Ľudmila Aleksejeva
Nadežda Kovaľčuk

Lugem lyydikš

LYYDIN ALGKURS

Petroskoi
ИЗДАТЕЛЬСТВО PERIODIKA
2019

УДК 811.511.112
ББК 81.661.2я7
А 32

Издано при финансовой поддержке Министерства национальной и региональной политики Республики Карелия в рамках реализации государственной программы Республики Карелия «Развитие институтов гражданского общества и развитие местного самоуправления, защита прав и свобод человека и гражданина».

Издание не подлежит продаже.

Сборник материалов рекомендован Республиканской термино-орфографической комиссией при Главе Республики Карелия в качестве дополнительного пособия для разговорных занятий по карельскому языку.

Aleksejeva, L'udmila.
А 32 Lugem lyydikš : lyydin algkurs / L'udmila Aleksejeva, Nadežda Koval'čuk. – Petroskoi : Periodika, 2019. – 159 с. : ил. – В выходных данных: Читаем по-людиковски: вводный курс карельского языка (людиковское наречие) / Людмила Фёдоровна Алексеева, Надежда Ивановна Ковальчук. – 300 экз. – ISBN 978-5-88170-356-1.

УДК 811.511.112
ББК 81.661.2я7

6+

ISBN 978-5-88170-356-1

© Алексеева Л.Ф., Ковальчук Н.И., 2019
© Полевая И.А., иллюстрации, 2019
© Издательство «Периодика», оригинал-макет, 2019

Ezisanad

Tervheks, armahad opastujad!

Teiden käziiš om lugendkird', kudamb om kiritetud lyydin kielel. Tämäl kielel pagištaze Kard'alan tazavaldan Anuksen, Priäžan da Kompohd'an rajonuuš. Nämäd tekstad lugendaha niškuu oma vaumištetud da kiändetud Kujärven lyydilaižiin paginluaduhu. Sen abul työ voitt opastuda lugemaha da el'gendamaha lyydin kiel't. Kird'as voib löita kaikeniččemad pagintemuud, harjaitusiid da gramatikad. Kieleh voib opastuda iče da voib yhtes opastajanke.

Lugegat, kiritagat da pagiškat lyydikš! Algat kadotaguu omiid d'uuriid, algat unohtaguu oma kiel't!

Hyväd ozad teile oman muamankielen opastumiižehe!

Kniigan kirittajad
L'udmila Aleksejeva
Nadežda Koval'čuk

От редактора

Процессы возрождения карельского языка, начавшиеся с середины 1990-х гг., практически не затронули людиковского наречия: письменность активно развивалась на собственно карельском и ливвиковском наречиях; на людиковском издавалась только духовная и художественная литература. Язык людиков оказался на периферии ревитализационных процессов и на сегодняшний день слабо представлен в образовательном пространстве: на нём не ведётся планомерное и систематическое преподавание. Далеко не позитивной предпосылкой для сохранения языка является и численность этноса. Согласно оценочным данным, людиков осталось не более 4-5 тысяч человек, но только 300–500 из них являются носителями родного языка. Большая часть владеющих языком — представители старшего поколения. В спасении и сохранении языка людиков, с одной стороны, заинтересованы сообщества и отдельные активисты, общественные организации, а органы власти готовы оказать институциональную поддержку. С другой стороны, возникают объективные и субъективные преграды. Существует определённый образовательный стандарт, только в строгом соответствии с которым изучение языка как предмета может быть начато в системе школьного образования. Серьёзными препятствиями является нехватка специалистов, владеющих родным языком, географическая дисперсность людиков, языковая неоднородность. Диалекты людиковского наречия имеют значительные различия в плане лексики и грамматики. Для создания учебной литературы необходим унифицированный вариант, приемлемый для носителей разных говоров: **письменная норма людиковского наречия до сих пор не сформирована.**

Данное пособие на людиковском наречии карельского языка для начинающих подготовлено учителем вепсского языка Л. Ф. Алексеевой[1] в соавторстве с носителем одного из людиковских говоров (д. Нюхово) — Н. И. Ковальчук. Михайловский диалект, на котором составлено настоящее пособие, на фоне остальных говоров людиковского наречия сильно выделяется наибольшим наличием в нём вепсских черт. Это доказывается отсутствием качественного чередования ступеней согласных, выпадением гласных внутри слова, сходством в оформлении лично-числовых и падежных форм. Следует отметить, что для Н. И. Ковальчук это уже не первый опыт создания учебно-справочной литературы. В 2017 г. под её авторством увидел свет «Русско-карельский разговорник (на людиковском наречии карельского языка)», являющийся первым целостным изданием на данном наречии. Разговорник был востребован среди населения и в 2018 г. был переиздан.

Упражнения настоящего пособия ”Lugem lyydikš. Lyydin algkurs” подготовлены на усреднённой норме людиковского наречия карельского языка, а тексты для чтения на диалектах носителей. Можно надеяться, что изданием смогут воспользоваться все желающие изучать людиковское наречие карельского языка как на курсах, так и самостоятельно. Хочется верить, что в будущем, совместными усилиями специалистов, которые владеют каждый своим говором, можно будет создать единую общелюдиковскую норму, что даст уникальную возможность продолжить подготовку учебников на этом наречии.

А. П. Родионова, к.ф.н.,
научный сотрудник сектора языкознания
ИЯЛИ КарНЦ РАН

[1] В настоящее время Л.Ф. Алексеева преподаёт людиковское наречие на курсах для взрослого населения.

Sydämiine | Содержание

Ezisanad | От авторов. От редактора ... 3

Kird'amišt (asišt) | Алфавит ... 6

Lugu 1. Fonetik | Фонетика ... 8

Lugu 2. Olda-verb | Глагол «olda» ... 12

Lugu 3. Kyzyndsana -ik | Вопросительная частица «-ik» ... 15

Lugu 4. Ken? Mii? | Кто? Что? ... 17

Lugu 5. Tundustumiine | Знакомство ... 18

Lugu 6. Pereh | Семья ... 21

Lugu 7. Sygyz' | Осень ... 25

Lugu 8. Minun fater | Моя квартира ... 28

Lugu 9. Nominoin tyved. Monik | Основы имени. Множественное число ... 33

Lugu 10. Sydäinsijad da irdsijad | Внешнеместные и внутреннеместные падежи ... 44

Lugu 11. Lugu da aig | Число и время ... 51

Lugu 12. Genetiv | Генитив ... 55

Lugu 13. Nedalin päiväd | Дни недели ... 60

Lugu 14. Minun päiv | Мой день ... 61

Lugu 15. Partitiv | Партитив ... 64

Lugu 16. Syömiine | Еда ... 67

Lugu 17. Minun rodindpäiv | Мой день рождения ... 70

Lugu 18. Tal'v | Зима ... 72

Lugu 19. Kard'al (Karjal) | Карелия ... 77

Lugu 20. Kodižiivatad | Домашние животные ... 79

Lugu 21. Mecceläjad | Дикие животные ... 81

Lugu 22. Keväz' | Весна ... 86

Lugu 23. Petroskuu | Петрозаводск ... 90

Lugu 24. Miez' (Ristikanz) | Человек ... 92

Lugu 25. Kalad | Рыбы ... 96

Lugu 26. Lindud | Птицы ... 99

Lugu 27. Verbid. Preezens | Глаголы. Настоящее время ... 101

Lugendmaterial | Материал для чтения ... 112

Ližamaterial | Приложения ... 132

Sananik | Словарь ... 139

Список использованной литературы ... 159

Kird’amišt (Asišt) | Алфавит

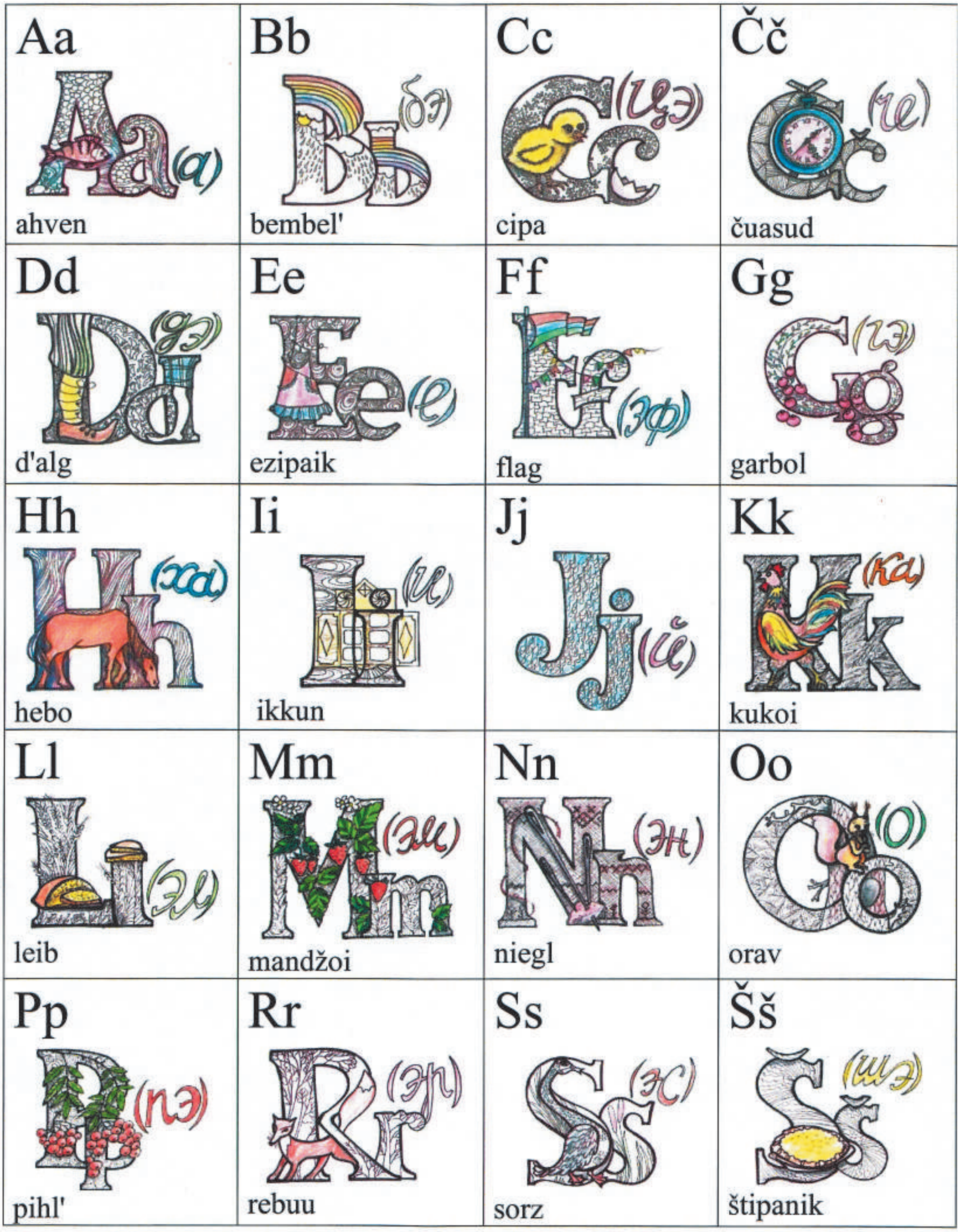

Zz zirkol	Žž žiivatad	Tt tuohuz	Uu uks'
Vv veneh	Yy yks'	Ää äjik (сколько?)	Öö

’ – pehmenduspil’keh – знак смягчения

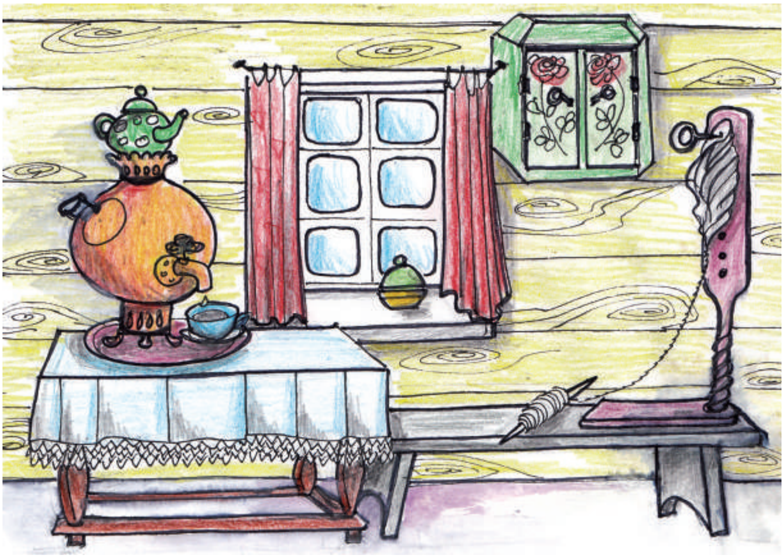

kuuz’ – ель

pert’ – дом внутри

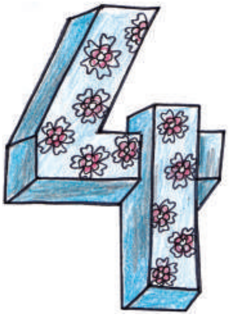

nel’l’ – 4 (четыре)

Lugu 1.

Fonetik | Фонетика

UUDED SANAD:

Kird'amišt (asišt) – алфавит
Ass (asad) – буква (буквы)
Iän' (-ed) – звук (звуки)
Vokalad – гласные
Konsonantad – согласные
Pehmed (-ad) – мягкий (мягкие)
Kova (-d) – твёрдый (твёрдые)
Iänekaz (iänekkahad) – звонкий (звонкие)
Iänetoi (iänettomad) – глухой (глухие)

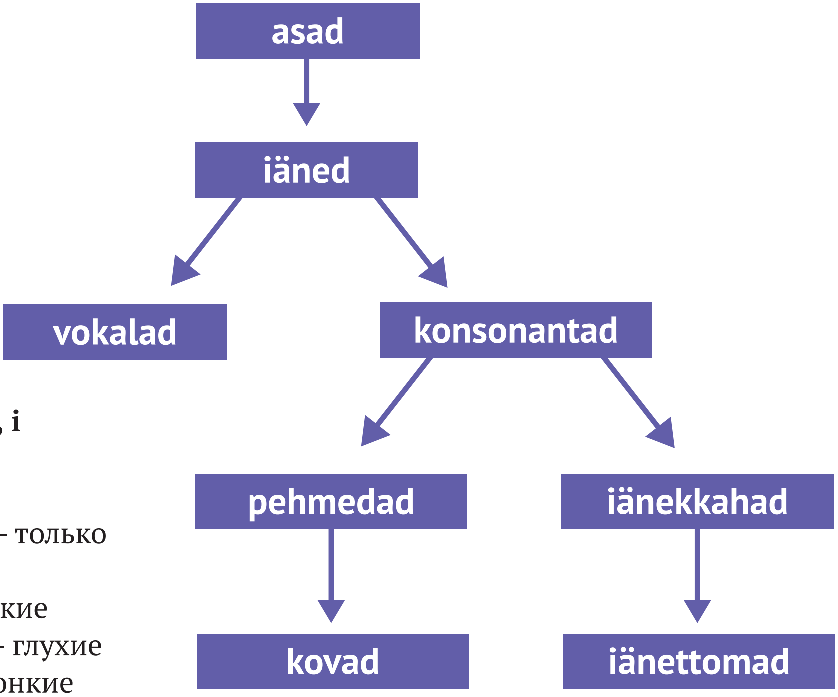

Гласные:
a, o, u, ä, ö, y, e, i

Согласные:
p, b, f, v, ž, š, k – только твёрдые
j, č –только мягкие
p, f, t, k, s, š, h – глухие
b, d, g, z, ž – звонкие

Семь согласных, которые могут выступать мягкими: **t', d', l', n', r', s', z'**. Знак смягчения (') употребляют в конце слова или слога, а также перед гласными заднего ряда (**a, o, u**): *pit'k, uuz', vel'l', n'okk, Vas'a*. Знак смягчения не используется, когда после согласного идут гласные переднего ряда (**y, ä, ö, e, i**), так как они смягчают этот согласный. Напр.: *kyly, leht, nimi, käzi*.

Diftongad | Дифтонги

1. Luge diftongad. Kiända da pane piähä sanad.
Прочитай дифтонги. Переведи и запомни слова.

Air	siä	huomez	d’oudav	poig
Taivaz	diä	vuoz’	koume	koiv
Maid	tiäht’	tuohuz’	kouk	hoik
kuiv	äijan	leib	viiž	kiel’
opastui	häin	veič	piirgad	kierd
muiged	päiv	sein’	žiivat	vieraz
d’aug	kylyine	raud	lyydi	kuu
lauč	löil’	haug	löita	suu
d’auh	yö	suar’	syöm’	luu
särääta	hyö	kelloine	kiehuda	kärböisien’
pyy	myö	kodiruad	lauk	kyynged
höyhen	työ	čiičuu	kuulda	kägyine

2. Pane oigedad diftongad sanuihe.
Поставь нужные дифтонги в слова.

p……d	m……ged	r……d	s……da
ui	yö	ai	ua
p……gad	s……g	k……l	k……k
ie	ou	uu	oi

Triftongad | Трифтонги

1. Luge triftongad.
Прочитай трифтонги

Diäin – (я) остался
Myöin – (я) продал
Syöin – (я) съел
Dyöin – (я) выпил

Konsonantad | Согласные звуки

! Vilu – vill

1. Luge, kiända da pane piähä sanad.
Прочитай, переведи и запомни слова.

k	hukad, n'okud, lukun	**kk**	ikkun, hukk, n'okk, lukk
t	kucta, katoi, heitii	**tt**	kutt, vuott, katta, heitta
n	kana, nena, sina	**nn**	sinna, tänna, männu
m	lämäd, kumad	**mm**	läm'm', kumm, sammal
p	hypin, čupun, lopun	**pp**	hyppib, čupp, lopp
c	kacun, vacad, mecad	**cc**	kaccub, vacc, mecc
l	kiel't, miel', lumi, lind	**ll**	kell, mal'l', nel'l', kalliž
s	klasas, asad, vesl'ad	**ss**	klass, ass, vessel'
č	počid, ečta, päčid	**čč**	počč, eččib, päčč
š	bošin	**šš**	bošš

2. Luge da kiända tekst. Löida siid pit'kad vokalad da diftongad.
Прочитай и переведи текст. Найди слова с удлинёнными гласными и дифтонгами.

Minun diedoi

Minun nimi om Iivan. Minul (milaa) om diedoi. Hänen nimi om Fed'uu. Häin eläb pienes kyläs D'ogensuus. Minun diedoi om lyydilaine, häin pagižob vaa lyydikš. Ven'aks häin maltab ylen pahuun. Häin sežo pagižob lyydikš minunke.

Minun diedoi om hyvä kalanik. Häin d'oga nedalid kävyb kalastamaha. Konz elän kyläs, mina kävyn diedoinke kalaha. Mina armastan kalastada, meiden kaži Murka armastab syöda kalad.

Myö diedanke kezal kävym meccaha, sienihe da muard'aha. Diedoi enamba mindaa keradab sient da muard'ad. Konz mina kazvan, mina rubedan keradamaha teramba hänt.

3. Miččed oma vokalad?
Какие бывают гласные?

Tagavokalad	-a, -o, -u (+ -e, -i)	Lagi, varuu, puzu, sorz
Ezivokalad	-ä, -ö, -y (+ -e, -i)	Mägi, keväz', kylä, käzi

4. Verbiin taivutus.
Спряжение глаголов.

	eläda	**opastada**
Mina	elä-**n**	opasta-**n**
Sina	elä-**d**	opasta-**d**
Häin	elä-**b**	opasta-**b**
Myö	elä-**m(m)**	opasta-**m(m)**
Työ	elä-**t(t)**	opasta-**t(t)**
Hyö	ele-**ta-ze**	opaste-**ta-ze**

5. Kirita sanad oigedas muodos.
Напиши слова в нужной форме.

1) Tämä om (mina) .... kird'.
2) (Häin) .... kuctaze Veruu.
3) (Mina) .... om kümne vuott.

(milii, minun, hänt)

6. Kirita sanad oigedas muodos.
Напиши слова в нужной форме.

1) Mina (ei, pagišta) .... suomeks.
2) Hyö (eläda) .... Petroskuuš.

7. Pane oigedad diftongad.
Вставь в слова правильные дифтонги.

p......v......ne, opast......, opast......, reb......, dän......, n......čuk......ne, l......k,

kond......, al......ne, k......r, v......, v......ged, t......l', t......, h......, v......ž, t......ne.

Lugu 2.

Olda-verb | Глагол «olda»

1. Pane piähä!
Запомни!

Местоимение	Глагол «olda»	Отрицательная частица	
Mina (miä)	olen	en	ole
Sina (siä)	oled	ed	ole
Häin	om/on	ei	ole
Myö	olem(m)	em	olguu
Työ	olet(t)	et	olguu
Hyö	oma (oldaze)	ei	olguu

Mina olen lyydilaine.
Nastuu om kodiš.
Lapsed oma školas.

Kus?	Ken? – Ked?
kyly – kylys	laps' – lapsed
mecc – mecas	lehm – lehmäd
veraa – veraal	poig – poigad
kodi – kodiš	sizar – sizared

2. Pane olda-verb oigedaha muodoho virkehihe.
Поставь глагол «быть» в нужной форме в предложениях.

Murgin d'o .... (olda) stolal.
Mina .... (olda) školas.
Häin .... (olda) veraal.
Myö .... (olda) adivoiš (gostiš).
Työ .... (olda) kylys.
Sina .... (olda) lyydilaine.

Diedoi .... (olda) mecas.
Prihaine .... (olda) pahas mieles.
Myö .... (olda) ruadol.
Mina .... (ei, olda) suomelaine.
Baboi .... (olda) kodiš.
Hyö .... (olda) školas.

Lapsed .... (olda) päivkodiš.
Tuat .... (olda) Petroskuus.
Neičukaižed .... (olda) mägel.
Sina .... (ei, olda) ven'alaine.
Heiden vunukad .... (olda) ve piened.
Häin .... (olda) hyvä miez'.
Sina .... (olda) pien' kazvole.
Lapsed .... (olda) näl'gas.
Mina .... (olda) rodinuze Kompohd'as.
Minun kaži .... (olda) must vaugedanke.
Hänen koir .... (ei, olda) pien', minun .... (olda) suur'.

3. Pane olda-verb oigedaha muodoho virkehihe. Luadi virkehed.
Поставь глагол «быть» в нужной форме в предложениях.
Составь предложения.

vepsäläine, olda, mina ....
opastui, olda, kluasas ....
olda, kird', stolal ....
laukas, olda, vel'l' ....
sobad, olda, škuapas ....
pertiš, olda, kaži ....
olda, päčiš, štipanikad ....
myö, ruadol, olda ....
hyvä, tuat, olda, meccnik ....
olda, lehmäd, mecas ....
hyö, hyväs, mieles, olda ....
ven'alaine, ei, olda, mina ....

4. Pane olda-verb oigedaha muodoho virkehihe.
Поставь глагол «быть»в правильной форме в предложениях.

An'oi (**olen**) adivoiš. Myö (**olet**) kird'aštos. Poig (**oma**) pihal. Lapsed (**om**) kluasas. Sina (**olen**) čoma neičukaine. Mina (**olet**) opastai. Hyö (**olem**) opastujad. Baboi lapsiinke (**oled**) mecas. Koivuine (**oma**) hoikaine. Koir (**olen**) kodas. Tytär (**olet**) školas. Lehmäl (**om**) suured sarved. Kaži (**olda**) päčil. Miäč (**oma**) laval. Sizar' (**olen**) laukas. Tatoi poiganke (**olda**) pertiš. Lehm (**olen**) tahnal.

5. Luge tekst da löida olda-verbid virkehiš.
Прочитай текст и найди в предложениях глагол «быть».

Ezmaine griba

Denis ylen armastii ajel'ta tuatanke buabanno da diedanno kezapertihe. Siga olii äi kaikeniččemiid ruaduud. Tatoi da dedoi tehtihe omad ruadod, a Denis dovarišanke noustihe blindažan. Sinna hyö peittiheze da kactihe ken kuna mänob, ken tulob ottamaha puhtast vett kaivospiä da sinna ei pane redud. Kaks'vuoziihine Ven'a tahtui viäta suuriinke lapsiinke.

Baboi sanui vunukale:

– Viända täst, ala mäne nikuna. Baboi ruadon keskes ei nähnu kutt häin mänii tied piäliči. Astui Ven'a d'o tied myöti barbikkohosaa, pöl'gästyi. Rindal tropašt kazvui suur' ruzav šliäpp. Ven'a kucui vel't, no hyö viätihe edahan mecas. Itktes zavodii kucta baboid. Baboi kiirehtii vunukanno.

– Mida itked?

– En tieda, ken seižub tropanno, mindaa pöl'gästii.

– Ozuta, kus se om? Omik se mado?

– Kacu, täst seižub, suur' šliäpp piäs.

– Hyvä oled prihaine, ezmaižen kierdan tuliid barbikkoho da vaugedan griban löiziid.

– Omik se mado?

– Ei ole. Tämäs gribas mina teile magedad keittod keitan.

Murginan aigan kaik kiittihe Ven'uud, keitto oli ylen magukaz. Vahnembad vunukad kävytihe meccaha eččimaha gribuid, ka ei löitud.

Ezmaine griba olii Ven'uun oza.

Lugu 3.

Kyzyndsana -ik | Вопросительная частица «-ik»

Häin om kard’alaine.	Häin pagižob kard’alaks.
Omik häin kard’alaine?	Pagižobik häin kard’alaks?

1. Azu kyzyndvirkehed, kutt oma tehtut ylähan.
Составь вопросительные предложения, как показано в таблице сверху.

1. Häin om ven’alaine.
2. Buab om kodiš.
3. Lapsed oma školas.
4. Muam om laukas.
5. Kaži ištub laval.
6. Koir om kodas.
7. Rebuu d’uoksob meccad myöti.
8. Sina eläd Petroskuuš.
9. Mina olen lyydilaine.
10. Opastai om kluasas.
11. Huomesel mina buabanke mänen meccaha.
12. Hyö tuldaze adivoihe.

2. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Ozutez:
Oledik sina ven’alaine? — Olen. En ole.
Omik sinun buab kard’alaine? — Om. Ei ole.

1. Oledik sina kodiš?
2. Omik laps’ päivkodiš?
3. Omik häin hyvä miez’?
4. Omik hänen buaboi vepsäläine?
5. Olemik myö ozakkahad?
6. Oletik työ ruadol vaa pertiš?
7. Omak lapsed pihal?
8. Omak hyö mecas?
9. Omik silaa koir?

3. Anda vastused kyzymyksihe iččeh nähte ozutesed myöti.
Ответь на вопросы о себе по образцу.

Ozutez: Oledik (sina) ven'alaine? **Olen** libo **En ole**.

1. Oledik vepsäläine?
2. Oledik Kujärvespiä?
3. Oledik miehel?
4. Oledik opastui?
5. Oledik opastai?
6. Oledik nygyy kodiš?
7. Oledik vahnemb sizart?
8. Oledik ruadol?
9. Oledik lašk?
10. Oledik pahas mieles?
11. Oledik pien' kazvol?
12. Oledik näl'gäs?

4. Luge da kiända dialog.
Прочитай и переведи диалог.

– Oledik sina Vas'a?
– Mina olen. Avaida teramba.
– Tan'a, omik buaboi kodiš?
– Om.
– Omik häin lyydilaine?
– Om. Häin om Kompohd'aspiä.
– Omik ižand kodiš?
– Kodiš om. Tulgat pertihe.
– Oledik d'o kodiš?
– Muga, vai ehtin tulda.
– Omik häin miehel?
Muga om. Häin mänii miehele muluu.

5. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

1. Omik tämä baboi?
– Ei. Tämä ei ole baboi.
– Tämä om diedoi.

2. Omik tämä tatoi?
– Ei. Tämä ei ole tatoi.
– Tämä om vel'l'.

3. Omik tämä sizar?
– Muga, tämä om sizar.

Lugu 4.

Kyzyndsanad Ken? Mii?
Вопросительные слова «Кто?» «Что?»

Ken tämä om? **Mii** tämä om? **Mii** se om?	Tämä om minun buab. Tämä om sananik. Se om sananik Se om veič. Se om minun pert'.

1. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Ken tämä om?	Tämä om koir.	
Ken tämä om?	Tämä om kaži.	
Ken tämä om?	Tämä om tuat.	
Mii tämä (se) om?	Se om uks'.	Tämä om uks'.
Mii tämä (se) om?	Se om ikkun.	Tämä om ikkun.
Mii tämä (se) om?	Se om alaine.	Tämä om alaine.

2. Luge da kiända dialog.
Прочитай и переведи диалог.

Tämä, se, nece
Mina – minun
Sina – sinun
Häin – hänen

– Kat'a, mii tämä om?
– Se om An'an bobaine.

– Saša mii om ikkunal?
– Se om minun kiritim.

– Mii tämä stolal om?
– Se om muaman kird'.

– Lena, ken tämä seižub?
– Se om minun tuat.

– Mäne, kacu, ken tulii meidenno.
– Tuat tulii.

– Ken tämä miez' om? Tundustidik hänt?
– Se om meiden opastai.

– Buaboi, kacu, ken pihal kävel'ob?
– Se Peša-died om.

– Mina en tundustanu hänt. Ken häin om?
– Häin on Tan'an poig.

Lugu 5.

Tundustumiine | Знакомство

1. Pane piähä! Запомни!

Tervheks!	Здравствуй!
Tervheks teile (kaikiile)!	Здравствуйте! *(*мн.ч.*)*
Kutt oma dielod?	Как дела?
Kutt eläd? Kutt elostad?	Как поживаешь?
Spassibo, kaik om hyviin.	Спасибо, всё в порядке.
Vastemuuželbad!	Встретимся! До встречи!
Nägemuužebad!	Увидимся! До свидания!
Diä (Diägat) tervheks!	До свидания!
Ole hyvä! Olgat hyväd!	Будь добр! Будьте добры!

2. Keda näged kuvas? Mida Kol'a sanub Mišale?
Кто на картинке? Что Коля говорит Мише?

....

....

....

....

3. Luge da kiända.
Прочитай и переведи.

– Tervheks, Miša!
– Tervheks, Maša! Kutt sina eläd?
– Spassibo, kaik om hyviin. Kutt sinun dielod oma?
– Kaik om hyviin, mina opastan lapsiid školas. Kus sina ruadad?
– Mina ruadan laukas. Omik silaa pereh?
– Ka milaa om oma pereh. Omik silaa oma pereh?
– Ei, milaa ei ole omad pereht. Mina elän muamanke da tuatanke.
– Diä tervheks!
– Nägemuužebad!

4. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Iččehe nähte

Mina olen Kat’a. Mina elän Petroskuuš, Frolovan uuličal, pert’ om kuuz’, fater om 15. Milii om kaks’tošt vuott. Mina opastun nel’l’andes kluasas. Milaa om dovariš. Hänen nimi om Lena. Häin om vahnemb mindaa. Lena opastub viidendes kluasas. Miä kävyn Lenanke pajattamaha. Minun dovariš opastub hyviin. Milaa om koir. Sen nimi om Nutai, häin om must vaugedanke. Mina kävyn senke meccaha. Mina armastan omad koirad.

5. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Äijik silii om vuott? — Omik silaa dovariš ?
Miččes kluasas sina opastud? — Kutt kuctaze dovarišad?

6. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

eläda – жить
kävyda – ходить
armastada – любить
pajatada – петь
dovariš – друг
hyviin – хорошо
nimi – имя
iččehe nähte – о себе
mecc – лес
opastuda – учиться
opastai – учитель
opastui – ученик
opastada – учить
nuoremb – моложе
vahnemb – старше

7. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Ken sina oled? – Кто ты?	Mina olen neičukaine.
Ken sina oled? (prihaine)	
Ken sina oled? (opastui)	
Ken tämä om? – Кто это?	Tämä om Nastuu.
Ken tämä om? (muam)	
Ken tämä om? (tuat)	
Mii se om? – Что это?	Se om kird’.
Mii tämä om? (ikkun)	
Mii tämä om? (lava)	

8. Pane piähä! Запомни!

Olda ⟶ ole-□	
Mina (miä) ole**n**	Myö ole**m(m)**
Sina (siä) ole**d**	Työ ole**t(t)**
Häin om	Hyö oma (old**aze**)

Opastuda ⟶ opastu-□	
Mina (miä) opastun	Myö opastum(m)
Sina (siä) opastud	Työ opastut(t)
Häin opastub	Hyö opastutaze

9. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Ken sina oled? – Mina olen ....
Kus sina eläd? – Mina elän ....
Oletik työ opastujad? – Muga, myö olem ....
Oledik sina opastai? – Mina olen ....

Lugu 6.

Pereh | Семья

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

vahnembad – родители
muam (mamoi) – мама
tuat (tatoi) – папа
buab (baboi) – бабушка
died (did'oi) – дедушка
sizar – сестра
pereh – семья
ukk (mužik) – муж, старик
akk – жена, старуха
vävy –зять
vel'l' – брат
poig – сын
tytär – дочь
laps' – ребёнок
vunuk– внук
t'otuu – тётя
diäd' – дядя
miez' – человек, мужчина
nuoremb – младше
vahnemb – старше

2. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Miikulan pereh

Minun nimi om Miikul. Milaa om pereh, se ei ole suur' da i ei ole pien'. Perehes om kuuz' henged: muam, tuat, buab, died, sizar da mina. Muaman nimi om Nadežda Petrovna, häin ruadab laukas. Muamale om 38 vuott. Tuatad kuctaze Sergei Vasil'evič, häin om šoufer. Hänele om 40 vuott. Buab da died eletaze meidenke, hyö d'o amu oma pensijal. Sizar Val'uu om pienemb mindaa, häin kävyb päivkodihe. Minun sizar om ylen rohked (raved) da vessel'.

3. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

1. Mitte om Miikulal pereh?
2. Kus ruadab hänen muam?
3. Äijik vuott tuatale om?
4. Omik Val'uu vahnemb vaa pienemb Miikulad.

4. Mida näged kuvas? Что видишь на картинке?

....

....

....

....

5. Pane piähä! Запомни!

se – это, этот, эта	**ylen** – очень
laukk – магазин	**raved** – смелый, шустрый
	amu – давно

6. Kiända virkehed.
Переведи предложения.

У меня есть семья. В моей семье пять человек: мама, папа, бабушка, сестра и я. Мои родители работают. Бабушка на пенсии. Моя сестра старше меня. Она учится в школе.

7. Pane piähä! Запомни!

Minun – мой, моя, моё **Sinun** – твой, твоя, твоё **Hänen** – его, её	**Meiden** – наш, наша, наше **Teiden** – ваш, ваша, ваше **Heiden** – их

8. Lopi virkehed.
Закончи предложения.

1. Tämä om .... kluass. 2. .... kird' om rusked, a .... om siniine.
3. .... koir om must, a .... vauged. 4. .... škola om suur', ... pien'.

9. Luadi ozutesen myöti.
Сделай по образцу.

Omik tämä kird'? –	Tämä ei ole kird', tämä om lehtik.
Omik tämä kiritim?	....
Oledik sina prihaine? –	Mina en ole prihaine, mina olen neičukaine.
Oledik sina neičukaine?	....
Oledik sina opastai?	....
Oledik sina opastui?	....
Oletik työ ruadol?	....
Oletik työ kodiš?	....

Kenen? Min? | Чей? Чья? Чьё?

Окончание ед. числа: **-n** Множ. числа: **-n, -den**	Sizare**n** laps' om pien'. Häne**n** poig ruadab školas. Tämä om minu**n** kodi. Kudžu om koira**n** poig. Pui**n** lehtesed oma vihandad. Lapsi**in** bobaaže**d** oma čomad. Mei**den** kird'ad oma stolal.

Kenenke? Minke? | С кем? С чем?

Окончание **-nke**	Mina lähten poiga**nke** meccaha. Huomesel myö dieda**nke** mänemm kalaha. Neičukaine tulii pihale kaži**nke**. Mina otiin čaškan čaju**nke**. Buab tui piirgan muard'a**nke**.

10. Lopi virkehed.
Закончи предложения.

1. (Mina) .... muam om čoma.
2. Tämä om .... (laps') bobaane.
3. Puus om .... (lind) peza.
4. Kat'oi tulii školaha .... (vel'l').
5. Vunuk ištub laučal .... (buab).

11. Luge, kiända da pane piähä runo.
Прочитай, переведи и выучи стихотворение.

Minun päiv

Aiguuš ikkunaha kacahtii
Päiväižen sil'm muhahtii.
Laps'utt, nouze teramba
Sobad pane hotkemba.
Luadi oma sijaine,
Peze käded, rožaine.
Mamoi pudrod keittab,
Lapsen ylen kiittäb.

12. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

a) Omik sinun pereh suur'? Äijik miest' om perehes?

....

b) Keda om perehes? Äijik last om perehes?

....

c) Mitte nimi om pienembal lapsel?

....

d) Äijik vuott om nuorembale sizarele? (vellele)?

....

e) Kus työ elät? Lidnas vaa kyläs?

....

Lugu 7.

Sygyz’ | Осень

Sygyz’kuud:

sygyz’kuu ligakuu kyl’mkuu

1. Luge runo da pane piähä.
Прочитай и выучи стихотворение.

Sygyz’[2]

Hämär d’o peitab
Päivääžen ehtal.
Koivikos lendab
däl’gmaane lehte.

Pil’ves om taivaz,
pidemb om yö.
Ymbri meccdärves
vihmaažen vyö.

Kastui d’o sammal
kondijan tropiil.
Sygyzyn aigal
vuoden lopim.

2. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Sygyz’

Mänii čoma keza, vessel’ aig. Tulii kird’av sygyz’. Se om bohat vuoz’aig. Sygyzel mecc panob piäle mujukkahad sobad. Kuldaižiis sobiiš seištaze koivuižed. Huaban da pihl’an lehtesed siätazebad rusteks, vaa pedajad da kuuzed oma vihandad. Lehtezpuišpiä lanktaze čomad, mujukkahad lehtesed.

[2] ABC-kird’, s. 116.

Harvaz paštab päiväine. Puaksus mänob vihm. 23. päiväl sygyz'kuud päiv da yö oma yhteniččemad. Päiväd sygyzel siätazebad lyhydad, a yöd pit'kad.

Mecas muard'ad kazvetaze: buol da garbal. Halahasaa mecas voib kerata gribuud da sieniid: voisient, vaugediid gribuud, rugižsieniid da toižiid gribuud. Konz tulob hall, kaik gavedid, lötuud, šihlikod da madod peitazebad. Kezalindud letaze lämmiihe muaihe.

Harvemba hyptaze oravaažed oksalpiä oksale. Majagad da neglikod siätaze ičele urud, kus rubetaze magamaha tal'vel. Kondii mänob magamaha pezaha. Mecas om hil'l', lanktob ezmaine lumi.

Sygyzel kyläs om äi ruadod. Pidab kerata dyväd, kartohkad, kazviksed, vaumištada talveks kodižiivatuud da ve äi tošt ruadod. Ende kaik rahvaz keratihe da suolatihe täided bučid sient talveks. Oldihe lačud buolanke, tal'vel paštihe piirguud muard'anke. Nygyy mecas om vähemb muard'ad da sient.

3. Ozaida. Отгадай.

Mecas, pelduuš robaidab,
A kodihe ei puutu.
Nikuna mina en mäne,
Konz veraal mänob…

(Дождь)

Seištaze vaugedad pacad,
Piäl vihandad šuapkad.

(Грибы)

Tulii pirdimeta da
mujuita, mujutii kaik
lehtesed.

(Осень)

Käziita, d'auguuta,
a veraad avaidab.

(Ветер)

Kävel'ob häin peldos,
Ka ei ole hebo,
Lendab häin kaikijal,
Ka ei ole lind.

(Ветер)

4. Sananpouved. Пословицы.

Kezavihmad vuottaze, sygyz'vihmad ajetaze.
Puu mecas i se kuulob da nägöb.
Mitte linduine, muguine i pajoine.

5. Primietad. Приметы.

Hanhed letaze – varasta (vuota) lunt. Varuud ištaze aidal – vihm liinob.

6. Lopi virkehed. Закончи предложения.

Tuli ....
Puiden lehtesed oma ....
Kezalindud ....
Päiväd sygyzel siätazebad ....
Sygyz'kuul miehed kerataze ....
Sygyzel meccžiivatad siätaze ....

7. Pane čokimiden sijas diftongad (ai, äi, ui, au, oi).
Поставь вместо точек нужные дифтонги (ai, äi, ui, au, oi).

t.....vh.....ne, p.....v.....ne, ...gemba, pak.....ne, lind.....ne, v.....mita, v.....ktad, v.....siened, k.....vud.

8. Homaiče. Возьми на заметку.

čoma – *čoman* – čome**mb** **läm'm'** – *lämmän* – lämme**mb** **pien'** – *pienen* – piene**mb** **vilu** – *vilun* – vilu**mb**	***Pane piähä!* Запомни!** **hyvä** – *hyvän* – **paremb** **äi** – *äijän* – **enamb**

Koivun lehtez om **čoma.** Vahtarin lehtez om **čomemb.**
Hyvä om ruadnik, toine om **paremb.**
Meiden mecas om **äi** muard'iid, toižes kyläs om **enamb.**

9. Luadi ozutesen myöti. Сделай по образцу.

Sizar om vahnemb vel't. – Vel'l' om nuoremb sizart.

1. Teiden fater om suuremb meiden faterad. ....
2. Sinun pert' om korgedamb heiden pertid. ....
3. Tämä keza om lämmemb mulušt kezad. ....
4. Baikal-d'ärv om syvemb kaikiid d'ärviid. ....
5. Meiden koir om pienemb teiden koirad. ....
6. Minun šaug om kebdemb sinun šaugud. ....
7. Mina keraziin muard'iid sindaa enamb. ....

Lugu 8.

Fater | Квартира

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

fater – квартира
ezipuol' – прихожая
keitinpuol' – кухня
huonuz (puol') – комната
magandsija–кровать
lebusija – диван
hurst'– ковёр, половик
lämmyy – люстра
kird'pualič – книжная полка
katuz – одеяло
pieluz – подушка
uks' – дверь
lagi –потолок
čupp – угол
sein' – стена
pölyimim – пылесос
lebuištim – кресло
tedomašin – компьютер
škuapp – шкаф
vuarn – вешалка
diäškuapp – холодильник
syöm'laud – обеденный стол
elektropäčč – электропечь
gazkeitim – газовая плита
mikropäčč – микроволновая печь
uudim – штора
ikkun – окно
lava – пол
sein'hurst' – ковёр
laučč – лавка

2. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Minun fater

Minun nimi om Ven'oi. Mina elän Petroskuuš. Meiden fater om suur'. Fateras oma ezipuol', suur' puol', kaks' pient puol't da keitinpuol'. Ezipuol' om suur' da pit'k. Ezipuoles oma sobaškuapp, kengänpualič da pehmed ištim. Seinäd oma pakuižed rustanke. Minun huonuz om pien'. Huonuses oma magandsija, tedomašin, škuapp, stola, ištim, kird'pualič, sein'hurst' da lämmyy. Ikkunal oma čomad äniköd. Yhtel seinäl rippub hurst', a toižel seinäl om kird'pualič. Ikkunanno seištaze stola da ištim, seinäd vaste seižub magandsija.

Magandsijal om katuz da pieluz. Keskel lavad om lavahurst'. Lages rippub lämmyy.

Keitinpuol' om suur'. Keitimpuol'es oma syömlaud, elektropäčč, mikropäčč da diäškuapp. Seinänno seižub škuap ast'uunke. Minun fater om vauged da kodikaz.

3. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Mitte Ven'oin fater om?
Miččed puoled oma fateras?
Mida om ezipuoles?
Omik Ven'oin huonuz suur'?
Kus om tedomašin?

4. Sanu, mida näged kuvas.
Скажи, что видишь на картинке.

....

....

....

....

....

5. Pane piähä! Запомни!

seinäd vaste – напротив стены	**seinäs** – в стене
seinän tagana – за стеной	**stolan all** – под столом
keskel seinäd – в центре стены	**stolan alle** – под стол
seinän kohtas – на месте стены	**stolan alpiä** – из-под стола
seinäl – на стене	**stolan piäl** – над столом
seinänno – у стены	**stolad ymbri** – вокруг стола
seinännokse – к стене	

6. Kiända tekst. Переведи текст.

Компьютер около окна. Кровать стоит у стены. На потолке висит люстра. За стеной кухня. На полу ковёр. На кровати одеяло и подушка. Под столом сидит кошка. На окне шторы. В комнате много цветов.

7. Pane oigedad sanad virkehih.
Поставь слова в правильной форме в предложениях.

(Huonuz) om suur’. ....

(Huonuz) oma lebusija, škuapp da stola. ....

Minun fateras om kaks’ (huonuz). ....

Ikkunuiš riptaze (uudim). ....

(Uudim) muju om pakuine. ....

(Huonuz) ei ole (uudim). ....

(Lava) om čoma hurst’. ....

(Lava) om rusked. ....

Minun (fater) om (yks’ huonuz). ....

(Yks’ huonuz) elän mina. ....

Milaa ei ole ni (yks’ huonuz). ....

(Ikkun) oma kukad. ....

(Pien’ puol’) om tedomašin. ....

Mina tuliin (oman fater). ....

Kirdpualič rippub (sein’). ....

(Ikkun) om stola. ....

(Stola) om laučč. ....

Kaži ištub (laučč) ....

Kodiruad | Домашняя работа

1. Pane oigedad vokalad da kiända sanad.
Поставь нужные гласные буквы и переведи слова.

F.....t.....r	________________	l.....mm.....	________________
.....z.....h.....n.....z	________________	k.....t.....z	________________
к.....t.....mp.....l'	________________	p.....l.....z	________________
h.....n.....z	________________	t.....d.....m.....š.....n	________________
m.....g.....nds.....j.....	________________	šk.....p	________________
l.....b.....s.....j.....	________________	k.....rd'p.....l.....č	________________
h.....rst'	________________		

2. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Minun fater

Minun fater om suures kodiš. Fater om toižel etažal. Minun fater om suur' da kodikaz. Fateras om kaks' huonust, keitinpuol', ezipuol'. Minun huonuz om pien' da vauged. Huonuses om magandsija, kaks' ištint, stola, tedomašin, kird'pualič da sobaškuapp. Minä armastan viäta tedomašinal.

UUDED SANAD

kodi – дом, здание
kodikaz – уютный
vauged – светлый
armastada – любить

3. Kiända virkehed. Переведи предложения.

Я живу в Петрозаводске. Он учится в восьмом классе. Ручка на столе. Книги в шкафу. В квартире три комнаты.

4. Pane oigedad sanad virkehihe.
Поставь слова в предложениях в нужной форме.

(Laps') oma pirdimed. Minun perehes om koume (laps'). (Neičukaine) om kiritim. Kluasas ei ole kaht (neičukaine). Ikkunas oma (uudim). Meiden kluasas oma suured (ikkun).

5. Luadi tekst kuvad myöti.
Напиши текст по картинке.

Lugu 9.

Nominoin tyved. Monik
Основы имени. Множественное число

d – monikon lopp:	mecc – mecad	paid – paidad	keväz’ – keväded

kk – k:	akk – akad	**mm – m:**	kumm – kumad
cc – c:	mecc - mecad	**čč – č:**	päčč – päčid
tt – t:	tyttö – tytöd	**pp – p:**	čupp – čupud
ss – s:	kluass – kluasad	**šš – š:**	bošš – bošid

1. Pane sanad monikkoho. Напиши слова во множественном числе.

Kaiv, ristit, taivaz, oza, pedai, kukuu, dänyy, lagi, koir, abu, ruad, kodi, mado, rand, taba, pada, redu, sild, sada, kondii, rebuu, laukk, suga, sil’m.

2. Löida runos nominad monikos. Найди в стихотворении имена существительные во множественном числе.

Vladimir Brendojev

Linduižed talvel [3]

Talven aigal linduižed
Meiden veraal kävytaze,
Vilud muard’ad syödaze,
Čomad rustad rindaažed.
Siädan syömlaudaažed,
Iknad vaste riputan.
Teile, lindud hubaažed,
Miä leibad hienondan.
Syögat, hyväd linduižed,
Olgat tervhed talvel!
Keväz’päivän pajuužed
Teile pidab laulda.

[3] ABC-kird’, s. 120.

3. Kiända virkehed.
Переведи предложения.

Принеси мне тетрадь! Подай мне, пожалуйста, стакан воды ! Покажи нам эту картину! Отдай эту ручку брату! Дети, поднимите руки! Положи книгу на стол. Позови своего друга в гости. Налейте воду в кувшин. Выпей, пожалуйста, молоко. Дети, прочитайте стихи дома. Поздравьте родителей с Новым годом.

4. Pane piähä lyydiin kielen nominoin tyved.
Запомни основы имён существительных в людиковском наречии.

tyvi – основа
yks'tyviižed – одноосновные
kaks'tyviižed – двуосновные

Yks'tyviižed sanad

a/ä-loppulližed tyved			
1.	nominativ	mi?	kird'
2.	genitiv	min?	kird'a-n
3.	partitiv	mida?	kird'a-d
1.	nominativ	mi?	hyvä
2.	genitiv	min?	hyvä-n
3.	partitiv	mida?	hyvä-d
1.	nominativ	ken?	opastui
2.	genitiv	kenen?	opastuja-n
3.	partitiv	keda?	opastuja-d
1.	nominativ	ken?	koir
2.	genitiv	kenen?	koira-n
3.	partitiv	keda?	koira-d

1.	nominativ	ken?	priha
2.	genitiv	kenen?	priha-n
3.	partitiv	keda?	priha-d
1.	nominativ	ken?	opastai
2.	genitiv	kenen?	opastaja-n
3.	partitiv	keda?	opastaja-d
1.	nominativ	ken?	poig
2.	genitiv	kenen?	poiga-n
3.	partitiv	keda?	poiga-d
1.	nominativ	ken?	tuat
2.	genitiv	kenen?	tuata-n
3.	partitiv	keda?	tuata-d
1.	nominativ	ken?	died
2.	genitiv	kenen?	dieda-n
3.	partitiv	keda?	dieda-d
1.	nominativ	ken?	kana
2.	genitiv	kenen?	kana-n
3.	partitiv	keda?	kana-d
1.	nominativ	mi?	mecc
2.	genitiv	min?	meca-n
3.	partitiv	mida?	mecca-d
1.	nominativ	mitte?	maged
2.	genitiv	miččen?	mageda-n
3.	partitiv	mittušt?	mageda-d

1.	nominativ	mitte?	saged
2.	genitiv	miččen?	sageda-n
3.	partitiv	mittušt?	sageda-d
1.	nominativ	mitte?	korged
2.	genitiv	miččen?	korgeda-n
3.	partitiv	mittušt?	korgeda-d
1.	nominativ	mitte?	vauged
2.	genitiv	miččen?	vaugeda-n
3.	partitiv	mittušt?	vaugeda-d
e- loppulližed tyved			
1.	nominativ	mi?	tie
2.	genitiv	min?	tie-n
3.	partitiv	mida?	tie-d
1.	nominativ	mi?	nimi
2.	genitiv	min?	nime-n
3.	partitiv	mida?	nime-d
1.	nominativ	mi?	d’ogi
2.	genitiv	min?	d’oge-n
3.	partitiv	mida?	d’oge-d
1.	nominativ	mi?	lagi
2.	genitiv	min?	lage-n
3.	partitiv	mida?	lage-d
1.	nominativ	mi?	mägi
2.	genitiv	min?	mäge-n
3.	partitiv	mida?	mäge-d

1.	nominativ	mi?	tal’v
2.	genitiv	min?	tal’ve-n
3.	partitiv	mida?	tal’ve-d
1.	nominativ	mi?	d’ärv
2.	genitiv	min?	d’ärve-n
3.	partitiv	mida?	d’ärve-d
1.	nominativ	mi?	sorm
2.	genitiv	min?	sorme-n
3.	partitiv	mida?	sorme-d
1.	nominativ	mi?	seičime
2.	genitiv	min?	seičime-n
3.	partitiv	mida?	seičime-d
1.	nominativ	mi?	se
2.	genitiv	min?	se-n
3.	partitiv	mida?	se-d
1.	nominativ	ken?	kajag
2.	genitiv	kenen?	kajaga-n
3.	partitiv	keda?	kajaga-d
1.	nominativ	ken?	ludeg
2.	genitiv	kenen?	ludege-n
3.	partitiv	keda?	ludege-d
1.	nominativ	mi?	sideg
2.	genitiv	min?	sidege-n
3.	partitiv	mida?	sidege-d

i-loppulližed tyved			
1.	nominativ	ken?	kaži
2.	genitiv	kenen?	kaži-n
3.	partitiv	keda?	kaži-d
1.	nominativ	mi?	kodi
2.	genitiv	min?	kodi-n
3.	partitiv	mida?	kodi-d
1.	nominativ	ken?	papp’
2.	genitiv	kenen?	papi-n
3.	partitiv	keda?	pappi-d
1.	nominativ	mi?	pert’
2.	genitiv	min?	perti-n
3.	partitiv	mida?	perti-d
1.	nominativ	mi?	voi
2.	genitiv	min?	voi-n
3.	partitiv	mida?	voi-d
-o, -ö-loppulližed tyved			
1.	nominativ	mi?	suo
2.	genitiv	min?	suo-n
3.	partitiv	mida?	suo-d
1.	nominativ	mi?	vyö
2.	genitiv	min?	vyö-n
3.	partitiv	mida?	vyö-d
1.	nominativ	ken?	hebo
2.	genitiv	kenen?	hebo-n
3.	partitiv	keda?	hebo-d

1.	nominativ	ken?	mado
2.	genitiv	kenen?	mado-n
3.	partitiv	keda?	mado-d
1.	nominativ	mi?	kego
2.	genitiv	min?	kego-n
3.	partitiv	mida?	kego-d
1.	nominativ	mi?	maid
2.	genitiv	min?	maido-n
3.	partitiv	mida?	maido-d
1.	nominativ	mi?	kand
2.	genitiv	min?	kando-n
3.	partitiv	mida?	kando-d
1.	nominativ	mi?	haug
2.	genitiv	min?	haugo-n
3.	partitiv	mida?	haugo-d
1.	nominativ	mi?	verkk
2.	genitiv	min?	verko-n
3.	partitiv	mida?	verkko-d
1.	nominativ	mi?	ruad
2.	genitiv	min?	ruado-n
3.	partitiv	mida?	ruado-d
-u, -y-loppulližed tyved			
1.	nominativ	mi?	suu
2.	genitiv	min?	suu-n
3.	partitiv	mida?	suu-d

1.	nominativ	mi?	puu
2.	genitiv	min?	puu-n
3.	partitiv	mida?	puu-d
1.	nominativ	ken?	kudžu
2.	genitiv	kenen?	kudžu-n
3.	partitiv	keda?	kudžu-d
1.	nominativ	ken?	rebuu
2.	genitiv	kenen?	rebuu-n
3.	partitiv	keda?	rebuu-d
1.	nominativ	mi?	vilu
2.	genitiv	min?	vilu-n
3.	partitiv	mida?	vilu-d
1.	nominativ	mi?	koiv
2.	genitiv	min?	koivu-n
3.	partitiv	mida?	koivu-d
1.	nominativ	ken?	lind
2.	genitiv	kenen?	lindu-n
3.	partitiv	keda?	lindu-d
1.	nominativ	mi?	kyly
2.	genitiv	min?	kyly-n
3.	partitiv	mida?	kyly-d
1.	nominativ	mi?	käby
2.	genitiv	min?	käby-n
3.	partitiv	mida?	käby-d

Kaks'tyviižed sanad

1. -zi, -z', -nz', -rz' → Vokalantyvi **-de-**
→ Konsonantantyvi **-t**

-loppulližed sanad

Mezi, mede-n, me-tt.
Uuz' vuoz', uude-n vuode-n, uutt vuott.
Keväz', keväde-n, kevätt.

Čomuz', čomude-n, čomutt.
Kynz', kynde-n, kyntt.
Parz', parde-n, partt.

---

2. -ks, -ps' → **-hte-, -pse-**
→ **-ht, -st**

Yks', yhte-n, yht.

Kaks', kahte-n, kaht.

Laps', lapse-n, last.

---

3. -r', -ri, -l', -n', -m', -mi → **-e-**
→ **-rt, -l't, -n't, -nt**

Meri, mere-n, mert.
Veri, vere-n, vert.
Kuor', kuore-n, kuort.
Sien', siene-n, sien't.
Kiritim, kiritime-n, kiritint. -m > -n-

Miel' miele-n, miel't.
Huul', huule-n, huul't.
Suur', suure-n, suurt.
Pien', piene-n, pien't.
Lumi, lume-n, lunt. -mi > -n-

---

4. -iž, -ez, -az, -kaz → **-he-, -ha-**
→ **-št, -st**

Nagriž, nagrehe-n, nagrišt.
Miez', miehe-n, miest.
Kirvez, kirvehe-n, kirvest.
Armaz, armaha-n, armast.

Kodikaz, kodikkaha-n, kodikast.
Ilokaz, ilokkaha-n, ilokast.
Lambaz, lambaha-n, lambast.
Taivaz, taivaha-n, taivast.
Mielekaz, mielekkaha-n, mielekast.

---

5. **-ine** → **-iže-, -äže-** / **-št**

Pakuine, pakuiže-n, pakušt.
Toine, toiže-n, tošt.
Päiväine, päiväiže-n, päiväšt.

---

6. **-tuu** → **-toma-** / **-tont**

Kädetuu, kädettoma-n, kädetont.
Mieletuu, mielettoma-n, mieletont.

---

5. Pane oigedad sanad virkehihe.
Поставь слова в предложениях в нужной форме.

a) Muaman käzi om pehmed. Muaman **kä**..... oma pehmdad. Ei ole nimida pehmendembad muaman **kä**......
D'ärves om vilu vezi. **Ved**..... muju om sel'ged. Kodiš ei ole vilud **ve**......
Mina tuin **ve**......
Se om tozi. **Tod**..... sandaze: hukan d'augad syöttaze. Nimida ei ole kal'l'ehembad **to**......
Mänii vuoz', tulii uuz'.
Pertiš seižub vihand kuuz'.
Uud..... **vuod**..... pertihe pandaze vihand kuuz'.
Myö kaik vuotam **u**..... **vuo**..... .
Kažin kynz' om terav. Kažil oma pit'kad **kynd**...... Mina en voi leikata kažin **kyn**...... Sanged parz' om pit'k. Myö löiziim sanktan **pard**...... Pihal ei ole ni yht **par**..... .

b) Muamal om **yks' laps'**. **Yht**..... kierdan myö oliim mecas i nägiim oravad. Tänämbää ei ole **yh**..... urokad. **Laps'**..... bobaine om čoma. Mina en näge **las**.....verail.

c) Pihal kazvab **suur'**..... puu. Lind ištub **suur'**..... puus. Pertinno ei ole ni yht **suur**..... puud.

d) Tämä om minun armaz miez'. Milaa oma **armha**..... vunukad. Milaa ei ole **armas**..... prihad.

e) Eglää olii päiväine. **Päiväiž**..... silm muhižii . Tänämbää ei ole **päiväš**......

6. Kirita sanad monikos.
Напиши слова во множественном числе.

Ozutez: Neičukaine om laukas. Neičukaižed oma laukas.

Laps’ om päivkodiš.
Buab om kodiš.
Kukuu om tahnal.
Muam om kylys.
Alaine om kädes.
Veič om stolal.
Vunuk om škola.

Opastui om kluasas.
Keng om laval.
Veneh om randas.
Tuat om ruadol.
Priha om pihal.
Miez’ om mecas.
Sizar om d’ärven randal.

7. Kirita sanad yksikös.
Напиши слова в единственном числе.

kodid – ....
ehtad – ....
haugid – ....
pölyd – ....
neičukaižed – ....
ruadod – ....

sobad – ....
hukad – ....
kyläd – ....
opastajad – ....
d’oged – ....
käded – ....

8. Kirita sanad yksikös.
Напиши слова в единственном числе.

Alaižiid, hambahiid, kellonke, kevädel, sygyzel, tuul’t, pihalpiä, vellenke, paginuud, taivahal, venehespiä, meccaha, nimettomad, kird’aha, kodihe, lapsiile, muamale, koiranke, pihale, opastajal, vedenno, randale, d’ärvespiä.

....
....
....
....

9. Löida virkehiš nominad.
Найди в предложениях имена существительные.

Laps’ magadab sorm’ suus. Naine seižub pihal paikk kaglas. Mužik tulii perttihe šuapk piäs. Baboi ištub laučal laps’ yskas. Tuat läksii pordahile kirvez kädes. Vel’l’ seižui läheli käded kormaniiš da kuulii meiden paginad. Opastai seižui, kird’ kädes i kacui laudale. Vahn ukk ištui, käded kombuil i mida-taht mieletii.

Lugu 10.

Sydäin- da irdsijad
Внешне- и внутреннеместные падежи

Kus? Mil? | Где?

Inessiv

laukas
kodiš
päčiš

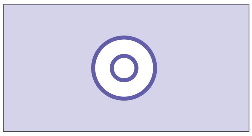

Adessiv

stolal
laučal
päčil

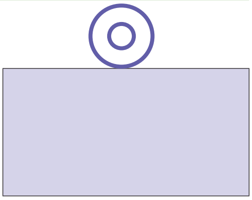

Kuspiä? Milpiä? | Откуда?

Elativ

laukaspiä
kodišpiä
päčišpiä

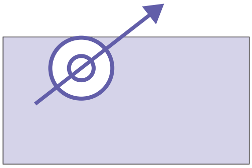

Ablativ

stolalpiä
laučalpiä
päčilpiä

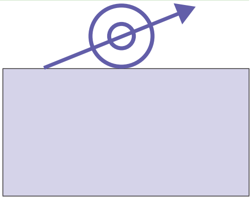

Kuna? Mille? | Куда?

Illativ

laukkaha
kodihe
päččihe

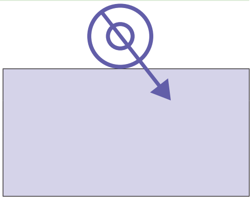

Allativ

stolale
laučale
päčile

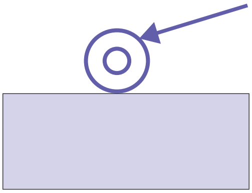

Irdsijad | Внешнеместные падежи

Kus? | Где?

– Kus om kukk?
– Kukk om ikkunal.

Kel? | У кого? (-l)

Kel om kird’?
Kird’ om Lid’al.

Kus? | На чём?

Kus om kird’?
Kird’ om stolal.
Kird’ om laučal.

Kel om koir?
Koir om tuatal.
Omik kird’ Annil?
– Ka, hänel om kird’.

Mil? | Где? На чём?

Ikkun – ikkunal
Lauč – laučal
Lava – laval
Stola – stolal

Kukk om ikkunal.
Bobaižed oma laučal.
Koir ištub laval.
Kiritim om stolal.

Kuna? | Куда?

Kuna Anna panii kukan?
Anna panii kukan ikkunale.

Mille? | На что?

Piha – pihale
Ruad – ruadole
Oks – oksale

Kaži tulii veraale.
Tuat mänob peldole.
Linduine lendii oksale.

Kelle? | Кому? (-le)

Kelle prihaine andab pirdimen?
Häin andab pirdimen Miikulale.
Kelle opastai andab kird’an?
Opastai andab kird’an Lid’ale.
Kelle Kol’a andab maidod?
Kol’a andab maidod kažile.

Kuspiä? | Откуда? (-lpiä)

Kuspiä Anna otii kukan?
Kuspiä tulii kaži?

Anna otii kukan ikkunalpiä.
Kaži tulii veraalpiä (pihalpiä).

Sydäinsijad | Внутреннеместные падежи

Kus? | Где? В чём? (-s, -š)

Kus om opastui?	Opastui om kluasas.
Kus om neičukaine?	Neičukaine om laukas.
Kus om kird’?	Kird’ om škuapas.
Syömsija – syömsijas	Sizar om syömsijas.
Kodi – kodiš	Vel’l’ om kodiš.
Stola – stolas	Kird’ om stolas.
Mecc – mecas	Rebuu eläb mecas.
Laud – laudas	Nagl om laudas.
Pert’ – pertiš	Laps’ om pertiš.
Koda – kodas	Koir om kodas.

Kuna? | Куда? (-hV, -he)

Kuna mänob opastui?	Opastui mänob kluassaha.
Kuna mänob neičukaine?	Neičukaine mänob laukkaha.
Lauk – laukkaha	Muam mänii laukkaha.
Mecc – meccaha	Prihaižed tuldiihe meccaha.
Škola – školaha	Opastujad mändaze školaha.
Koda – kodaha	Koir mänii kodaha.
Pert’ – pertihe	Adivod tuldaze pertihe.
Oks – oksaha	Nagl puutui oksaha.

Kuspiä? | Откуда? (-spiä)

Kuspiä tulii opastui?	Opastui tulii kluasaspiä.
Kuspiä tulii neičukaine?	Neičukaine tulii laukaspiä.
Kuspiä läksii muam?	Muam läksii pertišpiä.

1. Luadi virkehed. Pane sanad oigedaha muodoho.
Составь предложение из слов. Поставь слова в правильную форму.

olda, kird’, stola ....

ruad, olda, vel’l’ ....

sobad, olda, škuapp ....

muam, olda, pert’ ....

myö, olda, kodi ....

kaži, olda, päčč ....

muam da tuat, olda, mecc ....

buab, olda, gornič ....

pert’, olda, vilu ....

2. Sanu, ken kus eläb. Скажи, кто где живёт.

1. .... kodiš.	7. .... muas.
2. .... pezas.	8. .... lidnas.
3. .... mecas.	9. .... Kard’alas.
4. .... kodas.	10. .... Suomes.
5. .... tahnas.	11. .... pertiš.
6. .... vedes.	12. .... puus.

hukk, mado, orav, ristikanz, kana, karjalaižed, lind, lehm, lidnalaižed, kala, suomelaižed, koir.

3. Anda vastuz kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

1. Kus oled rodinuze?
2. Kus sina eläd?
3. Kus sina opastud?
4. Kus sina ruadad?
5. Kus oled? Oledik kodiš?
6. Kus oliid ehtal?
   Oliidik eglää ruadol?

Olda-verb imperfektas
Глагол «быть» в имперфекте

Mina oliin kodiš	myö oliim kodiš
Sina oliid kodiš	työ oliit kodiš
Häin olii kodiš	hyö oldiihe kodiš
Mina en olnu kodiš	myö em oldud kodiš
Sina ed olnu kodiš	työ et oldud kodiš
Häin ei olnu kodiš	hyö ei oldud kodiš

4. Pane sanad ozutesed myöti.
Sanad oma antud alemba, pane ned oigedaha muodoho.
Поставь слова по образцу.
Слова даны ниже, поставь их в правильную форму.

Olen mec**as** ....

Lähten mec**caha** ....

Tulen mec**aspiä** ....

Kodi, d’ärv, lidn, kyly, laukk, gost’, kala, sien’, Petroskuu, Kujärv, Piiter, Suomi, Helsinki.

5. Yhtišta virkehed. Объедини предложения.

Tule adivoihe.	Пойдём в кино.
Lähtem kinoho.	Мама дома?
Tule čuajule.	Приходи в гости.
Omik muam kodiš?	Иди сюда.
Lähtedik huomen teatraha?	Садись за стол.
Tule tänna.	Ты пойдёшь завтра в театр?
Kävy laukkaha.	Приходи на чай.
Ište stolan tagana.	Сходи в магазин.

6. Luge da kiända dialogad.
Прочитай и переведи диалоги.

– Kus om muam?
– Häin d'o läksii ruadole.

– Kuna astud?
– Pidab kävyda laukkaha.

– Kuspiä tuliid?
– Oliin buabanno.

– Kat'a, kävy laukkaha.
– Mida pidab ostta?
– Osta leibad da maidod.
– Pidabik ostta kandatest?
– Ei pida, om ve vähäine diänu.

– Lähtedik huomen kinoho?
– Ve en tieda. Milaa om äi ruadod kodiš.
– Soita milii ehtal da sanu, milii pidab tieta, äijik lipud pidab ostta. Lähten huomen ostamaha.
– Hyvä, soitan da sanun. Ken ve lähtob?
– Maša da Tan'a tahtuutaze mända.

Pane piähä! Запомни!

Om piäs, d'augas, kädes.	Šuapk om piäs.
Pane piähäa, d'augaha, kädehe.	Pane alaižed kädehe.
Heita piäspiä, d'augaspiä, kädespiä.	Heita kengad d'augaspiä.

7. Inessiv, illativ libo elativ?

Muam mänob .... (piha). (Pert’) .... om vilu. Lapsed tuldiihe .... (kodi). Muam ostii leibäd .... (lauk). Hänt ve ei ole .... (kodi), häin om .... (ruad). Tänämbää tuul’ om .... (suvi). (Pajo) .... oma čomad sanad. Tuat tui vett .... (kaiv). Buab läksii .... (lauk). Kaik sobad oma .... (škuapp). Ala pane enamba suolad .... (salat). Laps’ tulii .... (kodi). (Laukk) .... om äi rahvast. Kezal mina oliin .... (Suomi). Mašan buab eläb .... (lidn). Hyö oma .... (gosti). Eglää oliin .... (teatr). Häin pajatab Oma Pajo – .... (hor). Vel’l’ olii .... (kala). Died tulii .... (mecc). Lapsed tul’diihe .... (škola). Muam ajui .... (lidn). Huomen myö lähtem .... (kylä). Lähtetik .... (kino). Vunuk om .... (päivkodi). Pane piirgad .... (päčč). Laps’ om .... (paha miel’). Oliitik työ .... (muard’)? Piäskud eletaze .... (peza). Lapsed päivän oldiihe .... (škola). Lähtedik huomen .... (Kompohd’). Mägi om .... (lumi). Buab keitii kiissel’t .... (muard’). Pane kengäd .... (d’aug). Pane paik .... (piä). Sizar mänii .... (laukk). Ota kird’ .... (stol). Alaižed oma .... (käzi).

8. Adessiv, ablativ libo allativ?

Olen därve**l**.	– Tulen därve**lpiä**.	– Lähten därve**le**.
Sizare**l** om kird’.	– Ota kird’ stola**lpiä**.	– Anda kird’ Ira**le**.
Koir om piha**l**.	– Kaži hypnii laučа**lpiä**.	– Myö mänem piha**le**.

Sil’mad pesta .... (huomez) – om ezmaine ruad. Sobad kuivatetaze .... (piha). Kel om koir? Koir om .... (died). Kelle pidab ostta maidod? Maidod pidab ostta................. (muam). (Hyö) .... d’o pidab tulda. (Lava) om čoma hurst’. Kat’a, anda kiritim .... (häin). Sanuin .... (vel’l’) kaiken toden. Kalanik tulii .... (rand). Buab andui .... (vunuk) bobaižen. Kiritiin kird’aižen .... (sizar). Lapsed oma .... (därv). (Keza) myö käveliim meccaha muard’uihe. (Ikkun) .... oma čomad kukad. Tuat ištub .... (lauč). Poig tulii .... (piha). (Eht) .... lugen kird’ad. Lapsed .... (päiv) oma školas. Ontuu, anda .... (tuat) veič. Pane murgin .... (stola). (Sygyz’) .... lehtesed puiš oma mujukkahad. Sanu .... (poig, tytär, ukk, buab) tervhuziid. Heita .... (lava) hurst. Ole hyvä, anda kukad .... (opastai). Sizar ištuihe .... (lauč). Kaži läksii .... (päčč). Koir tulii .... (piha).

Pane piähä! Запомни!

Huomez – huomesel Päiv – päiväl Eht – ehtal Yö – yöl	Tal'v – tal'vel Keväz' – kevädel Sygyz' – sygyzel Keza – kezal
Pakaažkuu – pakaažkuul, -s Tuhukuu – tuhukuul, -s Keväz'kuu – keväz'kuul, -s Sulakuu – sulakuul, -s Orazkuu – orazkuul, -s Kezakuu – kezakuul, -s	Hein'kuu –hein'kuul, -s Elokuu – elokuul, -s Sygyz'kuu – sygyz'kuul, -s Ligakuu – ligakuul, -s Kyl'mkuu – kyl'mkuul, -s Tal'vkuu – tal'vkuul, -s

Muluižel kuul, nedalil, vuodel, kevädel – в прошлом месяце, неделе, году, весной
Täl kuul, nedalil, vuodel, kevädel – в этом месяце, неделе, году, весной
Uudel kuul, nedalil, vuodel, kevädel – в будущем месяце, неделе, году, весной

9. Pane oigedad sanad virkehihe.
Поставь слова в предложения в правильной форме.

Alaižed oma (käzi). Pane suapkad (d'aug). Diedoi tulii (niit). Tuat läksii (kala). Meiden d'ärves om äi (kala). Šuapk om (piä). Lind ištub (puu). Orav hypnii (oks). Sizar' andui (vel'l') maidod. (Koir) oma piened kudžud. Opastai tulii (klass).

10. Kiända virkehed.
Переведи предложения.

Я родилась в Петрозаводске. Сходи в магазин. Пойдём в лес. Иди в баню. Куда ты идёшь? Они живут в деревне. Завтра я поеду в город. Вечером я была дома. Где ты был вчера вечером? Ты дома? Приходи в гости. Надень сапоги, шапку, рукавицы. Иди на улицу. Садитесь, пожалуйста, за стол. Он был у бабушки. Папа пришёл с работы. Сегодня я пойду в библиотеку.

Lugu 11.

Lugu da aig | Число и время

Miärlugusanad (perušlugud)
Количественные числительные

1. Pane piähä. Запомни!

1 – yks’	**11** – yks’tošt	**100** – sada
2 – kaks’	**12** – kaks’tošt	**700** – seičimesadad
3 – koume	**13** – koumetošt	**900** – yheksasadad
4 – nel’l’	**14** – nel’l’tošt	**654** – kuuz’sadad viižkymend nel’l’
5 – viiž	**15** – viižtošt	**Tuha** – тысяча
6 – kuuz’	**16** – kuuz’tošt	**5000** – viižtuhad
7 – seičime (=seiččei)	**17** – seičimetošt	**2018** – kaks’tuhad kaheksatošt
8 – kaheksa (=kahesa)	**18** – kaheksatošt	
9 – yheksa (=yhesa)	**19** – yheksatošt	
10 – kymne	**20** – kaks’kymend	

2. Luge da kiända. Прочитай и переведи.

Viiž prihašt — Yks’ kaži — Kaks’ neičukad
Koume kukad — Seičime kird’ad

3. Luge. Прочитай числительные.

15, 26, 11, 96, 101, 218, 506, 1256, 3500.

4. Luadi ozutesen myöti. Сделай по образцу.

Äijik vuott silii om? Milii om ....

Äijik vuott sinun muamale om? ....

Äijik vuott sinun tuatale om? ....

Äijik vuott sinun vel’l’ele (sizarele) om? ....

5. Pane piähä! Запомни!

Порядковые числительные | Riädlugusanad (d'ärjestuslugud):

1	ezmai	+ne	-žel	11	yhten	+džtošt	-deltošt
2	toi	+ne	-žel	12	kahten	+džtošt	-deltošt
3	kouman	+dž	-del	13	kouman	+džtošt	-deltošt
4	nel'l'an	+dž	-del	14	nel'l'an	+džtošt	-deltošt
5	viiden	+dž	-del	15	viiden	+džtošt	-deltošt
6	kuuden	+dž	-del	16	kuuden	+džtošt	-deltošt
7	seičimen	+dž	-del	17	seičimen	+džtošt	-deltošt
8	kaheksan	+dž	-del	18	kaheksan	+džtošt	-deltošt
9	yheksan	+dž	-del	19	yheksan	+džtošt	-deltošt
10	kymnen	+dž	-del	20	kaks'kymnen	+dž-del	

Homaiče! Обрати внимание!

Keda? **Mida?** **Mittušt?** *Кого?* *Чего?* *Какого?*	Слова с числительными окончание -d, -t.	Koume kana**d** – три курицы Kaks' kaži**d** – две кошки Nel'l' neičukaš**t** – четыре девочки Viiž pien'**t** las**t** – пять маленьких детей **HOMAIČE!** Yks' koir – одна собака Yks' pert' – один дом

6. Luadi ozutesed myöti. Сделай по образцу.

Ozutez: Yks' kuu – koume kuud

Yks' koir – kaks' ....

Yks' kodi – nel'l'...

Yks' huba laps' –viiž ....

Yks' pien kaži – kuuz'..

Yks' suur' d'anyy – seičime ....

7. Luge da kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Mina elän suures pertiš, toižel etažal. Minun sizar' opastub koumandes kluasas. Hänen kluass om ezmaižel etažal. Kluasas om 12 neičukašt da 14 prihašt.

Mina opastun kahesandes kluasas. Meiden kluass om suur' da vauged. Kluasas opastuzebad 26 opastujad. Mina armastan omad školad.

8. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

1. Miččes pertiš sina eläd?
2. Miččes kluasas opastuze sizar?
3. Kus om sizaren kluass?
4. Miččes kluasas sina opastud?
5. Äijik opastujad om kluasas?
6. Armastadik sina omad školad?

9. Luge da kiända runo. Прочитай и переведи стихотворение.

Lugemiine

Yks'-kaks' – hyvä laps',
Koume-nel'l' – minun vel'l'.
Läksiim yhtes veraale,
Otiim armahad bobaižed.
D'arik otii velokezran,
Ven'oi mustan koiraižen.
Yks'-kaks' – hyvä miel',
Koume-nel'l' – oma kiel'.

10. Äijik om aigad ?

Miččel aigal tuled kodihe?

I

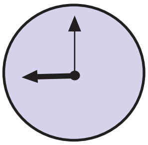

Tulen yhesal čuasul (kaks',
koume, nell', viiž, kuuz',
seičime, kaheksa, yheksa, kymne
yks'tošt, kaks'tošt)

II

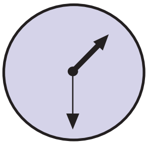

Tulen puoli kaks.

III

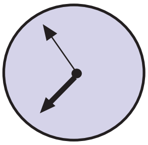

Tulen viideta minutad seičimen aigad.

11. Sanu äijik om aigad.
Скажи, который час.

5:30	....	19:30	....
8:10	....	19:40	....
8:50	....	20:00	....
8:45	....	20:05	....
9:00	....	20:10	....
9:15	....	20:35	....
15:30	....	20:55	....
17:30	....	21:30	....
17:45	....	23:45	....

12. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

Miččel(e) aigal(e) lähted ruadole?
Miččel aigal murginuučed?
Miččel aigal syöt ildaižen?
Miččel aigal tuled ruadospiä kodihe?
Miččel aigal viered magatta?

13. Kiända virkehed.
Переведи предложения.

Который час? ....

Позвони, пожалуйста, мне через полчаса. ....

У меня нет часов. ....

Приди к часу домой. ....

Уже поздно. ....

Уже пятый час. ....

Позвони мне в 9:00. ....

Пойдём вечером смотреть кино, фильм начинается в 19:00. ....

....

Домой приду в 21:00. ....

Lugu 12.

Genetiv | Генитив

Homaiče! Обрати внимание!

Kenen? Min? Чей? Чья? Чьё?	Окончание единственного числа: *- **n*** множественного числа: ***-n; - den,***	Koira**n** koda Собачья конура Koirii**n** kodad Собачьи конуры	Tämä om **kažin** poig. **Koiran** koda om pien'. **Lehmän** sarved oma teravad. Tämä oma **kažiin** poigad. Edahan kuuldaze **lehmiin** kellod. Huomen mina otan **teiden** vunukad meccaha.

Kenen? | Чей? Чья? Чьё?
Kenenke? | С кем?

Neičukaiže + n   Baboi + n
Prihaiže + n   Lid'a + n
Opastaja + n   Koira + n

Kenen ABC-kird' tämä om?
Se om prihaižen.
Kenenke mäned školaha?
Miä mänen školaha muamanke.

Miä (mina) – minun	minun kaži
Siä (sina) – sinun	sinun kaži
Häin – hänen	hänen kaži
Myö – meiden	meiden kaži
Työ – teiden	teiden kaži
Hyö – heiden	heiden kaži

Kutt sinun nimi om?	Kutt tuatan nimi om?
Minun nimi om Vera.	Hänen nimi om Vas'a.

1. Yhtišta sanad. Объедини слова.

Raštvan	käbäläd
Lehman	pohd’
Kylyn	yö
Pertin	siemned
Meren	maid
Munan	ižand
Kird’an	d’uured
Puun	lehted
Nagrhen	lava
Koiran	päčč
Kondijan	kuor’

2. Pane sanad genetivaha.
Поставь слова в форму генитива.

Mina en tieda .... (suomi) kiel’t. (Koir) .... koda om suur’. (Häin) .... huonuz om pien’. (Tuat) .... sizarel om hyvä kodi. (Dänyy) .... korvad oma pit’kad. (Ken?) .... täma kird’ om?

(Muam) .... sanad hyvin muštan. Se om .... (mina) dielo. Died eläb .... (Pyhärv) kyläs. (Kujärv) .... rahvas kaik tuldiihe pruaznikale. (Sizar) .... laps’ d’o kävel’ob školaha.

Homaiče! Обрати внимание!

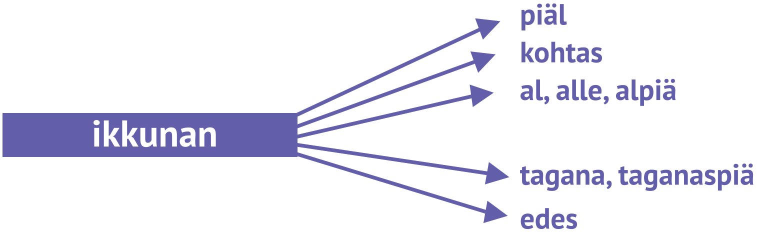

Dänyyn d’älgehe.
Puun al oma lehtesed.
Stolan alle mänii kaži.
Koir ištub päčin kohtas.
Lapsed d’uoksendel’taze pertid ymbri.
Opastujad ištaze stolan tagana.
Suur’ puu kazvab ikkunan edes.
Kaži d’uoksob hiiren d’älgehe (myödäha).
Stolan piäl rippub lämyylamp.

3. Luadi virkehed. Составь предложения.

(škuapp, diäškuapp, ikkun, stola, ast'oiškuapp) **edes**

………………………………………………………………………………………………

(stola, magandsija, puu, pert') **al**

………………………………………………………………………………………………

(kyly, kodi, haugpino, koiv, mina) **tagana**

………………………………………………………………………………………………

(päčč, škola, sein') **kohtas**

………………………………………………………………………………………………

(stola, lava, mua) **piäl**

………………………………………………………………………………………………

4. Luge da kiända runo. Löida sanad genitivan formas.
Прочитай и переведи стихотворение.
Найди слова в форме генитива.

Vladimir Brendojev

Randaažed armhad [4]

Randaažed armhad, puhtaz om vedut,
Kiviižel mägydel kuuz'ut da pedai.

Yöhyden kaiken vauktaažen ruadan,
Päivääžen nouzmad ainos vaa vuotan.

Päivääne nouzob sugahiil pit'kiil,
Kastusen kyyngusiil niituine it'kob.

Kyyngusiiš svetaine magades nouz',
Herkaažes nukkunu heraštui sorz'.

Varaadai linduine oigendži siibed,
Kägyyne kukkub, vezi om siled.

[4] ABC-kird', s. 126.

5. Avaida saubked. Раскрой скобки.

Riputa sobad .... (vuarn). Tule .... (pert’). Ala seižu .... (uks’). Pane veraaha .... (lukk). Hyö lähtihe elämaha .... (uuz’ kodi).

Omik Maša .... (kodi)? Pane pada .... (päčč). (Mina) .... om oma pereh. (Puu al) .... ištub koir. (Lava) .... oma bobaažed. Huomesel mina lähten .... (lauk). Lind ištub .... (puu). Diedoi tulii .... (mecc). Pane kird’ .... (stola). Anda leibad .... (poig). (Kukuu) .... om čoma händ.

6. Luge tekst da anda sille nimi.
Прочитай текст и озаглавь его.

....

Suobatan, edel vihmad, piäskuižed lendeltihe alahan, muan piäl, lapsiin edes. An’oi pöl’gästui da kyzyi:

– Mikš tämäd lindud meid pöl’gästetihe?

– Teid hyö ei pöl’gästetut, hyö siäskiid da kärbähiid tabataze.

– Kuna hyö yöl peitazebad?

– Kacu sinna, katusen al hyö siätaze pezan.

– Kutt muga?

– Linduil ei ole käziid, hyö ei voiguu siäta pezad.

– Ei ole käziid, sanuid.

Piäskuižiil om terav n’okk, hüväd tarkkahad sil’mäd, hyö saved ečitaze, höunhiid kerataze da siätaze omiile poigiile piened pezaižed. Sinna munaižiid munitaze, ištaze piäl da haudutetaze, läm’miš muniišpiä piened poigaižed kazvetaze.

– Voinik minä heid nähta?

– Nähta void da kuulištad, konz hyö kuorespiä lähtaze.

– Kutt hyö kuorespiä lähtaze?

– Piäskuižel om pien’ n’okk, sydämespiä hyö tukkutaze, se kuor’ haugenob, sigapiä lähtob poigaine.

– Pezaspiä hüvin kuulištam heiden iäned, hyö ylen tahtuutaze syöda.

– Ken heid syötab?

– Voinik minä syötta?

– Ed voi syötta. Heid voidaze syötta vaa piäskuužiin muam da tuat.

Linduižed viäzumata zavoditaze tabata pieniid kärbyid da maduižiid, pandaze suuhu poigaižiile. Myö puaksus kacuim lapsinke, kutt syöttihe, kazvatetihe da opastutihe lendamaha piäskuižiid omiid poigaižiid. Piened piäskuižed armastetihe omid vahnembid, lendel’tihe heiden edes da iče d’o syömäd ečetel’tihe.

7. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

1. Miččed lindud lendel'tihe lapsiin edes?

……………………………………………………………………

2. Keda tabatihe piäskuižed?

……………………………………………………………………

3. Mida tehtihe lindud?

……………………………………………………………………

4. Kutt piäskuižed tehtaze pezad?

……………………………………………………………………

5. Ken syötii, kazvatii da opastii lendmaha omid poigaižiid?

……………………………………………………………………

6. Armastadik sina linduid?

……………………………………………………………………

8. Arbatused. Загадки.

Kaiken igan vedes virub, ka ei hapta. *(kivi)*

Kruug om, ka iele kuudmaine,
Vihand om, ka iele hein'. *(nagriž)*

Vaugedad kanad rustal ardol išttaze. *(hambhad)*

Lugu 13.

Nedalin päiväd | Дни недели

1. Pane piähä! Запомни!

ezmažarg – понедельник	**ezmažargen** – в понедельник
tožnarg' – вторник	**tožnargen** – во вторник
koumanpäiv – среда	**koumanpäivän** – в среду
nel'l'anpäiv – четверг	**nel'l'anpäivän** – в четверг
piätnič – пятница	**piätničan** – в пятницу
suobat – суббота	**suobatan** – в субботу
pyhäpäiv – воскресенье	**pyhäpäivän** – в воскресенье
tänämbää – сегодня	**d'al'geshuoment** – послезавтра
huomen – завтра	**eglää** – вчера, **endužeglää** – позавчера

Eglää oli piätnič. – Вчера была пятница. Tänämbää om suobat. – Сегодня суббота. Huomen liinob pyhäpäiv. – Завтра воскресенье.

2. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

Mitte tänämbää om lugupäiv? Tänämbää om 13 (koumentošt) päiv kül'mkuud.
Mitte tänämbää om nedalin päiv? Mitte nedalin päiv olii eglää?
Mitte nedalin päiv liinob huomen? Mitte siä om tänämbää? Mitte siä olii eglää?

3. Avaida saubked. Раскрой скобки.

Ezmažargen mina (mända) školaha. Tožnargen sina (tulda) adivoihe.
Koumanpäivän myö (mända) kirdištoho. Nel'l'anpäivän sizar' (ajada) buabanno.
Piätničan mina vel'l'enke (abutada) muamale. Suobatan tuat (lähtta) kalastamaha.
Pyhäpäivän buab (paštta) kyrziid.

Kird'išt – библиотека	**Mända** – идти	**adiv** – гость

4. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

1. Kuna sina lähted ezmažargen?
2. Kuna sina ajad tožnargen?
3. Kuna sina käveliid koumanpäivän?
4. Kuna sina mäned nel'l'anpäivän?
5. Kuna sina astuid piätničan?
6. Kuna sina kävyd suobatan?

Lugu 14.

Minun päiv | Мой день (распорядок дня)

1. Pane piähä! Запомни!

huomez – утро
eht – вечер
päiv – день
yö – ночь
keskpäiv – полдень
huomessyöm' – завтрак
murgin – обед
ildaine – ужин
huomesel – утром
ehtal – вечером
päiväl – днем
yöl – ночью
keskpäiväl – в полдень
päivän miäraig – режим дня
syöda – кушать
syömiine – еда, пища

Homaiče! Обрати внимание!

Konz? | Когда?

huomesel	yöl	tožnargen	piätničan
ehtal	keskpäiväl	koumanpäivän	suobatan
päiväl	ezmažargen	nel'l'anpäivän	pyhäpäivän

2. Luge i kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Huomesel mina nouzen aiguuš. Luadin oman magandsijan. D'älges pezemuu i puhtastan hambahad, syön huomessyömän da mänen školaha. Školas mina opastumuu i murginuučen suömsijas. Päiväl mina mänen kird'ištoho, otan kird'ad da tulen kodihe. Ehtal mina syön ildaižen, siädan urokad, lugen kird'ad da kacun televizorad. Kymne čuasud vieren magatta.

3. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

nosta – вставать
aiguuš – рано
luadita – заправлять
magandsija – постель
kacta – смотреть
pezemuu – умываюсь
puhtastada – чистить
kird'išt – библиотека
vierda – лечь
magatta – спать

4. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

Konz sina nouzed huomesel? Mida azud, konz nouzed ?
Kus sina murginuučed? Kuna mäned päiväl? Mida ruadad ehtal?

5. Kirita sanad diftongoidenke. Напиши слова с дифтонгами.

…………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………

6. Sanu, mida näged kuvas. Скажи, что ты видишь на картинке?

Kodiruad | Домашняя работа

1. Kiända sanad. Переведи слова.

tožnarg	....	huomesel	....
pyhäpäiv	....	ehtal	....
suobat	....	päiväl	....
ezmažarg	....	huomessyöm	....
nel'l'anpäiv	....	murgin	....
koumanpäiv	....	ildaine	....
piätnič	....		

2. Kiända virkehed. Переведи предложения.

В понедельник я иду в школу. Во вторник я иду в библиотеку. В среду я иду к подруге. В четверг я иду к бабушке. В пятницу я иду в театр. В воскресенье я пойду в лес.

3. Kiända virkehed.Переведи предложения.

Tulii sygyz'. Tänämbää om 23. kyl'mkuud. Eglää olii ezmažarg. Huomesel liinob koumanpäiv. Tänämbää om hyvä siä. Uuličal tuulob suur' tuul'. Taivaz om pil'viiš, mänob lumi.

4. Taivuta verbid. Проспрягай глаголы.

Eläda ....

Olda ....

Mända ....

5. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

Ken sina oled?
Kus sina eläd?
Miččes kluasas sina opastud?
Ken om sinun dovariš (druug)?
Keda om sinun perehes ?

Lugu 15.

Partitiv | Партитив

Keda? Mida? Mittušt? | Кого? Чего? Какого?

Слова одноосновные окончание **- d**	**-a** čoma (čom**a**-) koir (koir**a**-) murgin (murgin**a**-) opastai (opastaj**a**-) ozatuu (ozattom**a**-) keza (kez**a**-) **-ä** päiv (päivä-) värtin (värtinä-) hyvä (hyvä-) **-e** d’ärv (d’ärv**e**-) **-i** kodi(kod**i**-) pert’ (pert**i**-) **-o** mado (mad**o**-) hebo (heb**o**-) -ö vyö (vyö-) **-u** koiv (koiv**u**-) **-y** kyly (kyl**y**-)	čoma-**d** koira-**d** murgina-**d** opastaja-**d** ozaton-**t** keza-**d** päivä-**d** värtinä-**d** hyvä-**d** d’ärve-**d** kodi-**d** perti-**d** mado-**d** hebo-**d** vyö-**d** koivu-**d** kyly-**d**
Слова двуосновные окончание **-t**	käzi (käde-n) armaz (armaha-n) vuoz’ (vuode-n) kädetuu (kädettoma-n) päiväine (päiväiže-n)	kät-**t** armas-**t** vuo-**t** kädeton-**t** päiväš-**t**
Слова с числительными окончание **-d,-t**	kaks’ kaži-**d** seičime puu-**d** nel’l’ koira-**d** **HOMAIČE!** **Yks’** lehm. **Yks’** kodi.	koume prihaš-**t** viiž las-**t** kymne mies-**t** yh**t** lehmä**d** yh**t** kodi**d**

Suu → suu-**d**
Mua → mua-**d**
Kondii → kondija-**d**

Rebuu → rebuu-**d**
Dänyy → dänyy-**d**
Puu → puu-**d**

Numerual + partitiv (2.3.4....) Yks' käzi. Kaks' kätt! Äi Vähä	Milaa om yks' vel'l' da **kaks'** sizar**t.** Pertiš om **koume** suur**t** ikkuna**d.** Mina ostin kaks' paidad. äi rahvast. vähä vett.	
Negativine form + partitiv	Pertiš **ei ole** lapsii**d.** Heil **ei ole** omad kodi**d.** Häin **ei kiritanu** kird'aš**t.** Muam **ei nähnu** poiga**d** pihal.	
Verb + partitiv	Kiritan kird'aš**t.** Diäta ruado**d.** Keitan murgina**d.** Lugen kniiga**d.** Armastan hän**t.**	Varaadan koira**d.** Vuotan tuata**d.** Ečin avadin**t.** D'uon vet**t.** Stolal om äi syömiš**t.**
Komparatiivas	Häin om vahnemb mindaa.	
Post- da prepoziitoin kel	mecca**d myöti** seinä**d vaste** pruaznikka**d vaste** **edes** kylä**d** **d'älges** ruado**d** silda**d piäliči**	

D'oga + partitiv
(konz pagin om äijas**)**
d'oga päivä**d**, d'oga nedali**d,** d'oga kuud, d'oga vuott i.m.i.

HOMAIČE!
d'oga ristikanz, d'oga ruad.

1. Luge da kiända runo. Löida sanad partitivas.
Прочитай и переведи стихотворение.
Найди слова в форме партитива.

L'ubov Tuttujeva

* * *[5]

Päččihe – haugod,
Lehmäle – heinäd,
Vuonaažele – vett,
Kondijan poigale – mett.

[5] Jelena Ruppijeva "Liygii livvikse" s. 121.

2. Pane sanad yksikön partitivaha. Поставь слова в форму партитива ед. ч.

Soba, rand, kylä, mägi, kaži, mezi, kuu, hiir’, kebd’, lukk, däl’g, priha, d’ogi, därv, vyö, suu, puu, mua, päčč, ruad, murgin, tervehuz, nagriš, alaine, käbu, tuul’, ruadai, iän’, kynz’, syvä, lambaz, pajatai, kyzymus, keskus, voi, aid, lumetuu, kiel’.

3. Luge da ližada ve viiž sanad virkehihe.
Прочитай и добавь ещё пять слов в предложения.

Hänel om yks’ vel’l’, ...
Milaa om kaks’ kätt, ...
Meil om äi denguid, ...
Mecas om vähä muard’ad ....
Milaa ei ole koirad ....
Mina en malta keitta kalarokad ....

4. Pane sanad partitivaha. Поставь слова в форму партитива.

Ota .... (vezi) kaivos. Koume .... (päiv) mäni vihm. Buaboi paštab .... (piirg) d’oga .... (nedal’). Hänel om koume .... (laps’). Pihal panob .... (lumi). (Ninguine lyhyd pluattii) .... ed piäle pane. D’uim .... (veres maid). Häin varaidab .... (dyry). Meiden kluasas om kymne .... (opastui). Tänämbää om 5. päiv .... (kezakuu). Meil om kaks’ .... (kaži) da koume .... (kana). Minun laps’, ei d’oga .... (syömiine) syö. Buabal om viiž .... (vunuk). Minun perehes om äi .... (laps’). Tal’vel olii vähä .... (lumi). Tuat kiirehtii däl’ges .... (ruad) kodihe. Died om seičiment vuott vahnemb .... (buab). Mecas kazvetaze ....(buol, garbol, must’uu, mandžuu). Ala avaida .... (ikkun). Muam ostii laukas .... (voi, maid, leib, kandatez da liha). Perehes om koume .... (tytär). Ehtal mina lugen poigale .... (kird’). Pyhäpäivan muam paštab .... (kyrz’). Pihal ei ole .... (vihm). Milaa ei ole .... (pereh). (Sein) .... vaste om magandsija. Myö hät’ken käveliim .... (mecc) myöti. Lapsile školaha pidab mända piäliči .... (sild). D’älges .... (ruad) mina tulen kodihe. Muam suvaiččob omad .... (laps’). Vuotan .... (buab) laukaspiä.

Homaiče! Обрати внимание!

МНОГО

äi	**äijän**
Poigal om <u>äi</u> kird’uud.	Poig <u>äijän</u> lugob.
Hänel om <u>äi</u> dovarišuid.	Val’a <u>äijän</u> abutab sizarele.

Lugu 16.

Syömiine | Еда, питание

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

kala – рыба
liha – мясо
kananliha – мясо курицы
počinliha – свинина
maid – молоко
čaju – чай
kandates – сметана
leib – хлеб
muna – яйцо
raht – творог
huomessyöm – завтрак
murgin – обед
murginuita – обедать
ildaine – ужин
ildaštada – ужинать
nagriš – репа
tomat – помидор
voi – масло
d'uusto– сыр
voileib – бутерброд
muard'vezi – морс
magedused – сладости
kazvissalat – овощной салат
paštosed – выпечка
štipanik – калитка
pudr – каша
keitto – суп
maim – сущик
taukun – толокно
kazviksed – овощи
herneh – горох
rusked d'uur' – свёкла
laukk – лук
ogurč – огурец

2. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

– Mida armastad syöda da d'uoda huomessyömikš?
– Что ты любишь есть и пить на завтрак?

Huomessyömikš mina armastan syöda .... da d'uoda ....

– Mida armastad syöda da d'uoda murginaks?

Murginaks ....

– Mida armastad syöda da d'uoda ildaižeks?

Ildaižeks ....

3. Kiända dialog. Переведи диалог.

– Здравствуйте! Я хочу купить пакет молока.
– Здравствуйте! Хорошо.
– Будьте добры, дайте ещё два пакета сметаны и пачку масла.
– Возьмите, пожалуйста, сметану и масло.
– Сколько стоит молоко, сметана и масло?
– Молоко стоит 50 рублей, сметана 60 рублей, масло 85 рублей.
– Сколько нужно заплатить?
– Вам нужно заплатить 195 рублей.
– Спасибо.
– Спасибо. Приходите ещё.

Pane piähä! Запомни!

tahtuda (himuutada) – хотеть, желать
äijik – сколько
ostta – купить
maksta – заплатить, платить
antta – дать

4. Yhtišta. Объедини.

Я голоден.	Ala kierehta
Я хочу пить.	Pidabik suahart?
Ты хочешь есть?	Omik maged?
Бери сметану.	D'uodik čajud?
Порежь хлеб.	Milii om näl'g.
Будешь чай?	Tahtuun d'uoda.
Налить ещё?	Tahtuudik syöda?
Нужен сахар?	Ota kandatest.
Вкусно?	Leikta leib.
Ешь неспеша.	Valadak ve?

5. Kiända. Переведи.

Два пакета молока, четыре яйца, килограмм мяса, три тарелки супа, пакет сметаны, пять чашек чая, шесть тарелок каши.

....

....

....

6. Luge da kiända. Прочитай и переведи.

Laukas

Muam käskii ostta laukas leibäd, maidod, muniid da lihad. Maidod laukas ei olnu, mina ostiin kandatest, kananlihad da leibad. Toižel päiväl mina möst kavyin laukkaha, ostiin rugižleibäd, mugažo ostiin maidod, muniid, muard'vett da magedusiid.Meiden perehes kaik armastetaze maidsyömiižed.

7. Mida näged kuvas? Что видишь на картинке?

....

....

....

....

....

....

....

....

Lugu 17.

Minun rodindpäiv | Мой День Рождения

1. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Tänämbää mina vuotan adivoid. Pidab čometada stolad. Ezmää pidab vaumištada syömiišt. Keitan ezmaižen bl’uudan, tämä liinob palab, ozutesikš – liha. Toižeks bl’uudaks liindaze kaikeniččimad salatad.

Salatad voib siäta mugomad: lihasalat, kalasalat, kazvissalat da toižed.

Minun buaboi armastab paštta piirgad, häin siädab buolpiirgad, štipanikad da rahtpiirgad.

Nygyy mina čomendan stolan. Ezmää panem čoman pyhkimen. Panem syväd da madalad torelkad. Oigedaha puolihe panem veičed da luzikad, huraha puolihe – hangaižed. Stolal oma bumagpaikaižed. Torelkan tagana panem stokanad muard’vedenke.

Ende syömiišt kaik adivod pestaze käded.

2. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

lihasalat – мясной салат
kazvissalat – овощной салат
vuotta – ждать
čometa – украшать
palab – горячее
kaikeniččimad – разные
pyhkim – скатерть
oigedaha puolihe – справа
huraha puolihe – слева

3. Luadi virkeh: ”Minun rodindpäiv om …”
Построй предложение «Мой день рождения …»

4. Pane piähä! Запомни!

mina	*minun*	*mindaa*
sina	*sinun*	*sindaa*
häin	*hänen*	*hänt*

5. Luge da lopi virkehed. Прочитай и закончи предложения.

1. .... olen Kol'a.
2. Huomen liinob .... rodindpäiv.
3. Mina kucun adivoihe .... dovarišiid.
4. .... kuctaze Miša.
5. .... opastub nel'l'andes kluasas.
6. .... toine druug opastub viidendes kluasas.
7. .... nimi om Vit'a.
8. Vit'an rodindpäiv om kezal.
9. Mišan rodindpäiv om sygyzel.
10. Dovarišad muga kuctaze .... adivoihe.

Minun, mindaa, hänen, häin, hänt, mina.

Lugu 18.

Tal’v | Зима

Tal’vkuud:		
tal’vkuu	pakaižkuu	tuhukuu

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

tal’v – зима, **tal’vel** – зимой
armastan – люблю
hurguttada – катать

mänob lumi
panob lunt
lumištab
} идёт снег

reguč – санки
suksed – лыжи
hurguda – кататься
tuhuštab – метёт
katuu muan – покрыл землю
kova pakaine – сильный мороз
vauged lumi – белый снег
tuhu – метель

Mil? – На чём?	hiihta → hurguda → hurguttada →	suksii**l** regučа**l** regučа**l**

Hurguda regučal – кататься на санках, hiihta suksiil – кататься на лыжах, hurguutada – катать кого-то.

2. Luge da kiända runo. Прочитай и переведи стихотворение.

Miikul Pahomov

Tauven suarn [6]

Lähten aiguuš kodišpiä,
Ajan mecha suksiil.
Yöl rodinuze diä
Saubaz’ därven uksen.

[6] ABC-kird’. s. 119

Mecas nukkub pedai-buab.
Lumi havud peitii.
Hänen sizar' – huahk huab
Lumi šliäpan heitii.

Uudes vauktas pövyižes
Hyppib vessel' dänyy.
Korktan kuuzen ladvaažes
Orav syöb käbyid.

Kuni kondii magadab
Omas lämmäs pezas,
Päivääne ei sulada
Tauven suarnad mecas.

3. Taivuta verbid, täuta tablic. Проспрягай глаголы, заполни таблицу

	Hurgta *(hurgu-)*	**Hurguttada** *(hurguta-)*	**Hiihta** *(hiihta-)*	**Katta** *(kata-)*
Mina	hurgu**n**			
Sina				
Häin		hurguta**b**		
Myö	hurgu**m(m)**			
Työ				Kata**t(t)**
Hyö			hiihta**ze**	

4. Luge da kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Tal'v

Tulii vilu tal'v. Oli kahesandžtošt päiv kyl'mkuud, konz nouzii taivahal suur' pimed must pil'v. Huomesel ve olii must taivaz, a keskpäiväl kaik mua vaugenii. Puhtaz lumi katuu muan. Myö ikkunas kacuim, kutt čomenii luonduz. Mina tahtuun kävyda da kacta miččed oma čomad uuličad meiden Kukuun-mägel.

Tal'vel lapsed hiihtaze suksiil da mänoba meccaha. Mecas om ylen čoma, lindud pajatetaze, a oravaižed hyptaze oksalpiä oksale. Meiden Kukuun-mägel om suur' mägi (kurgan), kus lapsed hurgutaze regučuul da hiihtaze suksiil. Pyhäaigan sigä om äi rahvast, sil aigal mändaze suks'd'uoksendad. Mina armastan kävyda meccad myöti da hurguda suksiil mägelpiä.

5. Pane piähä!
Запомни!

nosta – подняться
puhtaz – чистый
luonduz – природа
pajattada – петь
kävyda – ходить
suks'd'uoksend – лыжные соревнования

6. Kyzymyksed.
Вопросы.

1. Mitte om vuoden aig?
2. Kus om suur' mägi?
3. Mida siätaze lapsed mägel?

....

....

....

....

....

7. Luge da kiända. Прочитай и переведи.

– Tervheks, Nastuu! Kutt eläd?
– Tervheks, Natuu! Hyvin. Kuna mäned?
– Mina mänen meccaha syöttämäha linduid. Lähtem yhtes!
– Lähtem, mina vaa otan leibad linduile.
– Ei pida otta syömiišt, milaa om äi siemniid da leibäd.
– Hyvä, lähtem!

8. Yhtišta virkehed. Объедини предложения.

Tulii vilu	...suured ybused
Lapsed hiihtaze...	...oksalpiä oksale
Uuličal oma...	...tal'v
Mecas lindud...	...suksiil
Oravaižed hyptaze...	...pajatetaze

9. Luge da lopi virkehed.
Прочитай и закончи предложения.

Lapsed hurguutaze ....

Neičukaižed hiihtaze ....

Lapsed viätaze ....

Lapsed siätaze ....

10. Luge da kiäda runo.
Прочитай и переведи стихотворение.

Raštvan piirgad [7]
(*ungarilaine runo*)

Liinob Raštav, liinob Raštav,
Mida baboi päčiš paštab?
Piirgad čomad magedaižed,
Nygyy syögam palabaižed!

11. Luge da kiända dialog.
Прочитай и переведи диалог.

– Tervheks! Mina olen Van'oi. Kutt sindaa kuctaze?
– Tervheks! Mindaa kuctaze Ol'uu.
– Kus sina eläd, Ol'uu?
– Minun kodikylä om D'ogensuu. Se seižub Kujärven randal. A kuspiä sina tuliid?
– Mina elän Anukses.
– Ka! Sina hyvin pagižed lyydikš. A kus sina opastuid?
– Tiedan, buaboi da diedoi opastutihe mindaa pagizemaha lyydin kielel.
– Se om hyvä! A pagižedik sina kodiš lyydikš?
– Minun vahnembad oma lyydilaižed. Hyö pagizemaha lyydikš. Heiden abul mina mugažo opastun lyydin kiel't.
– Hyvä om! Meiden perehes kaik pagištaze lyydikš.
– Milii om miel't myöti, ku vaa myö pagižem lyydikš da el'gendam toine tošt.
– Muga. Kodikiel't ei pida unohtada. Ala hajota omiid d'uuriid, ala unohta omad kiel't.

[7] ABC-kird'. s. 118

Kodiruad | Домашняя работа

1. Yhtišta. Объедини.

hiihtan	lumi
vauged	ybused
čoma	suksiil
vilu	štarguil
suured	tuuliine
hurguda	siä

2. Luge da kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Tal'v

Tulii vilu tal'v. Veraal om čoma siä. Lapsed hiihtaze suksiil. Prihaižed viätaze lumiižil. Neičukaižed siätaze lumiukod. Minä armastan tal'ved.

3. Luadi kird'amišpiä sanad. Составь из букв слова.

l, i, u, m	....
a, t, i, v, z, a	....
u, l, i, m, k, u	....
k, a, p, i, a, n, e	....

4. Luadi tavuišpiä sanad. Составь из слогов слова.

Vi	ded	....
Lu	sed	....
Ybu	gi	....
Suk	mi	....
Regu	gud	....
Štar	lu	....
Mä	sed	....

Lugu 19.

Minun Kard'al | Моя Карелия

Valdkundan simvolad:

gerb

lippu

kart

Kard'alan eläjäd
Жители Карелии:

Kard'alas eläb enamb 643 000 hengiid:

- Kard'alaižed – 7,08 %
- Suomelaižed – 1,33 %
- Vepsäläižed – 0,53 %
- Venälaižed – 78,88 %
- Ukrainalaižed – 1,97 %
- Vaugedvenälaižed – 3,6 %
- Toižed – 6,58 %

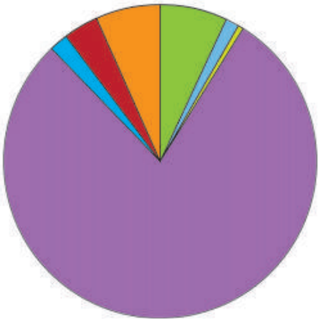

Kard'alan lidnad:

Petroskuu – Kard'alan piälidn
Anuksenlidn (Anus) – vahn Kard'alan lidn (enamb 1 000 vuott)
Kostamus – nuor' Kard'alan lidn (läz 40 vuott)

1. Luge da kiända. Прочитай и переведи.

Kard'al

Kard'al om valdkund. Kard'alan piälidn om Petroskuu. Kard'alas om äi suurt i pient lidnad. Suured oma Anuksen lidn, Kompohd', Segež. Anuksen lidn om Kard'alan vahnemb lidn. Kard'alas eläb kaikeniččimad rahvahiid. Nämä oma: kard'alaižed, suomelaižed, vepsälaižed, venälaižed, ukrainalaižed i toižed.

Kard'alas om enamb 60 000 (kuuz'kymnent tuhad) d'ärved. Om kaks' suurt d'ärved: Onegu-d'ärv da Ladogu-d'ärv. Syvemb kaikiid om Ladogu-d'ärv, syvyz om 260 metrad. Tämä d'ärv om suuremb Jevropan d'ärv. Onegu-d'ärv om madalemb, sen syvyz om 127 metrad.

Kard'alas om äi suurt da pient d'oged. Pidemb kaikiid om Vodla-d'ogi, toine pidušt myöti om Kem'-d'ogi. Suna-d'oges om 50 kosked da vezilanktused. Petroskuuš d'uoksob kaks' pient d'oged. Tämä oma Lohi-d'ogi da Neglinka-d'ogi. Kard'alas om čoma luonduz. Kard'al om elokaz mecuul da kal'l'oil. Kard'al om ylen čoma mua.

2. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

valdkund – республика
vahn, vahnemb – старый, старше
kaikeniččimad – разные
vezilanktuz – водопад
syvemb – глубже
syvyz – глубина
madal – неглубокое
piduz' – длина
elokaz – богатый
kal'l' – скала
kos'k – порог
elokaz kal'l'oil – богатый скалами

3. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

Omik Petroskuu Kard'alan piälidn? Miččed oma suured lidnad?
Miččed rahvahad eletaze Kard'alas? Omak Kard'alas suured d'ärved?
Mitte d'ärv om syvemb? Mitte d'ogi om kaikiid pitkemb?
Miččes d'oges om äi koskid da vezilanktusiid? Mil om elokaz Kard'al?

4. Yhišta sanad. Объедини слова.

Kard'alan	čoma
Leninan	lidn
Vahn	piälidn
Onegu	piäuulič
Luonduz	rand

Lugu 20.

Kodižiivatad | Домашние животные

1. Pane piähä! Запомни!

kukuu (kukoi)

kana

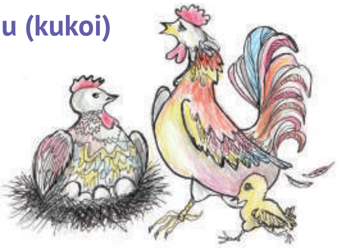

koza

lambaz

počč

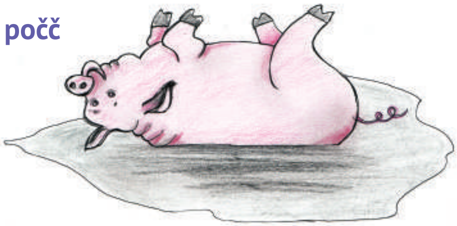

lehm

vaza

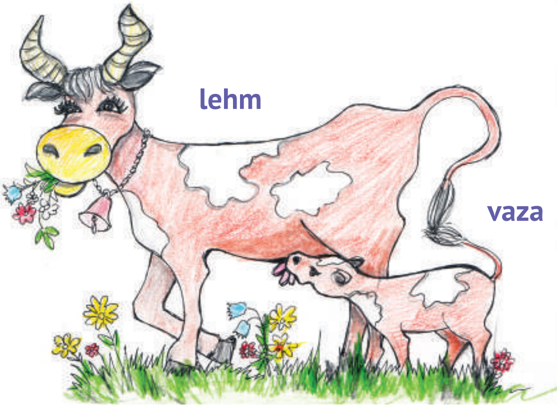

kažinpoig

kaži

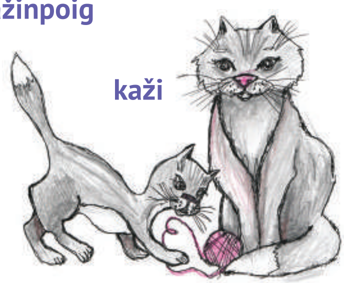

hebo

varz

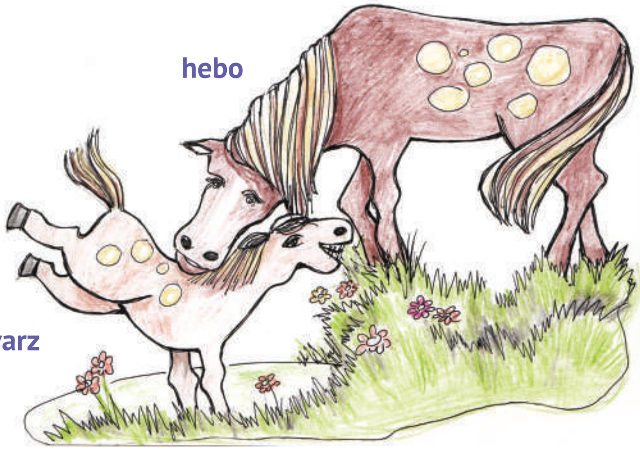

koir

kudžu

2. Ken mida siädab? Кто что делает?

Ken näugub? .... Ken muad kyndab? ....
Ken haukub? .... Ken muniid munib? ....
Ken möngub? .... Ken villad andab? ....
Ken laulab? .... Ken maidod andab? ....

3. Luge da kiända. Прочитай и переведи.

– Omik silaa kodižiivatuud?

– Ka, milaa om koir Nuutai. Se om must vaugedanke, häin eläb kodas. Tatoi Nuutajanke kävel'ob meccaha sienehe da muard'aha.

– Minun buabal da diedal kyläs oma kanad, kukuu da počč. Počč om vauged, ku lumi. Kukuu om kird'av da čoma, aiguuš huomesel se laulab.

– Omik silaa kodižiivatuud?

4. Lopi virkehed. Закончи предложения.

Kudžu om .... laps'. Varz om .... laps'.
Vaza om .... laps'. Kažinpoig om .... laps'.

5. Luge da kiända runo.
Прочитай и переведи стихотворение.

Vladimir Brendojev

Koiraane [8]

Haukub koir täst: "Hau-hau-hau!
Tunden kodin ižandan.
Kävyn puaksus meccaha
Hiirid, rebuud ečmaha.

Sille piäle – magada en,
Kaiken kodin vard'uučen.
Kuni ižand-se ei käske,
Vierast veraale en laske."

1. Omik silaa koir?

....

2. Mitte om sinun koiran nimi?

....

[8] ABC-kird'. s. 115

Lugu 21.

Mecceläjad | Дикие (лесные) животные

1. Pane piähä! Запомни!

2. Luge da kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Hukk

Hukad eletaze Kard'alan mecas. Ned oma suured da huahkad mecceläjad. Hukal om suur' piä, vihandad sil'mad, teravad hambahad. Hukk kävelob meccad myöti, eččib syömižiid. Ned tabataze dänyyd da hiirid. Kaikil mecceläjil sygyzeks kazvetaze poigad. Hukan poigad oma piened, huahkad, kui kudžuižed. Ned pidab syötta da kazvattada. Todes sanutaze: hukkad d'augad syöttaze.

3. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

terav – острый
kävel'ta – ходить
syötta – кормить
kazvatada – растить
ečta – искать
tozi – правда

4. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

Kus eletaze hukad?
Miččed oma hukad?
Mida eččib hukk mecas?
Keda se tabadab?
Miččed oma poigad hukal?

5. Ozaida. Отгадай.

D'augad – hoikad,
Korvad – pit'kad,
Kezal – huahk,
Tal'vel – vauged.
Kaikid varaidab,
D'alos säräidab.
Ken tämä om?

6. Sananpouved. Пословицы.

Paha sana satatab, hyvä sana lämmitab.
Oma mua – mandžikaine, vieraz mua – mustikaine.
Kaikijal om hyvä, kodiš – paremba.

7. Pane sanad oigedaha muodoho. Поставь слова в правильную форму.

Ken?	Kel?	Kenen?
kondii	kondijal	kondijan
hukk	hukal	
näd		
mägr		
majag		
ilvez (mecckaži)		
orav		
dänyy		

8. Luge da lopi virkehed. Прочитай и закончи предложения.

(....................................) händ om pit'k.
(....................................) korvad oma lyhydad.
(....................................) käbälad oma suured.
(....................................) om must sel'g.
(....................................) oma čomad sil'mäd.
(....................................) oma pit'kad korvad.

9. Luadi oigedaha verbad. Поставь глаголы в правильную форму.

Orav (eläda) mecas.
Nädad (olda) čomad mecceläjad.
Meccpočil (olda) pit'k karv.
Hukad (syöda) hiirid da dänyid.
Tal'vel kondii (magata).
Hiired (eläda) uruiš.

10. Luge da kiända runo. Прочитай и переведи стихотворение.

Mecckaži

Mecckaži om pehmed bobaine,
Pyšti korvad sel.
Mina tahtuun lebaitas
Sen sel'gäižel.

11. Luge da kiända dialog.
Прочитай и переведи диалог.

Reboi da hiir'utt

– Hiir'utt, hiir'utt, mikš silaa nena om redukaz?
– Muan kaivan.
– Mikš muan kaivad?
– Urun siadan.
– Mikš urun siädad?
– Sinuspiä, rebuu, peittakse.
– Hiir'utt, hiir'utt, mina sindaa tabadan.
– A milaa om magandsija.
– Näl'ktud – lähted.
– A milaa om aitaine.
– Hiir'utt, hiir'utt, a mina sinun urun murendan.
– A mina sinuspiä pagenen.

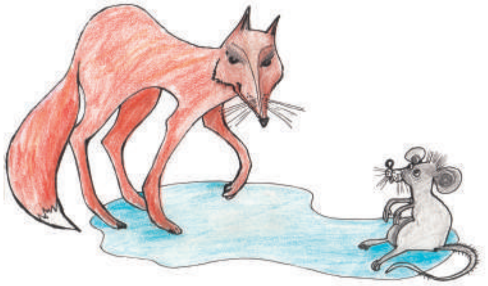

12. Luge da kiända kerdomuz.
Прочитай и переведи рассказ.

Miikul Pahomov

Dänyy[9]

Sygyzel Kol'uu kävelii mecad myöti da nägii barbikos dänyyn. Dänyy olii katkainu käbälääžen, sikš häin ei voinu d'uosta pagoho. Kol'uule liinii žiäl' dänyyd. Häin otii dänyyn yskäha da kanduu kodihe. Omiil käziil siädii Kol'uu kodan da saubaz' sinne dänyyn. Kaiken talven elii dänyy Kol'uunno. Prihač syötii hänt kapustal, morkofkal, nagrhel. Puaksus Kol'uu avaidelii veraan da työndelii dänyyd hypmaha sarajad myöti.

13. Kyzymyksed. Вопросы.

1. Keda löizii Kol'uu mecas?
2. Hätkenik elii dänyy Kol'uunno?
3. Nägiidik siä konz taht dänyyd mecas?

[9] Tervheks!: lugendkird': Kujärven lyydin kielel. s. 7

14. Kirita sanad sanaristikkoho.
Разгадай кроссворды.

T				
T				
T				
T				
T				
T				
T				
T				

k									
k									
k									
k									
k									
k									
k									
k									
k									

s					
	s				
		s			
			s		
				s	
					s

15. Kirita mecceläjid da kodižiivatoid.
Напиши диких и домашних животных.

Mecceläjad

Kodižiivatad

Lugu 22.

Keväz' | Весна

Keväz'kuud:
keväz'kuu sulakuu orazkuu

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

siä – погода
läm'm' – тепло
vilu – холодно
oja – ручей
taivaz – небо
pašta – светить
redu – грязь
šolaitta, šolišta – журчать
vihmub – дождит
keza – лето
päiväine – солнце
lumi – снег
sulada – таять
harvaz – редко
huomesel – утром
puhtaz – чистое
tuulda – дуть
teravas – скоро
luonduz – природа

2. Luge da kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Siä

Tuli keväz'. Paštab päiväine. Huomesel om d'o vilu. Taivaz om puhtaz. Vihmub harvaz. Lumi sulab. Veraal om redu. Tuulob läm'm' tuul'. Teravas liinob keza. Kezal om ylen čoma luonduz.

3. Yhtišta sanad. Соедини слова.

luonduz	kazvetaze
lumi	vihandutaze
ojaažed	läm'm'
päivääne	šolaataze
tuul'	paštab
meccad	sulab
kukad	heraštub

Homaiče. Обрати внимание.

Kus? Kusak?	Kuna? Kunak?
Kat'a om lauka**s**. Rebuu eläb meca**s.** Muam om kodi**š.** Opastujad oma škola**s**. Opastai om kluasa**s**. Koir om koda**s**. Muard'ad oma puzu**s.**	Kat'a mänob laukka**ha**. Tuat tulii mecca**ha**. Muam astub kodi**he.** Opastujad astaze škola**ha.** Opastai tuli kluassa**ha**. Koir mänii koda**ha**. Siened paniim puzu**hu**.

4. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Keväz'

Kevädel luonduz heraštub unespiä. Lumi sulab, ojaižed šolaitaze. Kezalindud letaze pohd'aižehe. Siniižel taivahal paštab päiväine. Tuul' tuulob suvespiä. Teravas zavoditaze vihanduda mecad da peldod. Vihandal nurmel kazvetaze ezmäižed pakuižed kukad. Kevädel äijil žiivatuil rodižeba poigaižed. Mina armastan kevätt. Pihal om veres ilm. Teravas tulob läm'm' keza.

5. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

1. Mida om luonduses kevädel? ....
2. Kuna letaze kezalindud? ....
3. Kuspiä tuulob tuul'? ....
4. Kus kazvetaze ezmäižed kukad? ....
5. Ken rodiže žiivatuul kevädel? ....
6. Mitte vuoz'aig tulob teravas? ....
7. Miččed keväz'kuud sina tiedad? ....

6. Kiända tekst. Переведи текст.

Наступила весна. На улице тает снег. Дует тёплый ветер, птицы прилетают с юга на север. Весной просыпаются леса и поля. Весной журчат ручьи и растут первые цветы. Я люблю весну.

7. Mida näged kuvas?
Что видишь
на картинке?

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

8. Pane sanad yksikköho libo monikkoho.
Поставь слова в форму единственного или множественного числа.

Mina panen (kird’) stolale. ....
Opastai panob (lehtik) škuappaha. ....
(Opastui) ottaze kirditimed. ....
Sina otad (piirdim). ....
(Koir) oma (hyvä dovariš). ....
(Laps’) oma pihal. ....
(Orav) eletaze mecas. ....
(Hiir) oma (pien’ da huahk). ....
D’änyyn (korv) oma (pit’k). ....
Tijaižen (suug) oma (čoma). ....
Minun (sizar’) opastub kuudendes kluasas. ....

9. Taivuta verbid. Проспрягай глаголы.

	otta	pašta	panda	heraštuda
Mina				
Sina				
Häin				
Myö				
Työ				
Hyö				

10. Luge da kiända runo. Прочитай и переведи стихотворение.

Miikul Pahomov

D'ärvut[10]

Randal kuuzed kazvdaze,
Vedudehe kactaze.
Vaaku airod vinktane,
D'ärvut kaku zirkluune.

11. Löida sanad keväden nähte. Найди слова о весне.

p	a	š	t	a	b	ö	l
p	a	j	a	t	a	s	ä
l	u	m	i	s	l	i	m
p	ä	i	v	ä	i	n	e
s	u	l	a	b	n	i	c
p	u	u	z	o	d	n	a
o	o	j	a	i	ž	e	d
t	u	u	l'	v	i	l	u

12. Ližada virkehihe verbid. Добавь глаголы в предложения.

Kevädel →

- lindud ....
- päiväine ....
- londuz ....
- lumi ....
- ojaižed ....
- tuul' .... läm'm'
- .... ezmäižed kukad

---

[10] ABC-kird'. s. 125

Lugu 23.

Petroskuu | Петрозаводск

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

lidn – город
piälidn – столица
eläjad – жители
rand – берег
vaumištada – подготавливать
yliopišto – университет
opišto – училище
laivad – корабли
vedaze – тянется
kohtsija (taho) – место
palada – гореть
igahiine lämyy – вечный огонь

2. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Petroskuu om Kard'alan piälidn. Lidn seižub Onegan randal. Kaik rand om kattud čomal ruskedal kivel. Meiden lidn om ylen čoma da suur'.

Petroskuuš eläb läz 300 000 eläjad.

Lidnas om äi zavoduud. Vahnemb kaikid om Onegan zavod. Se vaumištii traktoruud. P'otr Ezmäine zavodii sen zavodan nosta Lohi-d'ogel, däl'ges ymbri zavodad kazvuu lidn. Sikš i nimi rodiihe muguine.

Petroskuu om suur' kul'turkeskus. Meiden piälidnas om koume korkedad školad: yliopišto, konservatorii, opastaiden yliopišto.

Petroskuuš om äi opištoid, tehnikumuud da školiid. Piälidnas om čoma Leninan piäpiha, se om pit'k i vedaze Onegan randalpiä vokzalahasaa.

Ylen čoma om Leninan taho, kus palab Igahiine lämyy, pyhän aigan siid keradaze äijan rahvast. Onegan randal seištaze suured laivad. Se om portlidn.

Onegan d'ärv om syvä da kalakaz. D'ärves voib ongitada kuhuud, ahveniid, madehiid, lohiid, haugiid da toižiid kaloid.

3. Anda vastused kyzymyksihe.
Ответь на вопросы.

1. Mii om Kard'alan piälidn?
2. Omik Petroskuu čoma lidn?
3. Kus seižub lidn?
4. Äijik eläjad om Petroskuuš?
5. Mitte om vahn zavod?
6. Omik Petroskuu kul'turkeskus?
7. Kus palab Igahiine lämyy?

Homaiče. Обрати внимание.

Kuna? Mihe? | Куда? Во что?		Kuna? Mille? | Куда? На что?	
-ha -he -hu -ho	mecc – mecca**ha** kodi – kodi**he** vezi – vede**he** puzu – puzu**hu** lehtik – lehtikko**ho** stola – stola**ha** huonuz – huonuse**he** puu – puu**hu**	-le	piha – piha**le** stola – stola**le** oks – oksa**le** koda – koda**le** lava – lava**le** ikkun – ikkuna**le** pert' – perti**le** rand – randa**le**

4. Avaida saubked.
Раскрой скобки.

Mihe? Mille? Kenenke? Kus?

Mina ajuun (Petroskuu). ....

Myö eläm (kylä). ....

Muam i tuat ajetihe (lidn). ....

(Lidn) om äi laukuud. ....

Mina (poig) mänin (piha). ....

Vel'l' (sizar) lähtihe (kino). ....

Lapsed tuldaze (kluass). ....

Tuat mäni (ruad). ....

Sizar tuli (yliopišto). ....

Linduune ištub (oks). ....

Kaži ištuihe (lava). ....

Opastai pani kird'ad (stola). ....

Minun koir tuli (rand). ....

Opastui pani kird'ad (škuapp). ....

Mina (buab) läksin (mecc) muard'aha. ....

Neičuk pani leibäd (šaug). ....

Kodalind lendžii (koda). ....

Lugu 24.

Miez’ (ristikanz) | Человек

1. Pane piähä! Запомни!

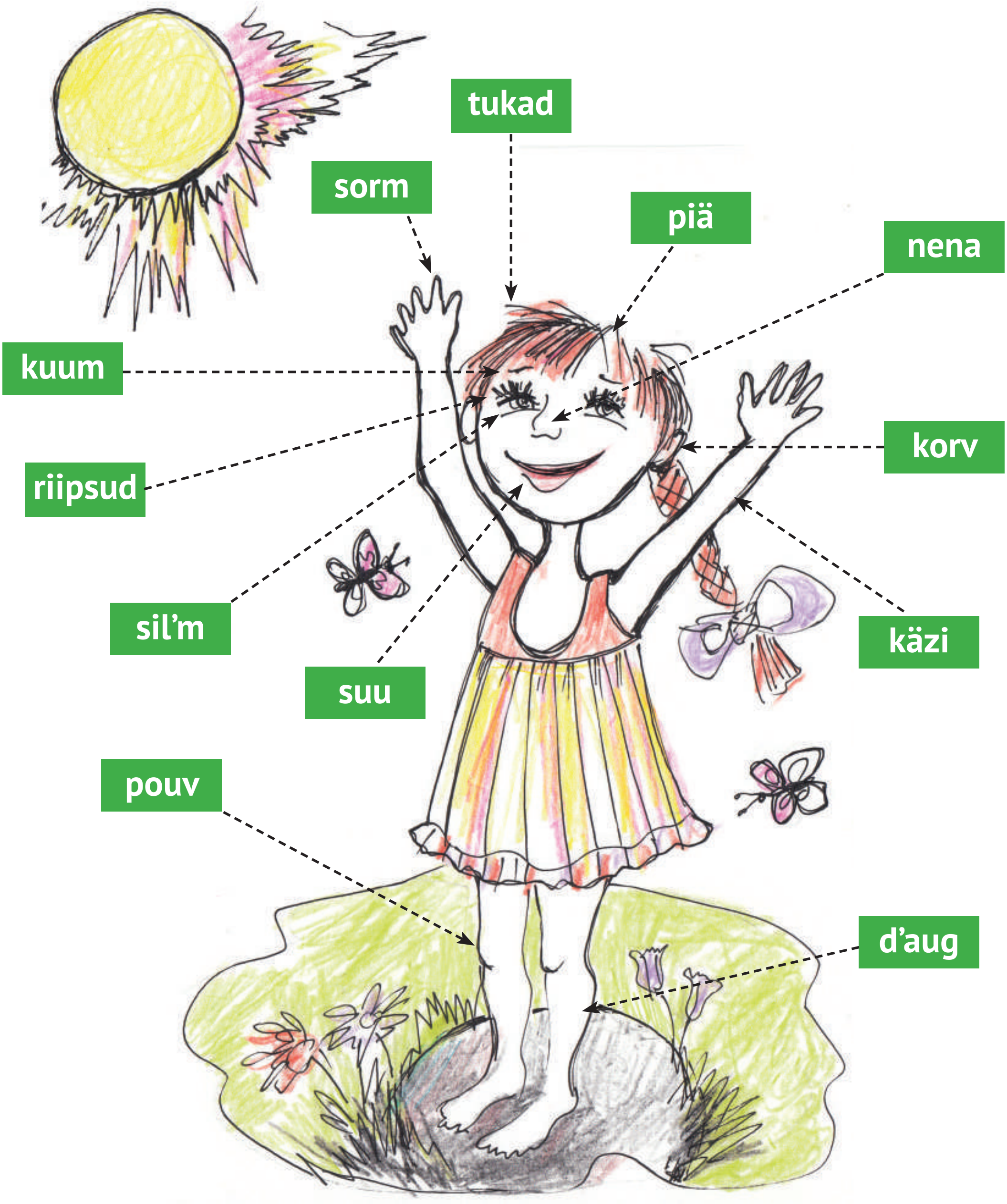

Homaiče. Обрати внимание.

Yksikkö единственное число	**Monikko** множественное число (окончание *-d*)
hubaine – маленький mielekaz – умный ruadakaz – работящий ilosiine – весёлый	hubaiže**d** – маленькие mielekkaha**d** – умные ruadakkaha**d** – работящие ilosiiže**d** – весёлые

piä – piäd	nena – nenad	d'aug – d'augad
korv – korvad	suu – suud	tukk – tukad
sil'm – sil'mäd	käzi – käded	riips – riipsud
sorm – sormed	pouv –pouved	kuum – kuumad

2. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

hyvä – добрый, хороший
paha – злой
rohked – смелый
varaadai – трусливый
luaskav – ласковый
lašk – ленивый
kovatabaine – настойчивый
pehmedtabaine – слабохарактерный
vähäsanaine – немногословный
ilokaz – весёлый
hubaine – маленький
leved – широкий
kaid – узкий
valdaliine – своевольный
pien' kazvole – невысокий
korged (suur') kazvole – высокий
laih – худой
sanged – толстый
pit'kad tukad – длинные волосы
lyhydad tukad – короткие волосы
siniižed sil'mad – синие глаза
vihandad sil'mad – зелёные глаза
riipsud – ресницы
oiged nena – прямой нос
gurb nena – нос с горбинкой
čoma – красивый
it'kekaz – плаксивый
raved – шустрый, быстрый

3. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Koume dovarišad

Mina olen Miša. Milaa om kaks' dovarišad: Peša da Vas'a. Myö opastum yhtes kluasas. Pešale om kaks'tošt vuott, Vas'ale om koumetošt vuott, milii mugažo om koumetošt vuott. Peša om korged kazvole da laih, sil'mäd mugažo oma suured da siniižed. Vas'a ei ole korged, häin om sanged, ku mina. Myö hyviin opastum školas. D'älges školad myö yhtes viändam d'augmiäččuhu. Myö abutam toine toižele kaikiiš dieluuš.

4. Kiända virkehed.
Переведи предложения.

У меня есть подруга. Её зовут Катя. Она красивая, высокая ростом. У Кати глаза зеленые, брови чёрные, ресницы длинные. У подруги волосы светлые и короткие. Катя смелая, добрая, весёлая девочка. Она хорошо учится, и я люблю Катю.

5. Luadi ozutesen myöti.
Сделай по образцу.

Omik tuat sanged? – Ei, tuat ei ole sanged. Häin om laih.

Omik tuat korged kazvole? ....

Omik häin pien' kazvole? ....

Omik häin pehmedtabaine? ....

Omak hänel siniižed sil'mäd? ....

Omak hänel lyhydad tukad? ....

Omak hänel suured sil'mäd? ....

6. Kiända. Переведи.

Он ленивый работник. Добрый продавец. Настойчивый покупатель. Ребёнок очень весёлый. Мой друг слабохарактерный. Моя сестра немногословна. Маленький брат плаксивый. Этот ребёнок умный. Мой папа смелый и добрый. Этот мальчик трусливый.

7. Luge da kiända kerdomuz.
Прочитай и переведи рассказ.

Jelena Ruppijeva
(kiändi lyydikš L'udmila Aleksejeva)

Minun armaz baboi [11]

Milaa om buab. Hänen nimi om Anni, häin eläb kyläs. Minun buab om pien' kazvole da laih. Häin d'o ei ole nuor', ka om ylen čoma. Minun buabal oma huahkad tukad, niid häin keradab myčkyhu. Buab pidab paikan piäs. Hänel om äi čomiid kird'avuud paikuud. Minun buabal oma suured siniižed sil'mad. Mina armastan, konz buab muhižob, hänel om čoma muhištuz. Buab harvas om pahas mieles, häin om hyväsydämieliine ristikanz. Häin om ylen ruadai ristikanz, buab ei voi olda ruadota, ainos mida taht tel'mab kodiš vaa peldol. D'oga pyhäpäivän häin paštab piirguid da štipanikuid, buaban piirgad oma magedad. Minun buabal om helev iän'. Häin tiedab äijan kard'alaižiid pajuud, suarnuud da runuud. Mina armastan ištta hänenke, kuundel'ta hänen lyhydiid pajuid, kuundlen kutt häin pagižob lyydikš. Milii sandaze, miše mina pohodin buabaha. Milaa oma buaban sil'mad da kacahtus. Mina armastan omad buabad.

8. Kirita virkehed lapsen vai diedan nähte.
Напиши предложения о ребёнке или о дедушке.

Häin om nuor'.	Häin om vahn.
Häin om korged kazvole.	Häin om pien' kazvole.
Häin om laih.	Häin om sanged.
Häin om čoma.	Häin om tuhm.
Hänel oma pit'kad tukad.	Hänel oma lyhydad tukad.
Häin om huahkpiä.	Häin om must piä.
Hänel om pien' nena.	Hänel om suur' nena.
Hänel oma suured korvad.	Hänel oma piened korvad.
Häin om pahatabaine.	Häin om hyvätabaine.
Häin om mielekaz.	Häin om mieletuu.
Häin om lašk.	Häin om ruadai.
Hänel oma siniižed sil'mad.	Hänel oma vihandad sil'mad.

[11] Liygii livvikse: livvin algukursu, s. 50.

Lugu 25.

Kalad | Рыбы

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

ahven’ – окунь
kiškoi – ёрш
harg’os – хариус
haug’ – щука
kuha – судак
kuoriš, kuoriž – корюшка
lahn – лещ
lohi – лосось
madeh – налим
räpuu – ряпушка
siig – сиг
särg’ – плотва
torpkala – форель
händ – хвост
kalan somuz – рыбья чешуя
kalan suugad – плавники
kalanik (kalastai; ongittai) – рыбак
kalarokk (lem’) – уха
rind – тело, туловище
šahlod – жабры

2. Kus eläb kala? Где живёт рыба?

Mii? – Что?	Miš? – В чём?
vezi – вода d’ärv – озеро d’ogi – река meri – море	vedes– в воде d’ärves– в озере d’oges – в реке meres – в море

3. Verbid. Глаголы

elädа – жить
hyppida – прыгать
kalastada – рыбачить
ujel’ta – плавать
ujuda – плыть

eläb – живёт
hyppib – прыгает
kalastab – рыбачит
ujeli – плавал
ujub – плавает, плывёт

4. Luge da kiända tekst. Прочитай и переведи текст.

Kalastajad

Kevädel d’ärves d’o sulab diä, no vezi ve om vilu. Puaksus paštab päiväine. Mit’uu Sašanke tahtuutaze mända d’ärvele kalastamaha. D’o olii kaks’ päiväd da yö ylen läm’m’. Suobatan kerazimuuzebad kalamatkaha.

Saša olii minun druug, myö ongitim kalad meccd’ärvel. Mina suain ahvenen da pienen särgen, Sašale puutui madeh da suur’ ahven. Ehtal keitiim ezmäižen kalakeiton d’ärven randal. Lem’ oli ylen magukaz. Siid myö möst läksiim kalastamaha.

Kaks’ päiväd da yöd myö oliim d’ärven randal. Suaim suuren haugen, kaks’ madeht, tukun särgiid da ahveniid. Mina armastan ongitada kalad d’ärves.

Kyzymyksed. Вопросы

1. Konz lapsed keraziheze kalamatkaha?
2. Kus keittihe kalakeittod?
3. Äijik päiväd Mit’uu Sašanke oldihe d’ärven randal?
4. Mittušt kalad ongitetihe lapsed?
5. Armastabik Mit’uu kalastada?

5. Yhtišta sanad. Объедини слова.

haug’	судак
ahven’	лещ
särg’	налим
lahn’	сиг
madeh	лосось
lohi	плотва
siig	щука
kuha	окунь

6. Kiända. Переведи.

Rusttad šahlod, huahk kalan somuz’, lyhyd händ, suured kalan suugad.

7. Pane oigedad sanad. Поставь нужные слова.

keitii, tabata, eläb, peitaze, ujub

Ahven’ .... puhtahas vedes. Suur’ haug .... hein’äs.
Kiškoi .... d’ärven pohd’as. Kiven keskes voib .... sinikoid.
Muam .... magukahan lemen kalas.

8. Mida näged kuvas? Что видишь на картинке?

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Lugu 26.

Lindud | Птицы

1. Pane piähä! Запомни!

UUDED SANAD

čiičui – воробей
d'ouč – лебедь
habuk – ястреб
hanh' – гусь
harag – сорока
hybj – сова, филин
kajag – чайка
kodalind – скворец
kurg – журавль
kyyhkoi – голубь
kägi – кукушка
lumilind – снегирь
mecckana – куропатка
mecuu – глухарь
mustvaruu – грач
näk – галка
piäskuu – ласточка
pyy – рябчик
sorz' – утка
tedr' – тетерев
tiaine – синица
tikk – дятел
vagolind – трясогузка
varuu – ворона

2. Luge da kiända tekst.
Прочитай и переведи текст.

Kodalindud

Kevädel myö ylen vuotam kodalinduid. Kard'alaha letaze armahad lindud – ezmäižed keväz'lindud. Konz hyö tuldaze omale kodirandale, heiden pertižiiš d'o eletaze toižed eläjad – čiičuud. Čiičud ei piäskuu kodalinduid pertižiihe. Pezuiš ištaze toižed lindud. Mida siäta? Näl'g tulii – pidab lähta pezuišpiä. Sel aigal kodalindud letaze pezaha. Nygyy čiičuile ei ole sijad. Kodalindud kahtei eletaze da syömäha letaze toine toižen d'älgehe. Kodalindud hyväš mieleš pajatetaze aiguušti huomesel ehtahasaa.

3. Mitte sana pidab heitta?
Какое слово лишнее?

Openduzkird’, lehtik, kiritim, koir, kird’.
Pakuine, siniine, rusked, pimed, must.
Dänyy, koir, kaži, lehm, siga.
Sorz’, pyy, ahven, harag, hanh’.

4. Luge da kiända suarn.
Прочитай и переведи сказку.

Kurg da rebuu [12]

Kurg diäi tal’veks, ei voinu leta lämmiihe muaihe. Hänenno tulii rebuu da kyzyi:

– Kutt silii, kurg, eläda nygyy?

Kurg sanui:

– Mida minun elos nygyy pagišta, ku linduil ei ole nimida syömišt.

– Opasta siä mindaa, kurg , lendamaha, ka mina sindaa syötan tal’ven. Rebuu syötii kurgen tal’ven. Tulii keza.

– Opasta nygyy mindaa lendamaha!

Kurg sanui:

– Ištte sel’gäha, mina sindaa opastan.

Rebuu ištuihe kurgen sel’gäha, da kurg lendaškanzii. Lendii, lendii ylähaks da sigä diätii rebuun, kudamb lanksii muaha da katkaažii d’augan. A kurg laskihe muaha da kyzyi:

– Nu, katkaižiid, ka olgha silii opastundeks. Pidab d’ogahiižele ičele sija muan piäl tieta!

5. Ližada oiged sanalopp.
Поставь правильное окончания.

Minun sizar da vel’l’ eletaze Piteri...... Sizaren nimi om Kat’oi, häin ruadab škola..... opastajan. Vel’t kuctaze Viktor, häin opastub universiteta...... Kat’oi Viktoranke ende eletihe kylä..... vahnembiinke.Mina elän nygyy kylä....., milii om kuuz’tošt vuott, kävelen škola...... Minun vahnembad hyvin pagištaze lyydi kiele...... Mina arvastan omad kylä......

[12] Vepsänmuan suarnad” -kird’aspiä

Lugu 27.

Verbid. Preezens
Глаголы. Настоящее время

Infinitiv	1. pers. yks.	3. pers. yks.	3. pers. mon.
erigata	erigdu-n en erigdu	erigdu-b ei erigdu	erigata-ze ei erigdu-guu
kai**ta**	kaiče-n en kaiče	kaičč**o**-b ei kaiče	kaita-ze ei kaita-guu
keri**ta**	keriče-n en keriče	keriččo-b ei keriče	kerita-ze ei keri-kuu
kiä**ta**	kiä**nda**-n en kiända	kiä**nda**-b ei kiända	kiäta-ze ei kiä-kuu
leika**ta**	leika**ta**-n en leika	leika**ta**-b ei leika	leikata-ze ei leik-kuu
le**ta**	le**nda**-n en lenda	le**nda**-b ei lenda	leta-ze ei le-kuu
luge**da**	luge-n en luge	lug**o**-b ei luge	lugeta-ze ei luge-kuu
lyhe**ta**	lyhe**nda**-n en lyhenda	lyhe**nda**-b ei lyhenda	lyheta-ze ei lyhe-kuu
löi**ta**	löi**da**-n en löida	löi**da**-b ei löida	löita-ze ei löi-kuu
ozaa**ta**	ozaa**da**-n en ozaada	ozaada-b eiozaada	ozaata-ze ei ozaa-kuu
paime**ta**	paime**nda**-n en paimenda	paime**nda**-b ei paimenda	paimeta-ze ei paime-kuu
syö**da**	syö-n en syö	syö-b ei syö	syöda-ze ei syö-guu

tie**ta**	tie**da**-n en tieda	tie**da**-b ei tieda	tieta-ze ei tie-kuu
tora**ta**	tora**da**-n en torada	tora**da**-b ei torada	torata-ze ei tora-kuu
tuo**da**	tuo-n en tuo	tuo-b ei tuo	tuoda-ze ei tuo-guu
vard'uu**ta**	vard'uuče-n en vard'uuče	vard'uučč**o**-b ei vard'uuče	vard'uuta-ze ei vard'uuta-guu
viä**ta**	viä**nda**-n en viända	viä**nda**-b ei viända	viäta-ze ei viä-kuu

! kävyda – **kävy**-n – **kävy**-b – kävyta-ze – ei kävyguu
Otta otan – en ota otta-b – ei ota – ei otkuu

Infinitiv	1. pers. yks.	3. pers. yks.	3. pers. mon.
am**pta**	am**bu**-n en ambu	am**bu**-b ei ambu	ampta-ze ei amp-kuu
ča**pta**	ča**pa**-n en čapa	ča**pa**-b ei čapa	čapta-ze ei čap-kuu
čii**pta**	čii**bu**-n en čiibu	čii**bu**-b ei čiibu	čiipta –ze ei čiip- kuu
ec**ta**	ec**i**-n en eci	ecc**i**-b ei eci	ecta-ze ei ec-kuu
kac**ta**	kac**u**-n en kacu	kac**u**-b ei kacu	kacta-ze ei kac-kuu
ken**kta**	ken**gi**-n en kengi	ken**gi**-b ei kengi	kenkta-ze ei kenk-kuu
kezer**ta**	kezer**da**-n en kezerda	kezer**da**-b ei kezerda	kezerta-ze ei kezer-kuu
kuc**ta**	kuc**u**-n en kucu	kucc**u**-b ei kucu	kucta-ze ei kuc-**kuu**

käsk**ta**	käsk**e**-n en käske	käsk**o**-b ei käske	käskta-ze ei käsk-kuu
lask**ta**	lask**e**-n en laske	lask**o**-b ei laske	laskta-ze ei lask-kuu
lykta	lykkin en lykki	lykki-b ei lykki	lykta-ze ei lyk -kuu
näh**ta**	nä**ge**-n en näge	nä**go**-b ei näge	nähta-ze ei näh-kuu
ol**da**	ol**e**-n en ole	om ei ole	(oma) olda-ze ei ol-**guu**
omb**elta**	omb**le**-n en omble	omb**lo**-b ei omble	ombelta-ze ei ombel-kuu
pieks**ta**	pieksa-n en pieksa	pieksa-b ei pieksa	pieksta-ze ei pieks-kuu
riič**ta**	riič**i**-n en riiči	riičč**i**-b ei riiči	riičta-ze ei riič-kuu
side**l’ta**	side**le**-n en sidele	side**lo**-b ei sidele	sidelta-ze ei sidel’-kuu
sor**ta**	sor**da**-n en sorda	sor**da**-b ei sorda	sorta-ze ei sord-kuu
usk**ta**	usk**o**-n en usko	usk**o**-b ei usko	uskta-ze ei usk-kuu

Pidab mušta! Нужно запомнить!

kacu-n	kacu!	kackat!
tuo-n	tuo!	tuogat!
sanu-n	sanu!	sanugat!
luge-n	luge!	lugegat!
pane-n	pane!	pangat!
ozita-n	ozita!	ozitagat!
ota-n	ota!	otkat!
kirita-n	kirita!	kiritagat!
abuta-n	abuta!	abutagat!

Pane piähä! Запомни!

VERBID

ištub – сидит	**ištuze** – садится
pezob – моет	**pezeze** – умывается
pyhkib – вытирает	**pyhkiže** – вытирается
opastab – учит	**opastub** – учится
sobib – одевает	**sobiže (panob sobad piäle)** – одевается
ihastub – радуется	**ihastub** – обрадуется
pezetada – мыть	**peztakse** – умыться, мыться
pyhkta – вытереть	**pyhktakse** – вытереться
sobita – одеть	**sobitakse** – одеться
opastuda – учить	**opastakse** – учиться
huzeita – катать	**huzeitakse** – кататься
išta – сидеть	**ištakse** – садиться
sel'gitada – одевать	**sel'gitakse** – одеваться

**1. Löida oiged puar pronominale.
Найди нужную пару местоимению.**

Miä	eläm
Siä	lugen
Häin	pajatat
myö	kacud
työ	syödaze
hyö	pagižob

**2. Sanu, mida ruadab tämä miez'.
Скажи, что делает этот человек.**

Opastai ....

Ruadai ....

Keitai ....

Paštai ....

Ombelii ....

Pajattai ....

Soittai ....

Myöi ....

3. Luge runo. Löida kaik verbid. Kirita verbid infinitivas.
Прочитай стихотворение. Найди все глаголы.
Напиши глаголы в инфинитиве.

Vladimir Brendojev

Mida miä armastan[13]

Armastan kezal kebdäd tuul’t,
Lapsut ve konz säräidab huul’t.
Armastan kažid, armastan koirad,
Elod, kutt l’uupta sida vaa voinob.

Armastan koivud, konz se om vihand,
Siluu en kanda sydames vihad.
Armastan vihmad – bemblen sen tähte,
Armastan taivast sagedad tiähtiil.

Armastan Anukses siiriči ajada,
Armastan kuundel’ta lyydikš ku pajatad.
Armastan, konz siä muhižed sil’mal.
Meil hyvä rodiže kodimuan ilmal.

....

....

4. Sanu, ken mida ruadab. Yhtišta da kirita verbiden infinitivad.
Скажи, кто что делает. Объедини и напиши глаголы в инфинитиве.

Kaži	pajatab	....
Koir	hirnakoiččob	....
Počč	n’augub	....
Lambaz	laulab	....
Lind	kakatab	....
Kana	haukub	....
Hebo	hačatab	....
Kukuu	bliämiččob	....
Hukk →	röuhkab	....
Harag	→ uližob	....

[13] ABC-kird’, s. 123.

5. Täuta tablicad. Заполни таблицу.

sanda						
	abutan					
		hyppid				
			avaadab			
				kyzym		
					luget	
						kävel'taze

6. Pane oigedad verbid. Поставь глаголы в правильную форму.

Buab (pašta) štipanikad. ....
Mida (maltta) ruata? ....
Lapsed teravas (kazvada). ....
Lumi (sulada). ....
Lapsed (mända) pihale. ....
(Olda, -ik) sina kodiš? ....
Myö (varastada) sindaa. ....
Lapsed (abutada) muamale. ....
Hyö hyvin (pajatada). ....
Häin (ostta) maidod da (mända) kodihe. ....
Muam (syötta) last. ....
Buab (keitta) murginad. ....
Sen mina iče (tieta). ....
Myö (hiihtta) tal'vel. ....
Diedoi (kacta) iknaha. ....
Tytär d'o iče (kudoda) alaižiid. ....
Midak (seišta) uksenno, tule pertihe. ....
Kaži (ištta) laval. ....
Kaži (viruda) päčil. ....
Huomesel myö (ajada) lidnaha. ....
Laps' (itkta), ei vaikastu. ....
Muam (käskta) kävuda laukaha. ....
Kuni sina (kävyda) kaukaha, sini mina murginan (keitta). ....
Vunuk (tuoda) leibad, ala lähte laukaha. ....
Yks' sil'm (nähta) paremba mii toine. ....
Ken tämä pihal (kävel'ta). ....
Pihal (panda) lunt. ....
Ole vaiti, midak tyhd'ad (pagišta). ....
Died vunukanke (tulda) kodihe. ....

7. Luge tekst da löida verbid. Прочитай текст и найди глаголы.

Roza Jeršova

Lapsiin viandod [14]

Kutt lapsed ende viatihe? Siluu ei olnu bobažiid, kutt nygyy, mida vaa ei ole. Myö lyybiim viata viandoho ”kymne puikošt”. Ezmaa valičiim vedajan: otiim batugan i pideliim kädes. Kelle batogal ei fyat’nu, diäi vedajaks. Yks’ lapsiiš iškob laudan i puikod letaze kaikiile. Kuni vedai keradab puikod, kaik d’uokstaze peitho. Vedajale pidii ečta kaikiid lapsiid. Kuni vedai mänob yhthe puol’he, toižes puoles kentaht d’uoksob da pougob laudale, puikod möst letaze kaikijale.

Olii hyvä viand ”hiiren pezad”. D’ogahiižel olii oma pezaine. Lykäätihe miač.

Neičukad viatihe kivuiziil. Keratihe yhten suured viiž kived i niil viatihe.

Kezal äi olii vianduud: ”lapta”, ”kazaki-razboiniki” da toižed.

Tauvel ajeliim suksiil da regučal.

Viandoho saa ei olnu äi aigad, pidii kodiruadod ruata, muamale abutada.

Muga i mänii lapsen aigaine.

8. Anda vastused kyzymyksihe. Ответь на вопросы.

Mitte siga siä tänämbää om?
Omik tänänbää hyvä päiv?
Paštabik päiväine tänämbää?
Vihmubik tänämbää?
Panobik lunt tänämbää?
Äijik gruadusad lämmad/pakašt om tänämbää?

9. Ozaida arbatused. Отгадай загадки.

Hebo raudaine, ohd’ased liinaižed. *(niegl da niit’)*

Mii d’ogahiižel om? *(nimi)*

Must čiič haudutab rustiid munaižiid. *(kattil hiilil)*

Mii om muailmas kaikiid magedemb? *(uni)*

Mii om pielust pehmdemb? *(oma käzi)*

---

[14] Lyydiläine, 2008, s. 42.

Verbid preezensas. Täuta tablicad
Глаголы в формах настоящего времени. Заполни таблицы

Olda ⟶ ole + ☐	
Mina (miä) ole**n**	Myö ole**m(m)**
Sina (siä) ole**d**	Työ ole**t(t)**
Häin om	Hyö oma (olda**ze**)

Kiritada ⟶ kirita + ☐	
Mina (miä)	Myö kiritam(m)
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö kiritetaze

Syöda ⟶ syö + ☐	
Mina (miä) syö**n**	Myö syö**m(m)**
Sina (siä) syö**d**	Työ syö**t**
Häin syö**b**	Hyö syöda**ze**

D'uoda ⟶ d'uo + ☐	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö

Muštta ⟶ mušta + ☐	
Mina (miä) mušta**n**	Myö mušta**m(m)**
Sina (siä) mušta**d**	Työ mušta**t**
Häin mušta**b**	Hyö mušta**ze**

Viäta ⟶ viända + ☐	
Mina (miä)	Myö viända**m(m)**
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö viäta**ze**

Opastuda ⟶ opastu + ☐	
Mina (miä) opastu	Myö opastu
Sina opastu	Työ opastu
Häin opastu	Hyö opastutaze

Magata ⟶ magada + □ спать	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö magataze

Iškta ⟶ iške + □ ударить, забить	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö iški̮taze

Išta ⟶ ištu + □ сидеть	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö ištaze

Verbid imperfektas. Täuta tablicad
Глаголы в формах прошедшего времени. Заполни таблицы

Olda ⟶ oli + □	
Mina (miä) olii**n**	Myö olii**m(m)**
Sina (siä) olii**d**	Työ olii**t(t)**
Häin olii	Hyö oldi**he**

Kiritada ⟶ kiritii + □	
Mina (miä)	Myö kiritii**m(m)**
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö kiriti**he**

Syöda ⟶ syi + □	
Mina (miä) syi**n**	Myö syi**m(m)**
Sina (siä) syi**d**	Työ syi**t**
Häin syi	Hyö syödi**he**

D’uoda ⟶ d’ui + □	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)d’ui**d**	Työ
Häin	Hyö d’uodi**he**

Muštta ⟶ muštii + ☐ помнить	
Mina (miä)	Myö muštii**m**
Sina (siä)	Työ
Häin muštii	Hyö muštii**he**

Viata ⟶ viandžii + ☐	
Mina (miä) viandžiin	Myö viandžiim
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö viatihe

Opastuda ⟶ opastui + ☐	
Mina (miä) opastui	Myö opastui
Sina (siä) opastui	Työ opastui
Häin opastui	Hyö opastui**he**

Magata ⟶ magazii + ☐ спать	
Mina (miä) magazii**n**	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö magati**he**

Iškta ⟶ iškii + ☐ ударить, забить	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin iškii	Hyö iškti**he**

Išta ⟶ ištui + ☐ сидеть	
Mina (miä)	Myö
Sina (siä)	Työ
Häin	Hyö išti**he**

Olda

Miä olin kodiš	myö olim kodiš
Siä olid kodiš	työ olit kodiš
Häin oli kodiš	hyö oldihe kodiš
Miä en olnu kodiš	myö em oldud kodiš
Siä ed olnu kodiš	työ et oldud kodiš
Häin ei olnu kodiš	hyö ei oldud kodiš

Mit’uu koiranke
olii randal.

Kat’uu tänämbää
ei olnu školas.

Lugeda, pajattada, opastada, kiititada, abutada

l Myö lugem(m), pajatam(m), opastam(m), kiititam(m), abutam(m)
ll Työ luget, pajatat, opastat, kiititat, abutat
lll Hyö lugetaze, pajatetaze, opastetaze, kiititetaze, abutetaze

l Myö em lugekuu, pajataguu, opastaguu, kiititaguu, abutaguu
ll Työ et lugekuu, pajataguu, opastaguu, kiititaguu, abutaguu
lll Hyö ei lugekuu, pajataguu, opastaguu, kiititaguu, abutaguu

Mida ruada? – Что делать?	Mida ruadab? – Что делает?
iškta	iškob
išta	ištub
kuundel’ta	kuundl’ob
leta	lendab
lugeda	lugob
ombel’ta	ombl’ob
pagišta	pagižob
panda	panob
sanuda	sanub
seišta	seižub
viata	viändab

Mida ruata? Mida Pet’a ruadab?
Что делать? Что Петя делает?

Otta Pet’a ottab. Pet’a ei ota.
Magata Pet’a magadab. Pet’a ei magada.
Tulda Pet’a tulob. Pet’a ei tule.
Viäta Pet’a viändab. Pet’a ei viända.
Kacta Pet’a kaccub. Pet’a ei kacu.
Pajatada Pet’a pajattab. Pet’a ei pajata.
Išta Pet’a ištub. Pet’a ei ištu.
Iškta Pet’a iškob. Pet’a ei iške.

Lugendmaterial

Miikul Pahomov

Lyydin kiel’ [15]

Oma armaz Lyydin kiel’,
Siä oled hengiiš meil,
Kuulud vahnas derein’as
Ristikanzan paginas.

Hät’ken sindaa piekstihe,
Vilus vedes pestihe.
Ka ed ole kulunu,
Ve ed ole sulanu.

Lapsed! Lyydikš pagiškat,
Algat vaa unohtagat:
Kuni kuulub oma kiel’,
Sini eläb rahvhan miel’!

Miikul Pahomov

Starin Kuudman därvehe niškuu [16]

Tijedadik siä, kuspiä Kuudam nouzob ehtal da kuna laskeze huomesel? Ed tieda? Ka kuundle! Omik tott, vaa iele, ka milii muga sanel’tihe.

Eletihe ende kaks’ vellest: vahnemb vel’l’ olii vilu Kuudmaine, nuoremb palabaine Päiväine. Kierdan Kuudmaine sanui Päiväižele: ”Siä, vel’l’ d’alos palab oled, ka miä – vilu. Em myö voiguu sinunke yhtes kodiš eläda. Sen perad lähten miä Muale, ka siä diä tänne, Kosmosaha.”

---

[15] ABC-kird’, s. 128.

[16] Tervheks!: lugendkird’, s. 33.

Iŝktihe velled käden kädehe. Kuudam panii suksed d'augaha da matkaha i läksii.

Mänii koume vuot. Siid Päiväiženno lendžii mezijaine da pagižob:

”Midak siä, Päiväine paštad tyhdäs Kosmosas, ku meiden Mual d'o koume vuot om olnu vilu tauv?”

Unohtii Päiväine, Kuudam – vel'l' paštab, ka ei lämmita. Läksii häin lenmaha mezijaižele myödaha Muanno. Ka Mua kaik d'o vauged om! Lumi da diä, ni mida muud ei nägu. Rubezii Päiväine Muad lämmitamaha da suladamaha. Kuudmaine pöl'gästui , kirgahtii, ka myöhä d'o olii. N'apsahtiihe Kuudam muaha dai sulii sinne. Sille sijale om rodinuze meiden Kujärv. Kujärv ku Kuudam om kruugahiine, sikš se om suanu ninkuužen nimen.

Päiväine paštab. Lumi da diä d'o sulatihe. Puud da svetaažed kazvetaze, d'oguded d'uokstaze, linduižed čirištaze, rahvaz ruataze. Kaik om hyviin! Paštui, paštui Päiväine da viäzui, mänii kodihe, vierii magatta. Siid Kuudmaine Kujärvespiä nouzii taivhale. Huomesel häin most laskiihe da peitihe Kujärvehe. Muga se Kuudmaine Kujärves i eläb, sigapiä ehtal nouzob, sinne huomesel laskeze. Vott muga!

Boris Sergunenkov
(kiändi lyydikš Nadežda Koval'čuk)

Mužik da akk [17]

Eli mužik yksin. Läksi häin yhten kierdan bazarile. Osti kanoid, dai reboin osti, eika kanoile liinob tusk. Pani kaikiid kanankodaha. ”Elägat malitvoinke”, sanui mužik.

Muga dai muga. Yöl reboi kaikiid kanoid duavi. Om žiäl' tuli mužikale reboid, läksi häin ečmaha puarad reboile. Tuoi hukan. Hukk reboin syöi. Mužik om tuskas. ”Paha dielo: kuolob hukk yksin. Keda hänele puaraha otta?” duumaiččob mužik.

Tuoi kondijan. Kondii hukan syöi. ”Mida siid siätä? Omik kus kondijale puar?” smietti mužik.

Tuoi mužik akan. Verdui akk kondijan piäle, iški hänt batogal gurbaha, kondii i kuoli. ”Mida siid siätä?” itköb mužik. Eččib mužik, keda akale puaraha löytä. Ečči, ečči da nikeda ei löynu. Ičele pidi akanke eläda.

---

[17] Lyydilaine, № 3 (ligakuu), 2008.

[18] Minun oma kieli, s. 15.

Lus'a Kiprušova

Minun oma kieli [18]

Miä rodiimuu 1942 vuot 20 päiväl heinkuud. Huomesel vračuud ielnu, buab siduu n'aban. Muam mindaa imet', panii magatta i läks' lehmad lyps'maha. Tuat olii kodiš tui maidrengin pertihe. Muam maidon lasket' dai vier' minun rindale magamaha. Tämä oma muaman sanad. Meiden perehes olii viiž last däl'gez tuatad. Pagiziim kaik vai lyydikš. Ezmaa miä nel'l' vuot opastuin Tuašlas omas derein'as. Ende ottihe kahesavuodižes ezmäižehe klasaha. Eik olnu sobiid, eik d'augačiimuud. Hyvä škola olii piäliči dorogad. Eliim ylen pahuun. Olii nälgäd, olii kaiked.

Kaik pidii ičele ruata. Kävyim hein'argele kuivamaha heinäd, haravuičin hubiihe koguožihe. Oliim ve piened lapsed pal'l'had d'augad – kengata. Ned koguožed kandam suabran rindale. Siid muam ehtäl d'al'ges kolhozan ruadod tulob luomaha suabrad. Talvel regyčal ičenvägel vediim heinäd dai haugod kodihe. Kolhoz tulii 1956 vuodel. Rubetihe andmaha kymne päiväd otpuskad, muam ruaduu počil, ei voinu laskeda vierhiid. Miä nelltoštvuozikuune anduin muamale otpuskuud. Muam vai ehtäl kävyi kačmaha kutt miä olen ruanu. Myö, lapsed – škol'nikad, ruaduum kaik ruaduužed, abutiim vahnebiile, kaivuum kartohkuud kogo sygyz'kuun kolhozas.

Konz lopiin sed'muun kluasan pidii rešta kuna mända opastumaha, no ei olnu den'giid tyätä mindaa opastumaha, miä diäin muamale abuhu.

Sovhoz tulii 1959 vuoden. Milii ei ve olnu 17 vuot. Rubeziim ruadmaha iče. Siid miä ruaduun pelduul, ägestiin dai kyndiin, aidad paniin. Olen ruadnu kaik sovhozan ruadod hebol.

Muam piäz' penziile. Siid muam zabolii. Miä ruaduin zvieriil, norkiil. Sentähte pidii vajehtada ruad. Pandihe lypsajaksdvorale. Ezmaa lypsiin 15 lehmad. Kaik ruad pidii ruata ičel käziil. Kanduum veden, heinad, kormuud, lyps'ta. Siid tulii dvorale vezi, ližatihe kuuz' lehmad, miä lypsiin 21 lehmäd. Ruaduun hyvin, mindaa kuctihe kontoraha, antihe bumagad mända Sortavalan tehnikumaha, no muam zabolii, miä en voinu lähta opastumaha. Muga miädiäin deren'aha, igan kaiken elän.

Myö pagižiim omal lyydin čomal kielel, dai hyvin pagižen ven'an kielel, meiden perehen lapsed vahnembad pagižtaze,nuorembad vaa el'getaze. Konz tuloba rodn'ad, myö pagižem vaa lydiikš, em unohtaguu omad kiel't.

Ozaan miä itkeda lyydin dai ven'an kielel, voin luguutada miehele mändes lyydikš.

Muštan kaikiin derevn'uon pruazdnikad:

Tuašlas	Iljan päiv	S'olas	Duuhan päiv
Hidniemes	Emägan päiv	Yličiš	Dmitrijan päiv
Paloniemes	Tihvinskii	Agvehes	Sviižen'
D'ogensuus	Kazanskii	Mecuuniemes	Sriten'an päiv
Syrd'as	Iivanpäiv	Novikuun	Miikulan päiv
Hidniemes	Voznosen'		

[18] Minun oma kieli, s. 15.

Nadežda Koval'čuk

Pit'kan d'ärven randal ende [19]

Pit'kan d'ärven randal ende
Eletihe rahvaz toižed:
Agvehen da Kukuuniemen,
Yličin da Novikuun…
D'ogensuušpiä dorog heiden
Virui randad myöti ainos,
Yličihe pidii puutta
Veded myöti venehel.
Eletihe rahvaz toižed,
Vähä keda om d'o diänu,
Ken ve sida elod muštab…
Amu aigaane se männu
Uniiš vaa se elo tulnob…
Pordhiil buabanke miä ištun,
Tuatan verkod aidal kuivas…
Minun kaži – buaban kädes,
Meiden purthes – vezi puhtaz!

Nadežda Koval'čuk

Yličišpiä [20]

Olii lämm' sygyz'päiv, kudamb hill'ašti mänii ehtha. Myö koumei venehes ujum pit'kad därved myöti: tuat soudab, Fekla-buab ištub peras, miä – n'okul. Tagana, Yličin randal, seižub d'augatuu St'opan, kudambad miä hubas, en tiida mikš ylen varažiin. Häin tulii suatmaha meid da maihutab meile kädel randaspiä. Miä maihutan hänele vastha da muhižen: St'opan diäb, a miä ajan edahaks i nygyy häin mindaa ei sua. A buabal mikšak sil'miiš oma kynged. Vese sil'miihe puutui mitte taht reduine? Buab kaccub Yličin randahapiäda sanel'ob: "Igaks pidab lähta armhaižes kodiižeš, omas randaažes… Hubas täss olen elänu, miihele männu, lapsiid kazvatanu… Täll randaižel minun elo elätud…" Siluu miä en el'genu, mikš buab itkob da ninka sanub, vaa däl'ges elgendžiin: buab tiiz', čto oman Yličinderein'an häin nägob däl'määžen kierdan.

---

[19] Minun oma kieli, s. 23.
[20] Minun oma kieli, s. 21.

A tuat, čoma, ve nuor’, nimida ei vierknu, vaa šipkomba soid’edeleze. Pohd’ane tuul’uutt ajuu hubaižiid alduužiid, kudambad abutetihe ujuda venehele ve teramba.

Ve nägutaze edahaleze Yličin rand’, peldod, kodid… I meiden kodi: luja, suur’, äiin iknuunke, d’ablon’uunke iknan all… Kodi olii noustud minun diedal F’odoran D’aškal. Sandaze: hänel oldihe kuldaižed käded.

Miä olen hyväs mieles: myö ajam D’ogensuuhe – suurehe derein’aha, muga miä smiitiin: siga om äi kodiid, rahvhad, lapsiid, om škola… Muam da velled d’o ende oma ajetud Yličišpiä, vuottaze meid D’ogensuun fateral.

Se muga, no D’ogensuu siluu ei olnu suuremb Yličid, i kodiid Yličiš olii enamb sill aigal. Kaik yličilaižed pagištihe vaa lyydikš…

En miä siluu sida tienu. Milii olii hyvä ajada venehes, kacta, kutt soudab tuat, kutt hyptaze kalaižed vedes, letaze kajagad meiden piäl… En mušta, kutt tulii uni da katuu mindaa…

Kiändi Lidija Potašova

Orav, Alaine i Niegl [21]

(Карельская народная сказка)

Elätihe konzak Orav, Alaine i Niegl. Lähtihe hyö mečaha. Kačtaze – heiden edes koume troppad om. Orav – häin ved’ kaikiiš vahnemb olii – i sanub:

– Myö lähtem erže troppiid myöti, a ken ezmaane nahodkan leidab, se i dostaliid kuččub.

Niegl mänii, mänii i tervahaižen kanduužen leizii i heikab:

– Oi, terambi, Alaine yhtes Oravanke – sizarenke! Miä troppašt myöti mäniin nahodkan leiziin!

Kuulištedihe Nieglad Alaine Oravanke, teravas dyökstihe hänenno.

– Vot miččen kanduužen miä leiziin! Sanub niegl.

– Hoo! Mittek tämä om nahodk? Nikkuižiid kanduužiid om täiz’ mečč!

I tuskas hyö lyödihe Niegl. A däl’ges uutašti lähtihe erže troppiid myöti. Niegl mänii, mänii i meccd’ärven nägišti. Mestegi häin heikab:

– Oi, terambi, Alaine yhtes Oravanke – sizarenke! Miä troppašt myöti mäniin nahodkan leiziin!

Tul’dihe hänennoste Alaine Oravanke:

– Nu, mida ve leiziid?

Niegl i sanub:

– Meccd’ärven leiziin!

---

[21] Carelia № 6, 2007, s. 155.

Mestegi puutui siid Nieglale. Alaine i Orav kibedas hänt pergetihe, lugetihe:

– Leiziid nahodkan – d'ärvuden!

I mestegi kaik erže troppiid myöti lähtihe.

Tulii Niegl suonnoste i nägob: hirved heinäd nyhtaze. Niegl peitušti tulii kaikiiš suurembannoste hirvenno i peitiiheze heiniihe, miččed kanduužel hirven edes kazvetihe. Hir'v lainaz' hänen yhtes heinänke i pakkui, i kuolii.

Siid hipnäžii Niegl da ku heikaadab:

– Oi, terambi, Alaine yhtes Oravanke – sizarenke! Miä troppašt myöti mäniin nahodkan leiziin!

A Alaine Oravanke sandaze:

– Ei, fuatib! Hänele vaa meid nenas vedel'ta. Möst kanduužen leiz'.

Toižen kierdan kuccub Niegl:

– Oi, terambi, Alaine yhtes Oravanke – sizarenke! Miä troppašt myöti mäniin nahodkan leiziin!

A Alaine Oravanke sandaze:

– Ed muanita! Nägub, mest därvenno tuliid.

Koumanden kierdan kuccub Niegl:

– Oi, terambi, Alaine yhtes Oravanke – sizarenke! Miä troppašt myöti mäniin nahodkan leiziin!

Siid tul'dihe hänennoste Alaine Oravanke.

– Nu, mittek ve nahodk?

– Miä hirven leiziin.

A hir'v kanduužel kuolii venub. Alaine Oravanke rubetihe Nieglad piäd myöti silitamaha – d'alo hyvä olii nahodk. Leikatihe hyö hir'v i lihad keitta tahtutaze, da vot om gor'a – katläšt heil ei ole.

Negl i sanubOravale:

– Silaa kinded oma teravad, rebita vaa tuoht, myö katläžen siädam i lihad keitam.

Tui orav tuoht. Niegl ombel' tuohen – i katläine vaumiš, voib liha keitta.

– A ved' meil vet ei ole, i otta hänt ei kus ole, sanub Alaine Oravale.

A Niegl sanub:

– Kutt ei ole? Da miä ved' därven leiziin! Siga vett fuatib.

Dyöksaižii Alaine vedele.

– A meil i haugod ei ole, štobi lämii panda.

Niegl sanub:

– Ved' miä kanduužen tervhaižen leizin!

Zavididihe hyö keitta. Vot keittihe liha, syödihezebad hyö kyllät, a dostalid kodihe ottihe.

Da i nygii ve syödaze, ei ol'ne zapas lopnuze.

Maksim Gor’kij
(kiändii Miikul Pahomov)

Čiičuine [22]

Elii Pikuu-Čiičuine. Häin ve ei mautnu lendel’ta, a siibhuziil d’o maihutelii. Hänele himuutii teramba tiedustada muailm. Nouzii kierdan tuul’. Pikuu kyzyi:

”Midak ninka puud lekkutaze? Ei rubetane puud lekmaha, ka tuul’ azetub?”

”Ei se ole muga”, vastaz’ čiičuižele muam, ka se ei usknu muaman sanad.

Astui siiriči ristikanz.

”Vese kaži siibed om katkaanu hänel”, sanui Pikuu.

”Se om ristikanz, a heil ei ole siibiid”, vastaz’ muam.

”Tyhdäd oma sinun sanad, kaikiil pidab olda siibed. Miä kazvan da siädan muga, ku kaik lendel’taaž.”

Muguune olii se uskmatuu čiičui. Ištui häin kierdan pezan reinäl da vaa pajuud hehäduutii. Pajatii, pajatii da pezaspiä pakkui muale. Muam läksii hänele myödaha. Ka kaži – vihažsilm d’o siid om. Pel’gästui Pikuu. Ka ”Lenda, lenda iknale, Pikuu.”

Hypnii pel’gästusiiš Pikuu, maihutii siibhuziil da nouzii lenmaha. Dai muam hänele myödaha, vaa händata, ištuiheze rindale da sanui:

”No mida, mida?”

”Ka kaiked kierdas ei sua opastuda.”

Täll kierdal lopiihe kaik hyvin, vaa muam diäi händata.

Nikolai Sladkov

Sygyz’ om tulemas [23]

”Mecceläjad! Sygyz’ om tulemas!” heikaaž kierdan vahn Varuu. Olettik työ vaumhed sida vasta?

”Olem, olem!” kuulutihe kaikijalpiä mecceläjiin iäned.

”Tiedattik työ sen, ku sygyzynke tuldaze vihmad da vilud? Ettik työ varaakuu kyl’mändad?” – kyzelii Varuu.

”Myö dänyyd, oravad da rebuud, panem piäle lämmäd pövyd!”

”Myö mägrad da kondijad, uindam lämmiihe peziihe!”

”A myö, lindud, lendam lämmiihe muaihe!”

”Tuul’ rubedab lehtkiid puiš sormaha”, d’atkuu edeleze paginan vahn Varuu.

”Anda sordab, siid kaik muard’ad diädaze nägumaha!” vastihe Varuule mecceläjad. ”Myö, tauvlindud, rubedam muar’uud n’uokmaha!”

Tahtuu Varuu ve midak sanda, ka maihaažii siibiil da lendžii irdale. Kaccub, ka mecc d’o sygyzyd vastab. A mecceläjad sygyzyn tulendad ei pel’gästutud!

---

[22] Tervheks!: lugendkird’, s. 14.
[23] Tervheks!: lugendkird’, s. 10.

Valentina Osejeva
(kiändii Miikul Pahomov)

Poigad [24]

Kaks' akkad noustihe vett kaivospiä. Sinne tulii koumandž akk. Ei edahan heiš ištui starikaane laučaažel. Yks' akk sanui:

"Minun poigaane om muguune raved da vägev."

"A minun poig pajatab ku linduine. Ni kell ei ole ningošt iänt", sanui toine. A koumandž akk olii vajetti.

"Midak siä ni mida ed sanu omaha poigaha niškuu?" – kyzytihe hänel toižed akad.

"Ka ei ole mida minun poigaha niškuu sanda," vastaz' akk heile.

Täittihe rengid akad da lähtihe kodihe, starikaane heile myödaha. Astihe akad da azeteliihezebad: dygedad rengid paindihe käded.

Sill aigal heile vastaha d'uokstihe koume prihačušt. Yks' mukkid kiändžii, toine ku linduine pajošt heläduutii. Ka koumandž mänii muamanno, otii dygedad rengid da läks' kodihepiä.

Kyzytihe akad starikaažel:

"Nägiidik meiden poigaažiid?"

"Täst olii vaa yks' poig, ka toižiid miä en nähnu," vastaz' starikaane.

Kyzymyksed:

1. Mida pagištihe akad omiihe poigiihe niškuu?
2. Mikš starikaane sanui, mii häin nägii vaa yhten poigan?

Valentina Osejeva

Hyvä emagaine [25]

Elii yks' neičukaane. Hänel olii kukuu. Nouzob aiguuš huomesel kukuuhut da laulab:

"Kuk-ka-re-kuu! Hyväd huomest, emagaane!"

D'uoksaadab kukuuhut neičukaaženno, n'uokaadab hänen käziiš leibmuruižiid da ištuze emagaažen rindale laučaažele. Ka höyhned da suugad päivääžel kaik läpetetaze! Muguune čomaane olii kukuuhut!

Yhten kierdan nägii neičukaane susedal ogorodas kanaažen. Miel'dui häin sihe kanaažehe da sanub:

"Anda milii tämä kanaane! Miä silii sijaha andan kukuuhuden."

---

[24] Tervheks!: lugendkird', s. 15.

[25] Tervheks!: lugendkird', s. 20.

Kuulii ned sanad kukuuhut, ištub pahas mieles. Sused otii kukuuhuden, anduu kanaažen neičukaažele sijaha. Rubezii nečukaane kanaaženke viämaha. Kanaane d’oga päivänmunaažen emagaažele munib:

”Ko-ko-ko, emagaane syö munaane!”

Neičukaane syöb munaažen, ottab kanaažen ys’kaha, silitab suugaažiid, syötab hänt suurinal da d’uotab vedel.

Tulii kierdan gostihe neičukaažennoste akk sorzaaženke. Nägii sorzaažen neičukaane da sanub akale:

”Anda milii sorzaane! Miä andan silii kanaažen.”

Kuulii neičukaažen sanad kanaane, ištub pahas mieles.

Rubezii neičukaane sorzanke viämaha. Yhtes kävytaze d’ogele kyl’bmahakse. Ujub neičukaane, sorzaane rindal:

”Kr’a- kr’a-kr’a, emagaane, ala uju edahaks! Siga om syvä.”

Astui kierdan siiriči sused kudžuiženke. Nägištii sen neičukaane:

”Mitte om hyvä kudžuine, Anda milii! Ota sijaha minun sorzaane!”

Kuulii sen sorzaane, kaik siibhyziil maihutab pahas mieles.

Otii kudžuižen neičukaane, silitab sida da sanub:

”Olii milaa kukuuhut – miä sen vajehtiin kanaažehe. Kanaažen vajehtiin sorzaažehe. Nygy sorzaažen sijas milaa om kudžuine!” Kudžuine kuulišti nämäd sanad da peitiihe laučanalle. Yöl häin avaažii käbälääželveraan da läksii irdale:

”En miä tahtuu ninkoman emaganke eläda!”

Heraštui nečukaane huomesel – nikeda hänel ei diänu!

Kyzymyksed:

1. Armastetihek kukuuhut, kanaane da sorzaane omad emagašt?
2. Mikš kudžuine läksii irdale?
3. Voibik sanda täda neičukašt hyväks emagaažeks?

Miikul Pahomov

Žiäl’ om kaluud [26]

Minun died olii ylen suur’ kalastai. Kaiken tauven häin kuduu verkuud da vaumištii ongiid kalansuandaha niškuu. Keväden tuldes died panii vahnan tuohkašlin sel’gaha da läksii kalastamaha Kendärvele, kus hänel olii meccpertiine.

Hubaažen prihačun miä puaksus kyzyin hänt otmaha mindaa sinne kerdale. Miä pakičiin:

”Diedoi , ota mindaa mugašto därvele!”

---

[26] Tervheks!: lugendkird’, s. 21.

Ka died lekutii vaa piäl da sanui:
”En ota. Oled d’alo hubaane. Silii pidab kazvda vähääne.”
Mänii aig da miä ainos kazvuun. Yhten kezaehtan died sanui buabale:
”Kerada meile syömäd matkaha. Huomesel lähtem vunukanke kalastamaha. ”
Buab rubez’ voikmaha:
”A-voi-voi! Ka oledik siä tolkus? Mitte kalanik hubaažes prihačuižes?”
Siid miä sanuin:
”Diedoi, anda baboi lähtob meidenke!”
”Ala tyhdäd pagiže”, muhahtii died.
Huomesel häin noustatii mindaa aiguuš. Däl’ges huomezpalašt myö teravas läksiim ahtobusale da ajuum Kosksalmen derein’aha, kus died pidii veneht. Ahtobusas miä kyzyin vähäážel pel’gästusiišdiedal:
”Oledik siä konzak nähnu siga kondijad?”
”Ala pagiže muga meccaha lähtes! Meil ei mainikuu hänen nimed, vaa sandaze häin,” sanui died ylen vagavas.
Dostalid virstad miä ištuin ahtobusas vajetti. Därven randale tuldes miä mäniin veneheze, ištuimuu kesklaučale da tartuin suuriihe airuuhe. Died ei virknu ni mida, otii melan da ištuihe peraha. Miä rubeziin vedamaha airuud kaikel vägel, ka veneh ei ni lekahtunu.
”Nämad airod oma d’alo suured silii,” sanui died muhaaduz huuliil.
”Vajehtagam hill’ašti sijad sinunke.”
Diedan meccpertiine seižui Pit’kanniemen randal. Died soudii, veneh vaa liikui kebdäs alduud myöti. Myö tuliim niemele teravas. Meccpertiine olii d’o vahn, ka ve luja. Died noustii sen däl’ges voinad. Pertiižehe tuldes häin sanui:
”Pidab tuoda haugod, päčč lämmitada.”
Myö läksiim meccaha hauguuhe niškuu. Miä abutiin diedale higohosaa da nägištiin hänen kaccujan minun piäle peittun hyvän mielenke.
Siid myö murginuučiim da ajuum soute luodole ongitamaha. Ilm olii čoma, kala n’uokii hyviin. Ku died suai kalan, häin lykkii sen venehen pohd’ale. Kyyngiinke sil’miiš miä kacuin venehen pohd’al hyppijuud da dygedas hengitajuud ahvniid da särgiid. Milii tulii žiäl’ kaluud da miä rubeziin hill’ašti piästmaha niid tagazehe vedehe. Däl’giči died nägištii sen dielon da virkii:
”Muga, vunuk, myö diäm kalata.”
Sen päivän kalastamiižes ei tulnu ni mida, ka died ei ozitanu ni mittušt huol’t, vaa tagazmatkal pertiižehepiä sanelii milii kalamiehiin starinuud.

Kyzymyksed:

1. Kuna died vunukanke lähtihe ahtobusal?
2. Mida hyö siga ruatihe?
3. Mikš vunuk rubezii piästmaha kaluud vedehe?
4. Verduik died vunukan piäle vaa ei?

Mihail Zoščenko
(kiändii Miikul Pahomov)

Mielekaz orav [27]

Oravale himuutii opastuda lendel'maha. Ištui se puul da it'kii:

"Päivän hyppiin oksalpiä oksale, ka lendel'ta en mauta."

Siiriči lendžii linduine da kyzyi:

"Midak siä tänambaa ištud, ka ed hyppi oksalpiä oksale?"

Orav vastaz':

"Mikšak miä rubedan hypmäha? Lindud lendel'taze dai rahvaz lendel'taze. Vaa miä en mauta. Ka ylen äjal himuutaaž opta lendel'ta."

Linduine sanui:

"Miä otaažiin sindaa lendel'maha, ka ylen oled dyged. Sindaa vaa kaks'tošt lindušt voidaze nousta ylähaks."

Orav ihastui:

"Ka kucu siä kaks'tošt lindušt! Ando hyö midaa optaze nousta ylähaks!"

Linduine čiržii kodvaažen da sihe keraziihe ve yks'tošt lindušt. Orav leizii kaks'tošt nuorašt da d'oga linduižele siduu nuoraažen d'augaha. Siid iče molembiihe käbälääžiihe otii kuuziin nuoraažiin.

Linduižed maihaškuuttihe siibhyziil da noustihe lenmaha. Letihe linduižed korktas, ka orav rippui heiden d'augaažiiš. Iče kaik särižii, muga varaažii. Letihe kodvaažen da orav heikaažii linduižiile:

"Heitkat mindaa muale!"

Linduižed sandihe:

"Ku olii himo lendel'ta, ka lendele! Noustam sindaa ve ylembaks."

Muga i siätihe. Ve enambal pel'gästui orav da sorzii nuoraažed yhtes käbälääžes. Linduižiile liinii dyged da hyö zavoditihe heitmahakse muale. Orav hypnii puule da rubezii edeleze hypmäha oksalpiä oksale.

Kyzymyksed:

1. Mikš it'kii orav?
2. Ken abutii oravale nousta lenmaha?
3. Mikš suarnale om antud nimi "Mielekaz orav?"

[27] Tervheks!: lugendkird', s. 27.

Rebuu da kana

Minun died Matvei elii Ladogan randal pienes pertiižes. Hondoin olii eläda yksnäze. Yhten kierdan mänii bazarale da osti kird'avan kanaažen. Nimen anduu sille Tipoi. Puižes puzus tui kanaažen kodihe, piästi lavale. Kanaane kävel lavad myöti vesläs, kakati da kodan ečii. Died Matvei mieleti tehta tipoižen kodan. Löizi laudoid, oti kirvhen da pal'l'aižen, sauvoi penen hüvän kodaažen. Yhtes seinas tegi iknaažen , sikš mise päivääne päzuze tänna.

Kanaane pihad myöti käveli da syömäd eci: madoid, semnid. Died leviti surint da puhtast vett valoi savesižehe astjaha. Syöi da d'uoi kanaane, sanktui da suureks kazvoi, däl'ges munaažid muni da pajoižid pajati: "Ka-ka-ka, ka-ka-ka, ka-ka-ka. Died tule kacmaha, munan silii munin, pezas sen dätin" – sanui kanaane. Ihastui died, kiti Tipoižen, andoi ližaks syömäd, iče läksi mecha senid keradamha. Sel aigal väl'l'išpiä rebuu kävelii rindati, kuuli diedoin kitändan, tahtoi ičelez kanad otta.

– Mikš munaane vaise diedale? Minä mugaže tahtoin!

Tuli iknannokse, zavodi pajatada čoman pajoižen:

Armhaane kanaane,
Tule minun pezaha.
Muni milii munaažid,
Syötan sindaa nižuužel,
D'uotan maidol magedal.
Diäta diedoid vahnad,
Laske yksnäz eläb.

Died oli läheli, kuulišti rebuun pajon, teravas kodihe tulii da kyzui kanaažel:

– Ken silii mugoman čoman pajoižen pajatii?

– Täma oli väl'l'išpiä rebuu, kut maltab hyvin manitada.

– Kut- že sinä elgenzid kelastajan pajon?

– Pajo oli ani čoma, a maidod da nižud rebuul ei ole.

– Sinä mindaa ostiid, kodaažen sauvoid, silii munin munad da elän vaiše sinunke.

Hyvin da ilokas eletihe Tipoi da Matvei-died Ladogan randal.

Boris Sergunenkov
(kiändii Nadežda Koval'čuk)

Uks'

Eletihe mužik da akk. Verdui yhten kierdan akk mužikan piäle.

– En tahtu sinunke eläda, – sanub. – Parembaa ergdumm. Silii puoled elod, milii – toine puol'. Akk otti ičele kodin, a mužikale diäi uks'. Otti mužik petliišpäi uksen, pani sel'gale da i läksi peldole. Kaivui peldoho pacan, pani uksen petliihe.

Eläb mužik peldol uksenke, a akk om kodiš ukseta. Huomesel keitab akk syömiižen – tulob mužik, kaiken syömiižen syöb. Paštab piirguud – mužik kaik piirgad ičele ottab.

Verdui akk mužikan piäle, d’uoksi mužikanno, a hänel uks’ om saubtos. Kolotti häin, kolotti – da muga i läksi. A täst tuli i uuz’ gor’a. Tuldaze akanno pertihe i hubad, i vahnad, i omad, i vierahad. Lavad myöti tuodaze redud d’auguul. Kävel’taze, puhtahale postelile ličozeba.

Ei voi enambad akk ukseta eläda. Sanub häin mužikale:

– Prostimm toine toižele kaiken. Piästan mina sindaa pertihe, vaa tuo uks’.

Tuoi mužik uksen, pani petliihe. Siiš aigas akk mužikanke eläb, ni sanad hänele vastha ei sanu.

Boris Sergunenkov
(kiändii Nadežda Koval’čuk)

Kondii [28]

Eli kondii. Mäni häin yhten kierdan meccad myö. Nägöb, dänöi ičele kodid siädab.

– Anda, dänöi, abutan silii!

Otti parden, rubezi ylähaks noustmaha da i murendži kodin, a dänöid odva ei iškenu.

It’kob dänöi:

– Murendžid sina, kondii, minun kodin!

Mänob kondii edele. Nägob, reboi siädab d’oges piäliči sildad, ei tahtu omad händad vedes ligotada. A reboil händ om suur’ da čoma!

– Anda, reboi, abutan!

Kondii vai pani d’algan sildale, da siid i murendži sildan. Langezi reboi vedehe: mitte om händ! Kutt vai ičele eläbaks diäda!

It’kob reboi:

– Murendžid sina, kondii, minun sildan!

Mänob kondii edele. Nägob: varoi omid lapsid pezas liikutab.

– Anda, varoi, mina sinun lapsid liikutan!

Liikutti kondii pezan, langetihe varoin poigaižed pezaspiä, odva ei satatanu.

It’kob varoi:

– Oi, sina, kondii, ed voi toižiile abutada, ka parembi ičele abuta!

Läksi kondii mecaspäi, a hänele vastaha tulob Van’a-meccnik. Sanub kondii meccnikale:

– En tahtu enambad täl mual eläda. Ambu mindaa, Van’a-meccnik!

Ambui meccnik orožaspiä ilmaha da i sanub:

– D’uokse, kondii, meccaha! Ei ve tulnu aig silii kuolda! Konz tulob se aig, siid i vastamuužebad.

---

[28] Lyydilaine, № 3 (7), 2009.

Kirittai Nikolai Leskov
scenarii, käzikirjutus Aleksandr Pšennikov
kiändii (Pyhärven murdeh) Vladimir Zaharov

Grišoi-nagračče

ROULIS:
Grišoi – Pyhärven eläi, prostuoi mužikke
In'a – Grišoin akke
Marja-buabo, Pyhärven eläi
Outi da Avdotja – Pyhärven eläjäd, podrugad
Buat'uške
Piärozvo
1. rozvo
2. rozvo
3. rozvo
Barin

Lavale tulou Grišoi, kädes on plet't'i, pajattau. Vastah tulou vahne akke (Marja-buabo).
GRIŠOI: Uuu, vahne Marja, uuu, sattan!
MARJA: Grišoi, anda sinuv kieli kuivav!

Tuldah Outi da Avdotja.
GRIŠOI: Oi, oi kaksi čomad ligahašte.
OUTI: Vaikastu sinä, Grišoi!
AVDOTJA: Outi, läkkä terämbi, ilmai tartuv, ka ni kiško et.
Marja, Outi da Avdotja lähtedäh.

GRIŠOI: In'a, In'a, kunne sinä peituit? Akke, varustitgo midägi syödä?

Tulou In'a.
IN'A: Sinä kaiked päiväd virut lämmäl pačil da nimidä et azu.
GRIŠOI: Midäbo sinä? *(ozuttau hälle plet'in)* Kačo minuv!
IN'A: Grišoi, "rostegi" vie lämmäd oldah, vaste paštoin da čuajud d'yö. (*kumarduksenke andau Grišoile syömište*)
GRIŠOI (*muhižen*): Maltoin elod elädä, maltangi syödä.
IN'A: Pärette virittajakse azu, libo virši lopi azuda!
GRIŠOI: Löydit durakan! Lähten pihale, pagižen rahvahanke (*astuv i viheldau*).
IN'A: Uvdessah lähti, rubedau venäläižile da karjalaižile suarnad sanomah, a hyö korvad riputetah da kuundeltah hänte, durakkad!

Tulou Marja-buabo.

MARJA: Terveh, In'a! Kuzbo Grišoi-nagračče on? Minä hälle midätahto sanoda tahtuin.

IN'A: Teveh, babi Marja! Ka kuzbo vov häin olda? Tuas kyläh lähti venäläižile da karjalaižile suarnad sanomah. Vot muga i elämme. Ei ole nimittušte žiivatad meil. Midä hänes otat? Ištuheze päčile, d'alguil sinne-tänne viipuitav da kielev midä puuttuv sanov.

MARJA: Minä hänte egläi näin: kyläs bavhaži da skokii lapsidenke, ”kodah” miäčyv elošteti ku pieni lapsi.

Tulou Grišoi.

GRIŠOI: Uuu, uvdessah tuli, vahne.

MARJA: Grišoi, minä muštan, sinä tahtoit mändä ”palon” kyndämäh?

GRIŠOI: Ka da. A sille mibo dielod on?

IN'A: Ka meil hebod ei ole.

MARJA: Kuule, Grišoi, mäne kyläh, papilloh, pagiže hänenke. Häin hyvä on. Minä smietin andai sille hebon. Mäne, Grišoi, mäne.

Grišoi mänöv papilloh.

GRIŠOI: Terveh, buat'uške!

BUAT'UŠKE: Terveh, terveh, Grišoi, ku et šuutine. Miituine hädä tuoi sinut?

GRIŠOI: Buat'uške, minä tahton mändä ”palon” kyndämäh. Voitgo sinä andai mille hebon da adran? Tuon d'ärilleh!

BUAT'UŠKE: Ka sinä ved' vaiku pahutte azut, Grišoi!

GRIŠOI: Ka en d'o pahutte azu, buat'uške.

BUAT'UŠKE: Olgah minä andai andan, mille ei ole žiäli. Miksebo ei andai ristityle hädäs, ei rodei sinus kyndäi. Miituine sinus kyndäi?

GRIŠOI: N'umal (=d'umal), buat'uške, abuttau. Kai rodih hyvin.

BUAT'UŠKE: Sinä mäniižit parembi ven'alaižilloh da heile kaks-kolme suarnad sanoižit, siit suaižit d'engad, hyö, ved' suarnad suvaitah.

GRIŠOI: Ei, bat'uške, anda mille hebo da adre. Midä heidenke pahutte rodih, sinut iččedah kučun, en laškevu, d'uoksen.

BUAT'UŠKE: Olgah, Grišoi, mäne kon'uših, ota hebo da adre, kyndä ”palo”, siid talvel syömište rodih.

Lähtedäh iäreh. Muzik soittau. Outi da Avdotja d'uostah pertih, käzis oldah viršid.

OUTI DA AVDOTJA: Avoi-voi midä rodiheze?

OUTI: In'a, In'a!

AVDOTJA: Baba Marja, baba Marja, tule tänne.

IN'A: Midä rodiheze?

OUTI: Astumme myö ehtäl Avdotjanke mečäspiä, suorandad myöti, a sigä… sigä… vai… vai… (*itköy*).

MARJA: Outi, midä itket? Avdotja, sano, midäbo on sigä?

AVDOTJA: A sigä… sigä on Grišoi!

IN'A: Midä, midä Grišoi?

AVDOTJA: Hebo on suos, a…a…a… Grišoi hänel ištuv, avoi-voi!!!

MARJA: Midä kirgut, tolkutoine?

OUTI: Ka Grišoi hänel ištuv da kaglan leikadau.

AVDOTJA: Suvrel veičel.

OUTI: Häin nareko tämän azui, ajui hebon suoh i sanoi: "Anda kuolou hebo, buat'uškal äije on".

Lähtedäh iäreh.

MARJA I IN'A: Avoi-voi!

GRIŠOI (*d'uoksou da kirguu*): buat'uške, hädä rodiheze minunke, hebo sinun upponi suoh, seižou, kuldaine, händäl ei šliehkuta, vaččassuah suoh mäni.

BUAT'UŠKE: Sanuin minä sinule, sattanan piä, kuibo sinule hebonke spruavidakse, igän nimidä käzis ei olnu, et ni ottaižimos, ka nygyiten sinus, tolkutoižen tiäh, pidäy ičeleini ruata. Läkkä vedämäh hebon.

Mändäh hebolloh.

BUAT'UŠKE: Tozi on: hebo seižov, händäl ei šliehkuta. Ka häin on kuolnu, ka rubedaugo lekkumah? Kuibo nygyiten vedäi hebo? Pidäygö rahvas kuččuda?

GRIŠOI: Ka vot midä, buat'uška, minä ku prostuoi mužikke, rubedan dähkimäh hebon händäspiä. Minule, prostuoile mužikale vältäy, a sinä rubedat vedämäh piäs.

BUAT'UŠKE: Hyvä… Nu, Grišoi, azuit mille dielod! Tolkutoine on tolkutoine!

Vedetäh hebo, buat'uška sidou nuoraižed piäh, a Grišoi seizou hebon tagan.

GRIŠOI: Oi, buat'uške, älä vedä muga ravedah hebod, piä rebinou.

BUAT'UŠKE *(sorduu, kädes on rebitetty hebon piä)*: Avoi-voi, sattan, sinä, Grišoi, sattan!

GRIŠOI: Sanoin minä sille, buat'uške, hillembi pideli vedäi, et kundelnu minud iččedäh nygyiten viäritä piän hebos rebitin i selgän ičele kibištit *(kiändyi i nagrau).*

Muzik soittau. Tuldah In'a i Marja-buabo.

IN'A: Avoi-voi, baba Marja, Grišoi meččäh Mutti-koiranke lähti, en tiedä mikse.

MARJA: Ka nägin, nägin: oružanke lähti, astuv da viheldäy. Tedrid, sanou, lähtin ambumah. Ka en tiedä, midä vie tuou. Iče pajattau da i tulou kodih tyhjin käzin.

Lähtedäh. Grišoi oružanke pajattau.

GRIŠOI: Olgah dovol'no i yksi tedri. Nygyiten keitän tedrin da iče syön. Akale sanun, gu ei puttunu tedrid.

Keittäy rokkad, kuulou iäned.

GRIŠOI: Oi, oi, ken-to astuv. Kä nämmä oldah rozvod! Pidäy tuli sammutai, kattai lumel da panda pada sih kohtah, gu ei vilustuiš.

Iče ištui padaižen rindal da šliehkuttau savakol.

Tuldah rozvod.

PIÄROZVO: Midä sinä, Grišoi, azut? Mikse savakol piäliči padaižes šliehkutat?

GRIŠOI: A kaččogat, tulgat lähembi, kačoldas, midä padaižes azuhes.

1. ROZVO: Pada seižou yhtel mättähäl, a tedri padas d'o on kypsi.

2. ROZVO: Keityi.

PIÄROZVO: Myö meile, Grišoi, tämä padaine.

3. ROZVO: Da, da padaine meile hyvin pädyiš. Suvrel ruadol toiči ei ole aigad huogavuda. Äi on ruadod. Kuibo siid akuiden ruadod azuda: tulen virittäi da murgin keittäi.

2 ROZVO: A sinun padaižeh midä vai panet, kai kiehuu tulettah!

GRIŠOI *(laškasti)*: A miksebo ei myödä? Myöda voin, vaiku andetaiž hyväd d'engad.

PIÄROZVO: Äijängö sinä tahtot?

GRIŠOI: Ni äijät, ni vähät, ka kymmene rubl'ad.

PIÄROZVO: Kačogatte omis kormanis da nahkaižis kukkarois, kerädamme kymmene rubl'ad.

Grišoi tuli kodih.

GRIŠOI: In'a, In'a, kačo vai, minä den'gad suain, rozvod muanitin.

IN'A: Avoi-voi, a ku rozvod tuldah?

GRIŠOI: Ka älä d'o varai sinä, tolkutoine akke. Minä tiedän kui vie kier muanittai rozvod. Lähten meččäh, a edne lähtendäd minä tabažin kaksi čivčoid. Ned oldah toine toižen nägöižed. Yhten otan kerale meččäh, a toižen sille d'iätan.

Tuldah Marja, Outi da Avdotja.

MARJA: O, Grišoi, terveh! Kunnabo sinä uvdessah kerävyit?

OUTI: Uvdessahgo buat'uškalloh hebod kyzymäh? *(nagretah)*

AVDOTJA: Vai ven'alaižilloh suarnad sanomah?

GRIŠOI: Uuu, tolkutoižed! On dielod parembad!

IN'A: Meččäh, meččäh häin mänöy. Pidäy… Pidäy halgod talvekse azuda.

GRIŠOI: Kačo, akke, sinä tänäpäi, kui voinet enämbi piiraid pašta: "rostegad", skančad, čupukad, kokoid. Tänäpäi meil gost'ad tuldah, da kačo, älä unohta, azu kai kui pidäy, hyvin. Ilmai minä sinuv elävälleh nahkan heitän.

MARJA *(Grišoile peräh)*: Grišoi, sanotah mečäs rozvod oldah.

GRIŠOI: Rozvod tuldah, on vačču varavuksis alemba d'alguin sormid pakui. Nu, ka ende aigad varaita ei pidä, kačomme, ken kedä tuskevuv.

....

Tuldah rozvod.

PIÄROZVO: Ka votgi iče Grišoi, iče tuli, eika myö kyläh sinulloh lähtimme.

1. ROZVO: Sinä midä, vel'l'i, muanitit meid? Den'gad otit, a padaižen anduit pahan.

2. ROZVO: Myö savakožel padan piäl šliehkuimme, šlehkuimme, a rokkad emme keittänu.

3. ROZVO: Nygyiten nämmis dielois sinut pidäy tappai.

KAI ROZVOD (yhtez): Tappai hänte! Tappai hänte!!! Leikata! Riputtai!

PIÄROZVO: Ei, ei!!! Myö hänte tulel paštamme, da hukuile andamme.

GRIŠOI: Seižogat, seižogat! Mindäh minut tappai? En häi minä ole viärnikke, mikse teil pada tulettah ei kiehu. Pideli teile erähäd sanad muštai, sanuit ette mušta, ei rodi nimidä, hot' vuoden savakoižel šliehkuttagaitte.

1. ROZVO: Kielastau häin, kielastau!

2. ROZVO: Nuorigat hänte!

3. ROZVO: Tuleh hänte, tuleh!

GRIŠOI: Ette usko mille? Minul käžis čivčoi, moine prostuoi čivčoi. Häin terväh oigendau siibed i lendäy minun akalloh, tuou hänele vestin: "Anda kerädäy murginan. Tuldah hyväd gost'ad. Čupukad da rost'agad pašta, blinad pašta, kofeidu keitä!"

PIÄROZVO: Grišoi, etgo kielasta? Neušto sinun čivčoi moine on?

1. ROZVO: Grišoi, azu nengoine dielo, työndä hänte oman akalloh, anda häin murginan azuv.

2. DA 3. ROZVO: Myö sežo hänelloh syöižimme, midäto vačas urižou.

PIÄROZVO: Syödä tahtomme!

GRIŠOI: Mindäh ei? Voimme! Lendä, lendä minun čivčoi minun kodih, minun In'a-akalloh, da sano hälle: "Gost'ad tuldah, anda murginan azuv!"

Rozvod Grišoinke mändäh Grišoin kodilloh.

PIÄROZVO: D'ogo čivčoi toden sinulloh lendi da sanoi akalleh murgin azuda?

IN'A: Ammui d'o lendi, ammui.

MARJA: Häingi meid kučui abuh stola notravida.

AVDOTJA: Oi, miitumad työ näl'gävyksis olette da laihtunut!

OUTI: Vikse mečäs ruadod äije oli, väzyitte?

IN'A: Syögätte, syögätte, gost'ad!

MARJA: Syögätte, hyväd!

PIÄROZVO: Nu i čivčoi sinul, Grišoi! Myö sinä hänte meil!

1. ROZVO: Čivčoi on meil ylen pädiiž.

2. ROZVO: Toiči loitton mečäs kävelet, tulet kodih näl'gäs, vilus…

3. ROZVO: Akuil ei ole nimidä azuttu. Oliiš nengoine čivčoi, kui sinun, ottaižit da endepiä työndaižit hänte, anda sanonuiž akuile, gu pidäy murgin terämbi azuda.

PIÄROZVO: Myö meile, Grišoi, čivčoi.
GRIŠOI *(laškasti)*: A miksebo ei myödä? Myöda voin, andetaiž hyväd den’gad!
PIÄROZVO: A äijängo tahtot?

Akad šupetetah Grišoin korvih.
GRIŠOI: Ni äijän, ni vähän: kymmene rubl’ad!
PIÄROZVO: Kaččogat omis kormanis da nahkaižis kukkarois, kerädämme kummene rubl’ad.
Rozvod andetah 10 rubl’ad da lähtetäh iäreh. Grišoi akoinke pläššiu.
GRIŠOI: Oh, In’a! Elävymme nygyiten!
Akad rubetah pajattamah.
.....
Talvi. Äkkiä kuulou rädžy da viheldys. Rozvod tuldah. Akah d’uostah iäreh. Lavale d’uostah rozvod, otetah kiini Grišoin da nuoritetah hänte.

PIÄROZVO: Nu, nygyite, muanittai, et lähte meispiä!
1. ROZVO: Rodih sille muanittai meid, kui pienid lapsid!
2. ROZVO: Rodih sille den’goid muanittai. Tuli aige sinut tappai!
Rozvod pandah Grišoin huavoh.

PIÄROZVO: Nu, midä rubedamme azumah?
1. ROZVO: Upotamme hänte!
2. ROZVO: Ago. Vaiku lähtegen azumme.
PIÄROZVO: Ongo kel puraz?
3. ROZVO: Ei ole…
PIÄROZVO: Läkkä kodih, tuomme purahan.
D’iätetäh huavon da lähtetäh iäreh.

GRIŠOI: Tuli minun surme. Nygyiten nikui ei sua piästä, pidäy siid kuolta. Elin dai kai.

Kelloižed helistah.
GRIŠOI: Onnako barin mittuine-to ajav!
BARIN: Mibo tämä eläv huavo?
GRIŠOI *(voivoittau)*: Tahtotah papikse panda, a kirjuttai en malta, tahtotah papikse panda, a lugeda en malta.
IÄNI: Tpruu…
BARIN: Kuibo sinä puutuit huavoh?
GRIŠOI: Ka vot, hyvä ristitty, tahtottih minus pappi azuda, a minä ni kirjuttai, ni lugeda en voi, en tahto mändä papikse, ka minut tahtota vägessäh papinnu panda, otettih da puutettih huavoh.

BARIN: Ka sinä et mäne papikse, ka siid laske minut, minä voin lugeda da kirjuttai.

GRIŠOI: Minbo dielod, voin! Vaiku sille, barin, pidäy minun sobad panda da huavoh ištudakse.

BARIN: Ka vai terämbi selgida…

Grišoi šuorivuu barinan sobid, lähtöy iäreh.

Viheldys, rädžy, rozvod tuldah, azutah lähtegen da lasketah sih huavon barinanke.

PIÄROZVO: Nu, nygyiten en hypni sigapiä, kačo. Vaiku puzurid nostah.

Kelloižed helistah. Grišoi tulou turkis šuorivuttu da kengäd d'algois.

1. ROZVO: Sanos meile, kuibo sinä elävänny d'iäit da hebon suait?

2. ROZVO: Ved' vastevai myö upotimme sinut d'ärveh!

GRIŠOI: Työ tahtotte mille pahutte azuda, a puuttui hyvytte azuda. Heityin minä alahakse d'ärveh, a sigä kaikile, ken tägäpiä sinna piästyheze, hebuid andetah, reged da hyväd sobad! Vot muga!

PIÄROZVO: Oi, Grišoi, piästä meid lähtegeh, myö sinule hyvytty azumme.

GRIŠOI: A mindäh… voin! Hypnigätte iče lähtegeh, a sigä alahan nägette da uskotte: minä teile toden sanuin!

2 rozvuo hypni, vai puzurit tuldah, toižed rozvod seizotah da kačotah lähtegeh.

3. ROZVO: Midäbo meiden velled muga hätken ei tulda? D'o pidaiž tulda.

GRIŠOI: Eh, vel'l'ed, hyö ei kui minä, vallitah parembad heboižed da čomembad reged, a minä otin kai kieras.

2. ROZVO: Grišoi, piästä meid terämbi d'iän alle.

GRIŠOI: Hyppigät kaikin terämbi, vaiku älgät d'ähkigät toine tošte!

Loppu.

Ližamaterial

Указательные местоимения

Единственное число		Множественное число	
täma	– это, этот, эта	näma	– эти
se	– тот, та, то (о предмете)	ned	– те
tämä pert’	– этот дом	nämä pertid	– эти дома
se pert’	– тот дом	ned pertid	– те дома
si + š	pertiš	nämmii + š	pertiiš
si + špiä	pertišpiä	nämnii + špiä	pertiišpiä
si + he	pertihe	nämni + he	pertiihe
si + l	pertil	nämmi + l	pertiil
si + lpiä	pertilpiä	nämmi + lpiä	pertiilpiä
si + le	pertile	nämmi + le	pertiile

Yksikkö | Monikko

Единственное число	Множественное число (окончание -d)
Puu	– puu**d**
Pakuine	– pakuiže**d**
Kukka	– kuka**d**
Lind	– lindu**d**
Koir	– koira**d**
Alaine	– alaaže**d**
Pert’	– pertid
Čoma	– čoma**d**
Rusked	–rusta**d** (ruskeda**d**)
Ilokaz	– ilokaha**d**

-ik-

Viäta, lugeda

Miä viändan, lugen.		Viändanik, lugenik miä?
Siä viändad, luged.	+ ik =	Viändadik, lugedik siä?
Häin viändab, lugob.		Viändabik, lugobik häin?
Lugob-ik tuat kird’an?		Ka, häin lugob kird’an.

Kel? – У кого?

Minul (milaa)	у меня	meil	у нас
Sinul (silaa)	у тебя	teil	у вас
Hänel	у него	heil	у них

Milaa om kukka. У меня есть цветок.

Konz? – Когда?

huomez (утро)	**huomesel** (утром**)**
eht – ehtal	tauv – tauvel
päiv – päival	sygyz' – sygyzel
yö – yöl	keväz' – k evädel
keza – kezal	

Mil? – На чём?

Hiihta suksil.	Кататься на лыжах.
Ujuda venehel.	Плавать на лодке.

Mii? Mida? – Что? Чего?

Kiritim – kiritimed	Kiritimed oma stolal.
Puu – puud	Puud kazvdaze mecas.
Pirdim – pirdimed	Kat'al oma pirdimed.
Kivi – kived	D'ogirandal oma kived.
Pert' – pertid	Pertid lidnas oma čomad.
Kiritim om stolal.	**HOMAIČE!** Stolal om kaks' pirdint
Pirdimed oma stolal.	da viiž lehtikod.
Anna kacub kuvad.	Miä otan kird'ad.
Annal om koume kuvad.	Opastujal om viiž kird'ad.
Ala ota kuvad!	Ala ota kird'ad.

Kenen nähte? – О ком?

Kenen nähte pagižed? Miä pagižen poigan nähte.

Min nähte? (Mihe nähte?) – О чём?

Min nähte tämä suarn om?
Tämä suarn om Ašuun nähte.

Mitte päiv? – Какой день?
Konz? – Когда?

в понедельник	- ezmažargen
во вторник	- tožargen
в среду	- koumanpäivän
в четверг	- nel’l’anpäivän
в пятницу	- piätničan
в субботу	- suobatan
в воскресенье	- pyhäpäivän

– Äijik om silii vuott?	– Сколько тебе лет?
– Milii om kaks’kyment kaks’ vuott, a silii?	– Мне 22 года, а тебе?
– Omik silii kaks’kyment vuott?	– Тебе 20 лет?
– Ei, milii ei ole 20 vuott.	– Нет, мне не 20 лет.

Ota!	Ala ota!
Ota kird’!	Ala ota kird’ad!
Ota leib!	Ala ota leibad!

Kacu!	Kackat!
Luge!	Lugegat
Sanu!	Sanugat! (sangat!)
Luge!	Lugegat!
Mušta!	Muštkat!

-piä-

därvelepiä	в сторону озера	pertišpiä	из дома
kodihepiä	в сторону дома	d’ärvelpiä	с озера
		mecaspiä	из леса

Diedoi tuli mecaspiä.
Kaži läksii laučalpiä.
Lapsed mändaze d’ärvelepiä.
Päiväine libui d’ärvelpiä.

-no-

lapsinno	около детей
d’ärvenno	около озера
sein’anno	около стены

Seinanno seižub škuapp. – Около стены стоит шкаф.
Därvenno om äi lapsid. – Около озера много детей.

-myöti-

Tied myöti.	по дороге
Pertid myöti.	по дому
Mecad myöti.	по лесу

Koir d’uoksob tied myöti. – Собака бежит по дороге.
Meccnikad kävytaze meccad myöti. – Охотники ходят по лесу.

-saa-

Moskvahasaa	до Москвы
D’ogehesaa	до реки
Higohosaa	до пота

Lapsed d’uokstaze školahasaa. – Дети бегут до школы.
Meile pidab mända d’ogehesaa. – Нам нужно идти до реки.

-nke-

vel’l’enke	с братом
voinke	с маслом
leibanke	с хлебом

Miša läksii tuatanke meccaha. – Миша пошёл с папой в лес.
Miä opastujanke tulin školaha. – Я пришёл с учеником в школу.
Muam anduu leibäd voinke. – Мама дала хлеб с маслом.

-ks-

Häin opastuihe opastajaks. – Он учится на педагога.
Myö pagižem lyydikš. – Мы говорим по-людиковски.
Miša kazvui hyväks prihačuks. – Миша вырос хорошим мальчиком.

Вопросительные местоимения

Mii? Ken? Mitte?	Что? Кто? Какой? Какая? Какое?
Kutt? Äijik?	Как? Сколько?
Keda? Mida?	Кого? Чего?
Kenen?	Чей? Чья? Чьё?
Kus? Mihe?	Где? Почему?
Kelle? Mille?	Кому? На что?
Kel? Mil?	У кого? Чем? На чём?
Kenen (kehe) nähte? Min (mihe) nähte?	О ком? О чём?
Kenenke? Kus? Mikš?	С кем? Где? Почему?
Kedata? Midata?	Без кого? Без чего?
Kuspiä? Mišpiä?	Откуда? Из чего?
Kuna? Konz?	Куда? Когда?
Omik? D’ose?	Есть ли? Неужели?
Suabik?	Можно ли?
Voinik?	Смогу ли? Могу ли?

Miččes pertiš?	В каком доме?
Miččespiä pertišpiä?	Из какого дома?
Miččehe pertihe?	В какой дом?
Miččel uuličal?	На какой улице?
Miččelpiä uuličalpiä?	С какой улицы?
Miččele uuličale?	На какую улицу?
Miččel aigal?	Во сколько?

Homaiče.

Ken?	Kenen?	Kenenke?	Keda?	Kelle?
mina	minun	minunke	mindaa	milii
sina	sinun	sinunke	sindaa	silii
häin	hänen	hänenke	hänt	hänele
myö	meiden	meidenke	meid	meile
työ	teiden	teidenke	teid	teile
hyö	heiden	heidenke	heid	heile

Примеры склонения существительных

Падежи	Ед. число	Мн. число
Nominativ: ken? mii?	Mecc; prihaine	Mecad; prihaižed
Genetiv: kenen? min?	Mecan; prihaižen	Meciin; prihaižiin
Partitiv: keda? mida?	Meccad; prihašt	Mecciid; prihaižiid
Inessiv: kenes? miš?	Mecas; prihaižes	Meciiš; prihaižiš
Elativ: kenespiä? mišpiä?	Mecaspiä; prihaižespiä	Meciišpiä; prihaižiišpiä
Illativ: kenehe? (kehe?)mihe?	Meccaha; prihaižehe	Mecciihe; prihaižihe
Adessiv: kenel? (kel?) mil?	Mecal; prihaižel	Meciil; prihaižiil
Ablativ: kenelpiä? milpiä?	Mecalpiä; prihaiželpiä	Meciilpiä; prihaižiilpiä
Allativ: kenele? (kelle?) mille?	Mecale; prihaižele	Meciile; prihaižiile
Translativ: keneks? mikš?	Mecaks; prihaižeks	Meciikš; prihaižiikš
Abessiv: keneta? midata?	Mecata; prihaižeta	Meciita; prihaižiita
Essiiv: kenenno? minno?	Mecanno; prihaiženno	Meciinno; prihaižiinno
Terminativ: kenehesaa? mihesaa?	Meccahasaa; prihaižehesaa	Mecciihesaa; prihaižiihesaa
Prolativ: keda myöti? mida myöti?	Mecači; prihažeči	Meciči, prihaižiči
Komitativ: kenenke? minke?	Mecanke; prihaiženke	Meciinke; prihaižiinke

Примеры склонения прилагательных

Падежи	Ед. число	Мн. число
Nominativ: ken? mii?	Suur'; čoma	Suured; čomad
Genetiv: kenen? min?	Suuren; čoman	Suuriin; čomiin
Partitiv: keda? mida?	Suurt; čomad	Suurid; čomid
Inessiv: kenes? miš?	Suures; čomas	Suuriš; čomiš
Elativ: kenespiä? mišpiä?	Suurespiä; čomaspiä	Suurišpiä; čomišpiä
Illativ: kenehe? mihe?	Suurehe; čomaha	Suurihe; čomihe

Adessiv: kenel? mil?	Suurel; čomal	Suuril; čomil
Ablativ: kenelpiä? milpiä?	Suurelpiä; čomalpiä	Suurilpiä; čomilpiä
Allativ: kenele? mille?	Suurele; čomale	Suurile; čomile
Translativ: keneks? mikš?	Suureks; čomaks	Suuriks; čomiks
Abessiv: keneta? midata?	Suureta; čomata	Suurita; čomita
Essiv: kenenno? minno?	Suurenno; čomanno	Suurinno; čominno
Terminatiiv: kenehesaa? mihesaa?	Suurehesaa; čomahasaa	Suurihesaa; čomihesaa
Prolativ: keda myöti? mida myöti?	Suureči; čomači	Suuriči; čomiči myöti
Komitativ: kenenke? minke?	Suurenke; čomanke	Suurinke; čominke

Примеры склонения личных местоимений

Падежи	Ед. число	Мн. число
Nominativ: ken? mii?	Mina; häin	Myö; hyö
Genetiv: kenen? min?	Minun; hänen	Meiden; heiden
Partitiv: keda? mida?	Mindaa; hänt	Meid; heid
Inessiv: kenes? (kes?) miš?	Minus; hänes	Meiš; heiš
Elativ: kenespiä? mišpiä?	Minuspiä; hänespiä	Meišpiä; heišpiä
Illativ: kenehe? (kehe?) mihe?	Minuhe; hänehe	Meihe; heihe
Adessiv: kell? mil?	Milaa; hänel	Meil; heil
Ablativ: kenelpiä? milpiä?	Minulpiä; hänelpiä	Meilpiä; heilpiä
Allativ: kelle? mille?	Milii; hänele	Meile; heile
Translativ: keneks? mikš?	Minuks; häneks	Meikš; heikš
Abessiv: keneta? midata?	Minuta; häneta	Meita; heita
Essiv: kenenno? minno?	Minunno; hänenno	Meidenno; heidenno
Terminativ: kenehesaa? (kehesaa?) mihesaa?	Minuhesaa; hänehesaa	Meihesaa; heihesaa
Prolativ: keda myöti? mida myöti?	Minuči, häneči	meiči; heiči
Komitativ: kenenke? minke?	Minunke; hänenke	Meidenke; heidenke

Sananik | Словарь[29]

abu, (-n, -d) – помощь
abunik, (-an, -ad) – помощник
abu/tada, (-tab, -tii) – помогать
adiv (-on, -od) – гость
agd' (-an, -ad) – конец, край, предел
ahta/z (-han, -st) – тесный
ahve/n' (-nen, -nt) – окунь
aid (-an, -ad) –забор, изгородь
aig (-an, -ad) –время
aiga/ine(-ižen, -št) –времечко
aiguuš –рано
ainos –всегда
air (-on, -od) –весло
ait (-an, -ad) –кладовая, чулан
aja/da (ajab, ajuu) –ехать, гнать
ajel'/ta (-ob, -ii) – съездить; раскатывать; ajel'ta mašinal; ajel'ta tahtast
ak/k (-an, -kad) – женщина, жена, баба
ala/ine (-ižen, -št) – варежка
ald (-on, -od) – волна
alg – начало
ambu/da = ampta (-b, -i) – стрелять
amu – давно
amu/ine (-ižen, -št) – давнишний, древний
amur/ta (-dab, -zii) – черпать
anop' (-en, -ed) – тёща
an/ta (-dab, -doi) – дать
arbatu/z (-ksen, -st) – загадка
arg/päiv (-an, -ad) – будний день
arg/voi (-n, -d) – сливочное масло
ard (-on, -od) – насест, жердь
armast/ada (-ab, -ii) – любить
arma/z (-han, -st) – милый, любимый
ast/ta (-ub, -uu) – идти, шагать, ступать
ast' (-an, -ad) – посуда
astu/da (-b,-i) – шагать, идти
azet/ada (-ab, -ii) – остановить
azetu/da (-b, -i) – остановиться
azu/da (-b, -i) – делать
avai/ta (-dab, -žii) – открывать
avadi/m (-men, -nt) –ключ

babarm (-on, -od) –малина
baboi (-n, -d) – бабушка,баба
barb (-an, -ad) – ветка, прут
barba/z (-han, -st) – большой палец ноги
barbik (-on, -od) – мелколесье, поросль; кустарник
bard (-an, -ad) – борода
bemb/el' (-len, -el't) – дуга, радуга
boba/ine (-ižen, -št) – игрушка
bok/k (-an, -kad) – бок, сторона

[29] При подготовке словаря были использованы материалы из книги: Pahomov M., Potašova L. ABC-kird'. Kujärven lyydin kielel. Helsingi: Lyydilaane Siebr, 2003. С. 129-156.
Словник дополнен словами из упражнений и текстов, использованных в пособии.

boš/š (-in, -šid) – баран
buab (-an, -ad) – бабка, бабушка
buč/č (-in, -čid) – бочка
buol (-an, -ad) – брусника
buola/ine (-ižen, št) – брусничка
burbet/ada (-ab, -ii) – бормотать
brizgut/ada (-ab, -ii) – брызгать
bulafk (-an, -ad) – булавка

cuar' (-in, -t) – царь
cipu/ine (-ižen, -št) – цыплёнок

čaju (-n, -d) – чай
čap/ta (-ab, -tihe) – резать, нарезать
časoun' (-an, -ad) – часовня
čidžoi (-n, -d) – старшая сестра
čičoi – невестка
čiib (-un, -ud) – качели
čiibumi/ine (-ižen, -št) – качание
čiibund (-an, -ad) – качание
čiič (-un, -ud) – пташка, воробей
čiičetu/z (-sen, -st) – чириканье
čiibuta/da (-b, -i) – качать
čiičuu (-n, -d) – воробей

čobota/d (-n, -d) – обувь
čoma (-n, -d) – красивый
čomende/l'takse (-leze, -liihe) – красоваться
čome/ta (-ndab, - ndžii) – украсить
čomitt/ada (-ab, -ii) – украшать
čomite/ z (-sen, -st) – украшение
čomu/z' (-sen, -t) – красота
čondžuu (-n, -d) – блоха
čongimi/ine (-ižen, -št) – ковыряние, рытьё
čongind (-an, -ad) – ковыряние, рытьё
čon/kta (-gib, -gii) – ковырять, рыть
čuas (-un, -ud) – час, урок
čuasu/d (-n, -d) – часы
čuašk (-an, -ad) – чашка
čugur/tada (-dan, -zii) – целовать, поцеловать
čumoita – целовать
čunz' (-un, uid) – червь дождевой
čup/p (čupun, čupud) – угол
čura (-n, -d) – сторона

da – и, да
d'ablok (-an, -ad) – яблоко
d'alos – очень, сильно
d'atku/da (-b, -i) – продолжаться
d'aug (-an, -ad) – нога
d'auh (-on, -od) – мука
dedoi (-n, -d) – дедушка, деда
derein' (-an, -ad) –деревня
derein'a/ine (-ižen, -št) – деревенька
died (-an, -ad) – дед, дедушка
diä (-n, -d) – лёд
diä (diägat) tervheks! – До свидания!
diäd'(-an, -ad) – дядя
diä/da (-b, -i) – оставаться, остаться
diä/škuapp (-an, -ad) – холодильник
diätaho (-n, -d) – каток

diät/ta (-ab, -ii) – оставлять, оставить
d'o – уже, уж
d'oga – каждый, всякий
d'ogahi/ine (-ižen, -št) – каждый, всякий, любой
d'ogen/suu (-n, -d) – устье реки
d'og/i (-en, -ed) – река
dorog (-an, -ad) – дорога
doroga/ine (-ižen, -št) – дорожка
d'oud/av (-van, -vad) – свободный, ненужный
d'ouče/n (-nen, -nt) – лебедь
dovariš (-an, -ad) – друг
d'umal (-an, -ad) – бог, икона
d'umal/čup/p (-un, -ud) – красный угол (где стоят иконы)
d'u/oda (-ob, -i) – пить
d'uoks/ta (-ob, -ii) – бежать
d'uoksendel'/ta (-ob, -ii) – бегать
duum (-an, -ad) – дума, мысль, мечта
duuma/ada (-ab, -i) – думать
d'uur' (-en, -t) – корень
d'uur'kazvi/s (-ksen, -st) – овощ
dyged (-an, -ad) – тяжёлый, трудный; тяжело, трудно
däl'g (-en, -ed) – след
däl'ges – после, потом, следом
däl'gima/ine (-ižen, -št) – последний
dänyy = dänöi (-n, -d) – заяц
dänöinleiba/ine (-ižen, -št) – клевер
däred (-an, -ad) – толстый, крепкий, крупный
d'ärv (-en, -ed) – озеро, **därv**
d'ärvu/t= därvyd (-den, -tt) – озерко

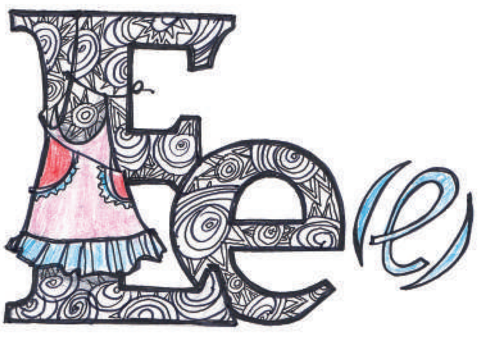

eč/ta (-čib, -ii) – искать
edahali/ine (-ižen, -št) – далёкий, дальний
edahan – далеко
edel – раньше
edeleze –дальше
edeno/i (-jan, -jad) – улитка
edes – впереди; перед (alaseižuminunedes)
eglää – вчера
eht (-an, -ad) – вечер
ehtat/ada (-ab, -ii) – встречать
ehti/da (-ib, -ii) – успевать
elektropäč/č (-in, -id) – микроволновая печь
el'ge/ta (-ndab, -ndž ~ ndžii) – понимать
elo (-n, -d) – жизнь
elo/kuu (-n, -d) – август
elok/az (-kahan, -ast) – богатый
elost/ada (-ab, -ii) – жить
el/äda (-äb, -ii) – жить
elä/i (-jan, -jad) – житель
emag (-an, -ad) – хозяйка, стряпуха
emagu/z (-sen, -st) – стряпня, выпечка
emaguu/ta (-čob, -č ~ -čii) – стряпать
ende – раньше, прежде; до, перед
erašti – иногда
era/z (-sen, -st) – один, некоторый, некий
erigdu/da= eriguut/ta (-ab, -ii) – расстаться; развестись; отстать
ero – разница
ezi/puol' (-en, -t) – прихожая
ezma/ine (-ižen, -št) – первый
ezmaž/arg (-en, -ed)– понедельник

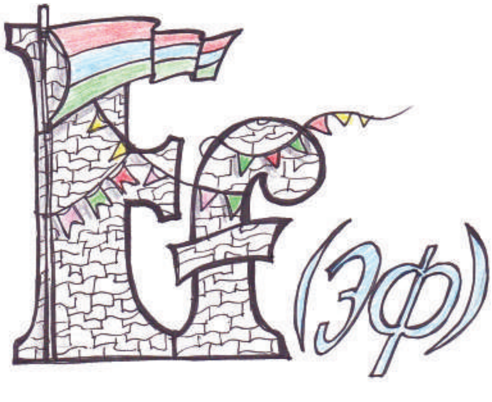

famili/i (-jan, -jad) – фамилия
fater (-an, -ad) – квартира
ferm (-an, -ad) – ферма
fisni/da (-b, -i) – бросить
flag (-an, -ad) – флаг
form (-an, -ad) – форма
fortočk (-an, -ad) – форточка

garbal (-on, -t) – клюква
garbald'uom (-an, -ad) – клюквенный напиток
gaz/keiti/m (-men, -nt) – газовая плита
genitiv (-an) – генетив
girget/ada (-ab, -ii) – хохотать
gornič/č (-an, -čad) – горница
gost' (-an, -ad) – гость
gnom (-an, -ad) – гном
griba (-n, -d) –гриб; läkam gribuuhe! «пойдём за грибами!»
gryyh/ad (-in, id) – городки
gurb/nena (-n, -d) – нос с горбинкой

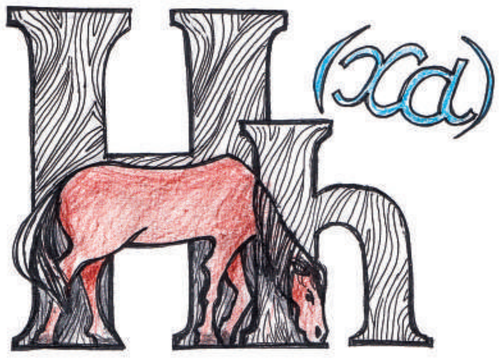

habuk (-an, -ad) – ястреб
hačat/ada (-ab, -ii) – стрекотать, трещать; harag hačatab «сорока стрекочет»
haikostel'/dakse (-eze, -ihe,) – зевать
haikostu/z (-sen, -st) – зевота
hajo/ta (-dab, -zi) – пропасть, потеряться; заблудиться
hajot/ada (-ab, -ii) – потерять,
hal/l (-an, -ad) – заморозок
hanh' (-en, -ed) – гусь
hamba/z (-han, -ast) – зуб
hap/pata (-tab, -an' ~ anii) –гнить
hapan'/maid (-on, -od) – простокваша
harag (-an, -ad) – сорока
harav (-on, -od) – грабли
haravuu/ta (-ččob, -ččii) – грести (сено)
harvaz (harvaižesti) – редко
harg'os– хариус
hašmu/z (-sen, -st) – шаг
haudu/da ~ hautta (-b, -i) – высиживать птенцов
haudut/ada (-an, -ii) – парить в печи
haug (-on, -od) – полено
haug' (-en, -id) – щука
haukai/ta (-dan, -žii) – откусить
hauk/ta ~ hauku/da (-ub, -i) –лаять
havad (-on, -od) –мешок
havu (-n, -d) – хвоя, ветка хвойного дерева
hebo (-n, -d) – лошадь
hebu/ine (-ižen, hebošt) – лошадка
heikaa/ta (-dab, -žii) – крикнуть
heik/ta (-ab, -ii) – окликать, кричать
hein' (-än, -äd) – трава, сено
hein'arg (-en, -ed) – сенокос, время сенокоса
hein'kuu (-n, -d) – июль
heinä/ine (-ižen, -št) – травка
heitat/ada (-ab, -ii) – раздевать
heit/ta (-ab, -t' ~ -ii) – сбросить, спустить
heit/takse (-aze, -ihe) – раздеться; спуститься
hel'ai/ta (-dab, -žii) – звенеть
helm (-an, -ad) – подол
heled (-an, -ad) – звонкий
heng (-en, -ed) – душа, дух
heraštu/da (-b, -i) – проснуться
herkaažes(ti) – чутко
herne/h (-hen, -ht) – горох
higo (-n, -d) – пот
hieno/ta (-ndab, -ndž ~ -ndžii) – размельчить; разменять
hiiht/ta (-ab, -ii) – ходить, кататься на лыжах
hiihtand (-an, -ad) –катание (на лыжах)
hiil' (-en, -t) – уголь
hiir' (-en, -t) – мышь
hil'l'a/ine (-ižen, -št) – тихий, спокойный; медлительный
hillä̌sti – тихо, спокойно; потихоньку; медленно
himo (-n, -d) – желание
himuut/ada (-ab, -ii) – хотеть, жаждать, желать

hirv (-en, -ed ~ -t) – лось
hoik (-an, -ad) – тонкий
hong (-an, -ad) – сосна
hong/puu (-n, -d) – дерево сосны
huab (-an, -ad) – осина
huahk (-an, -ad) – серый
huar' (-an, -ad) – грива; гребень; щётка
huba (-n, -d) – малый
huba/ine (-ižen, -št) – маленький
huk/k (-an, -ad) – волк
hukan/muar' (-an, -t') – волчья ягода
huomei – завтра (когда?)
huom/en (-nen, -ent) – завтра (что?)
huome/z (-sen, -st) – утро
huomes/syöm – завтрак
huonu/z (-sen, -st) – комната
hura (-an, -ad) – левый; huraha puol'he – слева
hurst' (-nän, -näd) – половик; ковёр
hurst/ine (-ižen, -št) – простыня
hurgahtu/da (-b, -i) – прокатиться, скатиться
hurgu/uta (-b, -u) – кататься
hušk/ta ~ huš/ta (-ab, -ii) – мелькать, разве-ваться
hut/ta (-ib, -i) – прятать, запрятать
hut/takse (-iše, -ihe) – спрятаться, прятаться
huul' (-en, -t) – губа
hybj (-an, -ad) – сова, филин
hypni/da (-b, -ii) – прыгнуть
hyp/ta (-pib, -pii) – прыгать
hypäht/ada (-ab, -ii) – подпрыгнуть, вскочить; выпрыгнуть
hyviin – хорошо
hyvy/z' (-den, -t) – добро
hyvä (-n, -d) – хороший, добрый; хорошо
hyö (heiden, heid) – они
häda (-n, -d) – нужда, горе; несчастье, беда; olda hädas быть в беде;
häin (hänen, hänt) – он, она, оно
hämär (-än, -äd ~ -t) – сумерки
händ (-an, -ad) – хвост
härg' (-an, -ad) – бык
hät'k (-en, -ed) – долго
hät'kemba – дольше
hät'kestu/da (-b, -i) – задержаться, опоздать
hötak (-an, -ad) – медлительный

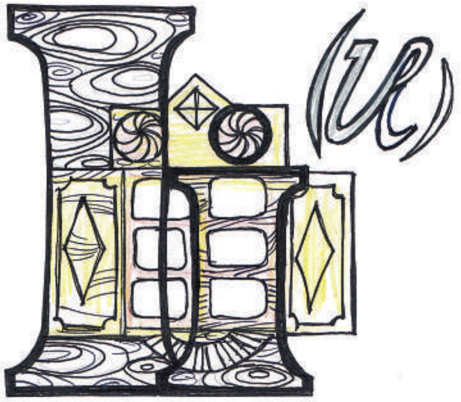

iče (ičen, ičed) – сам, сама, само
ičele – себе
iga (-n, -d) – возраст; век, жизнь
iga/ine (-ižen, -št) – век, жизнь; вечный
igahi/ine (-ižen, -št) – вечный, очень старый
igrušk (-an, -ad) – гармонь, гармошка
ihastu/da (-b, -i) – обрадоваться
ihastu/z (-sen, -st) – радость
ikkun (-an, -ad) – окно
ikkun/piali/ne (-žen, -št) – косяк окна, место у окна
ilbe/z (-sen, -st) – рысь
ilda/ine (-ižen, -št) – ужин
ildašt/ada (-ab, -ii) – ужинать
ilm (-an, -ad) – воздух, свет
ilma/ine (-ižen, -št) – вечный
ilman//igali/ine – вековечный
ilo (-n, -d) – радость, веселье
iloka/z (-han, -st) – весёлый
ilosi/ine (-ižen, -št) – весёлый
ilotu/z (-sen, -st) – развлечение
imperfekt (-an) – имперфект (простое про-шедшее время)
išk/ta (-ob, -ii) – ударить, забить
išk/takse (-eze, -iihe) – удариться, ударяться
iškutel'/ta (-ob, -ii) – ударять, забивать
išt/ta (-ub, -ui) – сидеть
išt/akse (-uze,-uihe(ze) – садиться, сесть
ištu/i (-jan, -jad) – сидячий
ištut/ada (-an, -ii) – сажать
ižand (-an, -ad) – хозяин
it'k (-un, -ud) – плач
it'ta ~ it'k/ta (-ob, -ii) – плакать
it'kek/az (-kahan, -ast) – плаксивый
iän' (-en, -t) – голос
iänek/az (-kahan, -ast) – звонкий, голосистый
iänet/uu (-toman, -tomad) – немой, безмолвный

ka – но, а; да
kacaht/ada (-ab, -t' ~ ii) – посмотреть, взглянуть
kacel'/ta (-ob, ii) – посматривать
kac/ta (-cub, -ui) – смотреть
kadag (-en, -ed) – можжевельник
kado/da (-b, -i) – пропасть
kadot/ada (-ab, -ii) – терять, потерять
kagl (-an, -ad) – шея
kagl/paik (-an, -ad) – шарф
kaglu/z (-sen, -st) – воротник
kagr (-an, -ad) – овёс
kaheksa = kahesa (-n, -d) – восемь
kaheksa/ndž (-nden, -t) – восьмой
kahten – вдвоём
kahte/ndž/tošt (-nden/tošt, -nt/tošt) – двенадцатый
kaid (-an, -ad) – узкий
kaiv/da (-ab, -uu) – копать, рыть
kaik (-en, -ed) – весь, вся, всё, все
kaikijal – везде, всюду
kaikeniččim (-an, -ad) – разный, разнообразный
kai/ta (-čob, -čii) – беречь, оберегать
kajag (-an, -ad) – чайка
kakat/ada (-ab, -ii) – кудахтать
ka/ks' (-hten, -ht) – два, две
kaksinaiž/ed (-id) – двойня; близнецы
kaku – как, как будто, словно
kala (-n, -d) – рыба; askam kalaha! пойдём на рыбалку!
kala/ine (-ižen, -št) – рыбка
kalanik (-an, -ad) – рыбак
kala/rok/k (-an, -ad) – уха
kala/syöm (-än, -äd) – еда из рыбы
kal'l' (-an, -ad) – скала
kal'hi/ine (-žen, - išt) – дорогой, ценный
kamfet (-an, -ad) – конфета
kana (-n, -d) – курица
kana/ine (-ižen, -št) – курочка
kanan/poiga/ine (-ižen, -št) – цыплёнок
kand (-on, -od) – пень
kandate/z (-sen, -st) – сметана
kandeleh (-en, -t) – кантеле
kandel'/ta (-ob, -ii) – носить
kanz (-an, -ad) – стадо, группа
kan/ta (-dab, - duu) – нести
karaht/ada (-ab, -ii) – явиться, прикатить
Kard'al (-an, -ad) – Карелия
kard'ala/ine (-ižen, -št) – карел, карелка; карельский
kard'alan kiel' (-en, -t) – карельский язык
karg (-un, -ud) – пляска, танец
kargaa/ta (-dab, -ž ~ žii) – плясать, танцевать
kar/ged (-ktan, -ktad) – горький
kartohk (-an, -ad) – картофель
kast/e (-ken, -ked) – роса
kaske/z (-sen, -st) – молодой лес
kast/ta (-ab, -uu) – мочить, промочить
kastu/da (-b, -i) – мокнуть, промокнуть
kastu/z (-sen, -st) – роса, влажность
kaš/šal' (-lin, -šal't) – кошель
kaži (-n, -d) – кошка
kazv (-on, -od) – рост (размеры)
kazvat/ada (-ab, -i) – выращивать; растить, воспитывать
kazv/da (-ab, -uu) – расти, вырасти, подрасти
kat/ta (-ab, -uu) – покрывать, накрывать
kat/til (-l'an, -tilt) – котёл, кастрюля
katu/z (kate) (-sen, -st) – крыша; покрывало; крышка
kauv/az (-han, -had) – ковш
kebd' (-än, -äd) – лёгкий
kego (-n, -d) – стог
keitim/puol' (-en, -t) – кухня
keit/ta (-ab, -ii) – варить, кипятить
keitta/i (-jan, -jad) – повар
kell (-on, -od) – колокол
kello/ine (-ižen, -št) – колокольчик
ken (kenen, keda) – кто; kenak tulii? кто пришёл?
kengä/d (-n, -d) – обувь
kengäta – босиком, без обуви
ken/ktakse (-giže, -gihe) – обуваться, обуться
kentaht (kenen taht, keda taht) – кто-нибудь
kenak (kenenik, kedak) – кто-то

kera (-an, -ad) – клубок; кочан
kera/ta (-dab, -zii) – собирать
kerag (-an, -ad) – собрание
keričimed – ножницы для стрижки овец
keri/ta (-čob, -čii) – стричь, остричь (волосы, шерсть)
keskel – между, посреди; посередине
keskes – среди
keskuč – середина
kesk/päiv – полдень
keza (-n, -d) – лето
keza/aig – летнее время
keza/kuu (-n, -d) – июнь
keza/siä (-n, -d) – летняя погода
keza/pert' (-in, -id) – дача
kezerda/i (-jan, -jad) – пряха
kezer/ta (-dab, -zii) – прясть
kevä/z' (-den, -tt) – весна
keväz'/kuu (-n, -d) – март
keväz'/päiv – весенний день
kibin (-an, -ad) – искра
kibu (-n, -d) – боль
kibišt/ada (-ab, -ii) – болеть
kiehu/da (-b, -i) – кипеть, вскипеть
kiehut/ada (-ab, -ii) – кипятить, вскипятить
kielasta/da (-b, -ii) – врать, лгать
kielasta/i (-jan, -jad) – врун, лгун
kiel' (-en, -t) – язык
kielek/az (-kahan, -ast) – хитроватый, льстивый
kielet/uu (-toman, -tomad) – немой, безязыкий
kierd (-an, -ad) – раз; kierdan ~ kieran – однажды
kierdal – разом
kiireh (-en, -t) – спешка
kiireht/ada (-ab, -ii) – спешить, торопиться
kiit/tä (-äb, -ii) – благодарить; хвалить, похвалить
kind/az (-han, -ast) – рукавица
kindita/da (-b, -ii) – укрепить что-нибудь; закрепить знания
kird' (-an, -ad) – книга
kird'a/ine (-ižen, -št) – письмо
kird'am (-en, -ed) – буква
kird'amišt – алфавит
kird'av ~ kirjav (-an, -ad) – пёстрый, разноцветный
kirdišt (-on, -id) – библиотека
kird'/palič (-an, -ad) – книжная полка
kirita/da (-b, -tii) – писать
kiritim (-en, -nt) – ручка
kirv/ez (-hen, -est) – топор
kiškoi (-n, d) – ёрш, **d'orš**
kivi (en, -ed) – камень
kivi/ine (-ižen, -št) – каменный, камешек
kivi//taluu (-n, -d) – каменный дом
kiärbä/ine (-ižen, -št) – муха
kiä/ta (-ndab, -ndii) – повернуть, свернуть
kiända/i (-jan, -jad) – переводчик
kluas/s (-an, -ad) – класс
koda/lind (-un, -ud) – скворец
kodi (-n, -d) – дом
kodika/z (-han, -st) – уютный
kodi/mua (-n, -d) – родная земля, родина
kodi/ruad (-on, -od) – домашняя работа
kodi/žiivat (-an, -ad) – домашнее животное
kodv (-an, -ad) – некоторое время; мгновение
kofe/i (-jan, -jad) – кофе
kogo/ta (-dab, -zii) – собирать
kohi/šta (-žob, -žii) – шуметь, раздаваться громко
koht (-an, -ad) – место; местность
kohtiižiin – прямо, прямиком
koir (-an, -ad) – собака
koira/ine (-ižen, -št) – собачка
koiv (-un, -ud) – берёза
koivik (-on, -od) – березняк
koivu/ine (-ižen, -št) – берёзка, берёзовый
kokuu (-n, -d) – орёл
komb (-un, -ud) – колено
kondi/i (-jan, -jad) – медведь
konsonant (-an, -ad) – согласный
konz – когда
kopeik (-an, -ad) – копейка
kops/ta (-ab, -ii) – цокать
kosk (-en, -ed) – порог на реке; водопад
kosket/ada (-ab, -ii) – трогать; ala kosketa! не трогай!
kosk/ta (-ob, -ii) – тронуть, прикоснуться; ala koske! не тронь!
kord' (-an, -ad) – лёгкие ездовые сани
kor/ged (-ktan, -ktad) – высокий
korktemba – выше
korv (-an, -ad) – ухо
koza (-n, -d) – коза
kozi/ta (-čob, -čii) – сватать, (mända svuatuikš)
kouk (-un, -ud) – кочерга
kouma/ndž (-nden, -nt) – третий

kouman/päiv – среда
koume (-n, -d) – три; **kolme**
kova (-n, -d) – твёрдый
kovataba/ine (-ižen, -št) – настойчивый
kruas'/ta (-ib, -ii) – красить
kruug (-an, -ad) – колесо; круг; хоровод
ku – как, словно; когда; если
kuabd' (-an, -ad) – копыто
kuabi/ta (-ččob, -čči) – скоблить, скрести, выскоблить
kuadd'aiž/ed (-en, -id) – порточки, штанишки
kuažal (-in, -t) – прялка
kua/pta (-bib, -bii) – скрессти, рыть
kuar (-an, -ad) – залив, бухта
kuc/ta (-ub, -ui) – звать
kudamb (-an, -ad) – который
kud/oda (-ob, -uu) – вязать; ткать
kudžuu (-n, -d) – муравей
kuha (-n, -d) – судак
kuiv (-an, -ad) – сухой
kujo (-n, -d) – улица (в деревне)
kujärvela/ine (-ižen, -št) – житель Куярьв (Михайловское)
kuk/k (-an, -ad) – цветок, **änik**
kukkar (-on, -od) – кошелёк
kukku/da (-b, -u) – куковать
kukkund (-an, -ad) – кукование
kukuu (kukoi) (-n, -d) – петух
kulaka/ine (-ižen, -št) – кулачок
kuld (-an, -ad) – золото
kulda/ine (-ižen, -št) – золотой; милый, любимый
kulu/da (-b, -i) –изнашиваться
kumm (-an, -ad) – чудо
kuna ~ kune – куда
kuni – пока
kuok (-on, -od) – мотыга; крючок, крюк; кочерга
kuok/ta (-ib, -ii) – мотыжить
kuol/da (-ob, -i) – умирать, умереть
kuop (-an, -ad) – картофельная яма
kuor' (-en, -t) – кора
kuor/iž (-ehen, -išt) – корюшка
kurg (-en, ed) – журавль
kurk (-un, -ud) – горло
kus – где?
kudžu (-n, -d) – щенок
kutt (kuttak) – как, каким образом
kuu (-n, -d) – месяц года
kuud/am (-man, -ant) – луна, месяц
kuude/ndž (-nden, -nt) – шестой
kuul/ta (-ob, -ii) – слышать
kuundel'ta – слушать
kuulund (-an, -ad) – звук
kuum (-an, -ad) – бровь
kuund/el'ta (-l'ob, -lii) – слушать, слушаться
kurnik (-an, -ad) – рыбник
kuu/z' (-den, -t) – шесть
kuu/z' (-zen, -st) – ель, ёлка
kuva (-n, -d) – картина
kurg' (-en, -ed) – журавль
kyl'byy/takse (-heze, -tihe(ze) – мыться, купаться
kyly (-n, -d) – баня
kyly/päiv – банный день
kyl'm (-än, - ed) – холод; холодный
kyl'm/kuu (-n, -d) – ноябрь
kylä (-n, -d) – деревня
kym/ne (-nen, -ent) – десять
kymne/ndž (-nden, -nt) – десятый
kyndži/i (-jan, -jad) – пахарь
kyn/ta (-dab, -dii) – пахать
kyn/z' (-den, -t) – коготь; ноготь
kyps (-en, -ed) – спелый, зрелый
kypse/ta (-nob, -ni) – созревать, поспевать
kyrz (-an, -ad) – блин, лепёшка
kyzel'/ta (-ob, -ii) – спрашивать
kyzy/da (-b, -ii) – спрашивать
kyzymy/z (-ksen, -st) – вопрос
kyyhkoi (-n, -d) – голубь
kyng (-en, -ed) – слеза
kyngu/t (-den, -tt) – слёзка
käby (-n, -d) – шишка; игла для вязки сетей
käbäl' (-an, -t) – лапа (животного)
kädet/uu (-toman, -tomad) – безрукий
kägi (-en, -ed) – кукушка
kägy/ine (-ižen, -št) – кукушечка
käm/men' (-nen, -ned) – ладонь
kärbyy/sien' (-en, -t) – мухомор
käsk/ta (-ob, -ii) – велеть, приказать
kä/zi (-den, -tt) – рука
käzi/paik (-an, -ad) – полотенце
käveli/i (-jan, -jad) – ходячий
kävel'/ta (-ob, -ii) – ходить, гулять, прогуливаться
kävy/da (-b, -i) – ходить, посещать

labid (-on, -od) – лопата
ladv (-an, -ad) – верхушка, крона
ladva/ine (-ižen, -št) – верхушечка
laged (-an, -ad) – обширный, широкий, открытый
lag/i (-en, -ed) – потолок
lahd' (-an, -ad) – подарок
lahn (-an, -ad) – лещ
laih (-an, -ad) – худой, худощавый
lain/ota (-dab, -zii) – глотать
laiv (-an, -ad) – корабль
lamb/az (-ahan, -ast) – овца
lang (-an, -ad) – нитка, нить
lan/geta (-ktob, -ksii) – падать, упасть
la/ps' (-psen, -st) – ребёнок, дитя
lapsen/kazvata/i (-jan, -jad) – воспитатель
lapsestuz/aig (-an, -ad) – детство
lapsu/t (-den, -tt) – ребёночек, дитятко
laskel'/ta (-ob, -ii) – пустить, пускать
lask/ta (-ob, -ii) – опускать, опустить, отпускать; разрешать, позволять
lašk (-an, -ad) – ленивый, лентяй
lauč (-an, -ad) – лавка, скамья
laud (-an, -ad) – доска
lauda/ine (-ižen, -št) – досочка
laukk (-an, -ad) – лук (растение); магазин, лавка
laul/da (-ab,- uu) – петь (о птице)
laut (-an, -ad) – плот
lava (-n, -d) – пол
lebu/išti/m (-men, -nt) – кресло
lebu/sija (-n, -d) – диван
lehm (-än, -äd) – корова
lehmä/ine (-ižen, -št) – коровка, коровушка
leht (-en, -ed) – лист (бумаги; растения)
lehte/z (-sen, -st) – лист
lehtez/mec/c (-an, -cad) – лиственный лес
lehtez/puu (-n, -d) – лиственное дерево
lehtik (-on, -od) – тетрадь
leib (-än, -äd) – хлеб
leibä/ine (-ižen, -št) – хлебушек
leib/pala/ine – кусочек хлеба
leik/ata (-tab, -sii) – резать, отрезать
lep/p (-an, -ad) – ольха
lesk' (-en, -ed) – вдова, вдовец
le/ta (-ndab, -ndž ~ ndžii) – лететь
lidn (-an, -ad) – город
liga (-n, -d) – грязь
ligahi/ine (-ižen, -št) – грязный
liga/kuu (-n, -d) – октябрь
liha (-n, -d) – мясо
liin (-an, -ad) – лён
liina/ine(-ažen, -št) – льняной
liin/da (-ob, -ii) – стать; наступить; хватить
lind (-un, -ud) – птица
lindu/ine (-užen, -št) – птичка
liža/ta (-dab, -zii) – прибавлять, добавлять
loh/i (-en, -ed) – лосось
loma (-n, -d) – каникулы
lomu/d (-n, -d) – мебель
londu/z (-sen, -st) – природа
lop/p (-un, -ud) – конец, окончание; кудель
lop/ta (-pib, -ii) – кончать
lop/takse (-iže, -iihe(ze) – кончаться
loškaa/ta (-dab, -zii) – громко поёт
loškut/ada (-ab, -t'~ -ii) – потрескивать; громко петь; andan loškun ударить
luadi/da (-b, -i) – налаживать, приводить в порядок
luaskav(-an, -ad) – ласковый
lug/eda (-ob, -ii) – читать
lug/eta (-ob, -ii) – считать
lugemi/ine (-ižen, -št) – счёт; чтение; считалка
lugend (-an, -ad) – чтение; счёт
lugu (-n, -d) – счёт, число; заклинание
luguut/ada (-ab, -ii) – причитать
lugu/sana – числительное
luht (-an, -ad) – лужа
luk/k (-un, -ud) – замок; лук
lu/mi (-men, -nt) – снег
lumi/lind (-un, -ud) – снегирь
lumi/uk/k (-on, -od) – снеговик
luu (-n, -d) – кость
luud (-an, -ad) – метла, голик
l'uu/pta (-bib, -bii) – любить, **armastada**
lyhyd (-an, -ad) – короткий

lyhyd/aiga/ine (-ižen, -št) – кратковременный; непродолжительный
lyhe/ta (-ndab, - nzii) –укорачивать, укоротить
lyk/ta (-ib, -ii) – бросать, выбрасывать, выбросить
lykäi/ta (-dab, -žii) – бросить, кинуть
lyydikš – по-людиковски
lyydila/ine (-ižen, -št) – людик; людиковский
ly/öda (-öb, -i) – бить, колотить
lyödel'/ta (-öb, -ii) – поколачивать
läbi – сквозь, насквозь
lä/hta (-htob, -ks'~ -ksii) – отправляться, уходить,
läheli – близко, недалеко
läik/ta (-yb, -yi) – плескаться; выплёскиваться; переливаться
lämbit/ada (-ab, -ii) – топить, греть
läm'/m' (-än, -äd) – тёплый, тепло
lämmyy – люстра
läz – около; приблизительно
löil' (-yn, -yd) – пар в бане
löi/ta (-dab, -z' ~ zii) – находить
lötuu (-n, -d) – лягушка

madal (-an, -ad) – низкий, мелкий (о воде)
madeh (-en, -t) – налим
magada/i (-jan, -jad) – спящий
magados – во сне, в состоянии сна
magand/sija – постель, кровать
maga/ta (-dab, -z' ~ zii) – спать
maged (-an, -ad) – сладкий; вкусный
mageda/ine (-ižen, -št) – сладенький; вкусненький
magedus/ed (-en, -iid) – сладости
maid (-on, -od) – молоко
maim (-an, -ad) – сущик, мелкая рыба
maini/ta (-ččob, -ččii) – напоминать; вспомнить; Ala mainiče! Не напоминай!
majag (-an, -ad) – бобёр
mall' (-an, -ad) – чаша, ваза
mall'a/ine (-ižen, -št) – вазочка
mamoi (-n, -d) – мама
mandžuu (-n, -d) – земляника; клубника
mašin (-an, -ad) – машина
matk (-an, -ad) – путь, дорога
malt/ta (-ab, -uu) – уметь
mec/c (-an, -cad) – лес
mecc/d'ärv (-en, -ed) – лесное озеро
mecc/elä/i (-jan, -jad) – лесной житель
mecc/kana (-n, -d) – куропатка
mecc/lind (-un, -ud) – леснаяптица
mecc/mua (-n, -d) – лесная земля
mecc/počč (-in, -id) – кабан
mecc/kaži (-in, -id) – рысь
mechi/ine (-ižen, -št) – леший
meccnik (an, -ad) – охотник; лесник
mecuu (-n, -d) – глухарь
mer/i (-en, -t) – море
me/zi (-den, -t) – мёд
miehel: olda miehel – быть замужем
miehele: mända miehele – выходить замуж
miehu/t (-den, -tt) – мужичок, человечек
miel' (-en, -t) – ум, разум; мысль; настроение; память
mielehi/ine (-ižen, -št) – приятный, желанный, понравившийся
mielek/az (-kahan, -ast) – умный, мудрый
miel'/pido (-on, -od) – интерес, мнение
mielet/uu (-ttoman, -tont) – неразумный; безумный; бестолковый
mielištu/da (-b, -i) – умнеть, поумнеть, набраться ума
mie/z' (-hen, -st) – мужчина; человек
mii, min, mida – что; miak silaa om? что у тебя есть?
mikro/päčč (-in, -id) – микроволновая печь
mikš – почему?
mina (minun, mindaa) – я
mitte (miččen, mittušt) – какой
miär (-än, -äd) – мера; количество
miär/lugu/sana – количественное числительное
molemb/ad (-an, -ad) – оба
mua (-n, -d) – земля
muahu/t (-den, -tt) – землица, земелька
mua/ilm (-an, -ad) – мир, свет

muam (-an, -ad) – мать, мама
muamindam – мачеха
muanit/ada (-ab, -ii) – обманывать; манить
muar' (-an, -ad) – ягода
muar'/ve/zi (-den, -t) – морс
muga – так, таким образом
mug/uune (-uužen, -ošt) – такой
muhi/šta (-žob, -žii) – улыбаться
mui/ged (-ktan, -ktad) – кислый
muil (-an, -ad) – мыло
muila/ine (-ižen, -št) – мыльце
muju (-n, -d) – краска, цвет
mujuk/az (-kahan, -ast) – цветной; красочный
muluu – в прошлом году
mulu/ine (-ižen, -št) – прошлогодний
mun/a (-an, -iid) – яйцо
muna/ine (-ižen, -št) – яичко
muni/da (-b, -ii) – нестись, класть яйца
mure/ta (-ndab, -ndžii) – ломать, разбивать
murg/in (-n'an, -int) – обед
murgin/aig (-an, -ad) – обеденное время
murgn'uu/ta (-čob, -čii) – обедать
muru (-n, -d) – крошка
muru/ine (-ižen, -št) – крошечка
must (-an, -ad) – чёрный
must/piä – тёмноволосый
must'uu (-n, -d) – черника
must/varuu(-n, -d) – грач
muštel'/ta (-ob, -ii) – вспоминать
mušt/ta (-ab, -ii) – помнить
muštuut/ada (-ab, -ii) – вспомнить
mužik (-an, -ad) – мужчина; муж; мужик
muu (-n, -d) – другой, иной
muurnin – наизнанку
muur'uu (-n, -d) – морошка
myö (meiden, meid) – мы
my/öda (-öb, -i) – продавать
myödä/i (-jän, -jäd) – продавец
myöhastu/da (-b, -i) – опаздывать, опоздать
myöti – по, вдоль
mäg/i (-en, -ed) – гора
mägy/t (-den, -tt) – горка, горушка
mägr (-än, -äd) – барсук
män/da (-öb, -ii) – идти; пойти; проходить
mänet/ada (-äb, -ii) – проводить (время); тратить, терять
männu (-den, -t) – прошлый, прошедший
märg (-än, -äd) – мокрый, влажный
mön/kta (-gub, -gui) – мычать

nagl (-an, -ad) – гвоздь
nagr/da (-ab, -uu) – смеяться
nagr/iž (-ehen, -išt) – репа
nahk (-an, -ad) – шкура; кожа
nahka/ine (-ižen, -št) – кожаный
nai/ne (-žen, -št) – женщина
n'akuu (-n, -d) – репа (поэтическое)
n'aps/ta (-ab, -sii) – чмокать
ned (niiden, -niid) – те, они
nedal' (-in, -id) – неделя
negativi/ne (-žen, -št) – отрицательный
neičuk (-an, -ad) – девочка
nel'l' (-än, -äd) – четыре
nel'l'än/dž (-den, -t) – четвёртый
nel'l'än/päiv (-an, -ad) – четверг
nena (-n, -d) – нос
nero (-n, -d) – уменье, талант
nerok/az (-kahan, -ast) – умелый, талантливый
nevo/da (-b, -i) – советовать; объяснять
nevond (-an, -ad) – совет; напутствие
ni – ни; nikelle никому
niegl (-an, -ad) – игла
nieglik (-on, -od) – ёжик
niem (-en, -t) – мыс
niin'puu – липа
niit (-un, -ud) – луг, покос, пожня
niit' (-in, -id) – нитка, нить
niita/i (-jan, -jad) – косарь
niit/ta (-ab, -ii) – косить
niitu/ine (-ižen, -št) – лужок
nim/i (-en, -ed) – имя
nišk (-an, -ad) – шея
niškuu – о, про; для
nižu (-n, -d) – пшеница
nižu/tähk (-an, -ad) – пшеничный колос
nog/i (-en, -ed) – сажа
n'ok/k (-an, -ad) – клюв; кончик, конечная часть

nominativ (-an, -ad) – номинатив (грамматический термин)
nožničad – ножницы
nost/a (-ab, -ii) – поднимать; возводить; построить
nou/sta (-zob, -zii) – подниматься, вставать;
nouzem (-an, -ad) – восход
nouzend (-an, -ad) – вставание
noustand – поднимание
nukku/da (-b, -i) – дремать
n'uok/ta (-ib, -ii) – клевать (о птице)
nuol/da (-ob, -ii) – лизать
nuor (-an, -ad) – верёвка
nuor' (-en, -t) – молодой; nuoremb (-an, -ad) моложе
nuori/ž (-žen, -št) – молодёжь
nurm (-en, -ed) – лужайка, луг
nygyy – теперь, сейчас
näd (-än, -äd) – куница
nägemuužebad – увидимся
nägy/da (-b, -i) – виднеться, быть видимым
nä/hta (-göb, -gii) – видеть
näk (-an, -ad) – галка
näl'g (-än, -äd) – голод
näl'ghi/ine (-ižen, -št) – голодный
näm/äd (-iin, -iid) – эти
näu/kta (-gub, -gui) – мяукать

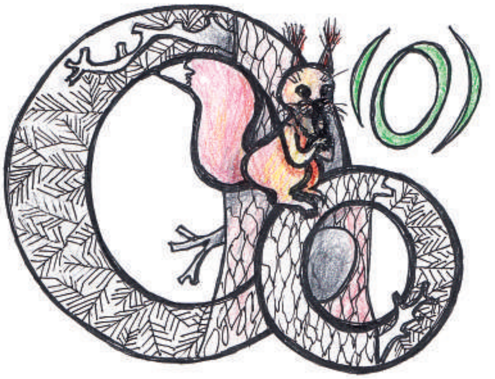

oc/c (-an, -ad) – лоб
ogurc (-an, -ad) – огурец
ohd'a/z (-ksen, -st) – вожжа
oiged/nena – прямой нос
oige/ta (-ndab, -ndžii) – выпрямлять; расправлять
oigedin –правильно, напрямик; прямо
oja (-n, -d) – ручей
oks (-an, -ad) – ветка, сук
olda (om, olii) – быть, находиться
oma (-n, -d) – свой, родной
omahi/ine (-žen, -št) – родственник
omb/el'ta (-lob, -lii) – шить
ombeluz/mašin (-an, -ad) – швейная машина
ombli/i (-jan, -jad) – портной, портниха, швея
ongibarb (-an, -ad) – удочка
ongit/ada (-ab, -ii) – удить
opast/ada (-ab, -ii) – учить, наставлять
opasta/i (-jan, -jad) – учитель
opastu/da (-b, -i) – учиться
opastu/i (-jan, -jad) – ученик, учащийся
opastuz/kird' (-an, -ad) – учебник
opišto (n,-d) – училище
oppi/da (-b, -i) – изучать
op/ta (-pib, -ii) – пробовать, попробовать
orav (-an, -ad) – белка
oraz//kuu – май
ost/ta (-ab, -ii) – купить
ot/ ta (-ab, -ii) – брать
oza (-n, -d) – счастье, доля, удача
ozai/ta (-dab, -žii) – отгадывать; попадать (в цель)
ozak/az (-kahan, -ast) – счастливый, удачливый
ozat/uu (-ttoman, -tont) – несчастный
ozattomu/z (-sen, -st) – несчастье
ozr (-an, -ad) – ячмень
ozit/ada (-ab, -ii) – показывать
oug (-an, -ad) – плечо

pagan/sien' (-en,-t) – ядовитый гриб
pagin (an, -ad) – речь, разговор, говор
pagi/šta (-žob, -žii) – говорить
paha (-n, -d) – плохой; захудалый

pahe/ta (-nob, -nii) – портиться; становиться хуже
pahe/tada (-ndab, -ndžii) – ухудшать, портить
pahu/z' (-den, -t) – зло, вред; плохое, дурное
paid (-an, -ad) – рубаха, рубашка
paida/ine (-ižen, -št) – рубашечка
paik (-an, -ad) – платок
paime/ta (-ndab, -ndžii) – пасти
paimuu (n, -d) – пастух
paja (-n, -d) – кузница
pajanik (-an, -ad) – кузнец
pajat/ada (-tab, -tii) – петь
pajata/i (-jan, -jad) – певец, певун
pajo (-n, -d) – песня; lyhyd pajo частушка
paju (-n, -d) – ива
paka/ine (-ižen, -št) – мороз
pakičemi/ine (-ižen, -št) – прошение; попрошайничество
pakičend (-an, -ad) – прошение; попрошайничество
paki/ta (-čob, -čii) – просить; попрошайничать
pakaaž/kuu – январь
pakiči/i (-jan, -jad) – проситель, попрошайка
paku/ine (-ižen, -št) – жёлтый
pala (-n,-d) – кусок
pala/ine (-ižen, -št) – кусочек
palab (-an, -ad) – горячий
palaba/ine (-ižen, -št) – горяченький
pal/ada (-ab, -uu) – гореть
pal'l' (-an, -ad) – молот
pal'l'a/ine (-ižen, -št) – молоток
palo (-n, -d) – пожог; пожар
pan/da (-ob, -ii) – класть,положить, ставить
pang (an, -ad) – ручка, дужка
pangi/ine (-ižen, -št) – дужка; серёжка
panob lunt – идёт снег
paremb (-an, -ad) – лучший; лучше
parm (-an, -ad) – овод
par/z' (-den, -t) – бревно
passibo – спасибо
pašt/a (-ab, -uu) – печь, выпекать; печь, светить, палить
paštosed – выпечка
paug/iž (-hen, -išt) – мехи (в кузнице, в гармони)
peda/i (-jan, -jad) – сосна
pedr (-an, -ad) – олень
pehm/ed (-dan, -dad) – мягкий
pehmed/taba/ine (-ižen, -št) – слабохарактерный
peit (-on, -od) – прятка
peit/ta (-ab, -ii) – прятать, скрывать
peit/takse (-aze, - iiheze) – прятаться, скрываться
peld (-on, -od) – поле
pereh (-en, -t) – семья
per/kta (-gob, -gii) – бить; забивать
pert' (-in, -id) – изба
perti/ine (-ižen, -št) – избушка
pesk (-un, -ud) – песок
pesk/rand (-an, -ad) – песчаный берег
pe/sta (-zob, -zii) – мыть, стирать
pe/stakse (-zeze, -ziiheze) – мыться
peza (-n, -d) – гнездо, берлога
peza/ine (-ižen, -št) – гнёздышко
pezet/ada (-an, -ii) – мыть (ребёнка)
pid/ada (-ab, -ii) – держать; проводить, справлять; носить (одежду)
pidu/z (-sen, -st) – длина
pieks/ta (-ab, -ii) – мешать; месить; взбивать
pielu/z (-sen, -st) – подушка
pien' (-en, -t) – маленький, небольшой; pienemb (-an, -ad) младше
piha (-n, -d) – улица, двор
pihk (-an, -ad) – смола
pihl' (-an, -ad) – рябина
pikkara/ine (-ižen, -št) – маленький
piiht/ed (-en, -ed) – клещи; щипцы; плоскогубцы
piihty/ded (-sen, -sed) – клещики; щипчики; пинцет
piirdim (-en, -nt) – карандаш
piirg (-an, -ad) – пирог
pila (-n, d) – пила
pili/da (-b, -i) – пилить
pil'v (-en, -ed) – туча, облако
pimed (-an, -ad) – тёмный; темно
pino (-n, -d) – поленница
pit'k (-an, -ad) – длинный, долгий
pit'kiin – вдоль, по
piä (-n, -d) – голова; кончик
piä – из, с, от; по направлению к; kuspiä? откуда?
piäl – на, над (где?)
piäle – на, над (куда?)
piäliči – через
piä/lidn (-an, -ad) – столица
piäskuu (-n, -d) – ласточка
piätnič (-an, -ad) – пятница

počin/liha – свинина
pohd' (-an, -ad) – дно; север
pohd'a/ine (-ižen, -št) – север; северный
poig (-an, -ad) – сын
poimi/da = kera/ta (-b -dab, -i -zii) – собирать
poimič/č (-un, -ud) – корзинка
porda/z (-han, -st) – ступенька
pordah/ad (-id) – лестница, крыльцо
pot'ki/ta (-b, -i) – пинать
pot'k/takse (-iže, -iiheze) – пинаться
potkuri – финские санки
pou/kta (-gob, -gii) – наступать
pouv (pol'v) (-en, -ed) – колено; поколение
pouven/piä – кончик колена
prihač (-un, -ud) – мальчик
proi/tta (-dib, -dii) – проходить
pronomin (-an, -ad) – местоимение
prua/buab (-an, -ad) – прабабушка
prua/died (-an, -ad) – прадед
pruaznik – праздник
puaksemba – чаще
puaksus – часто
pualič (-an, -ad) – полка
puarm (an, -ad) – овод
pudr (-on, -od) – каша
puhaa/ta (-dab, -žii) – дунуть
puht/az (-han, -ast) –чистый
puhtu/z (-den, -st) –чистота
puhu/da (-b, -i) – дуть; заговаривать
punaa/ta (-dab, -žii) – повернуть, завернуть
puno/da (-b, -i) – крутить, вертеть
puno/dakse (-ze, -iheze) – крутится, вертится
pur/da (-ob, -ii) – кусать, укусить
pur/de (-tken, -det) – родник
puzu (-n, -d) – берестяной туесок, ковш
puzer/ta (-dab, -zii) – выжимать, отжимать
puu (-n, -d) – дерево
pyhk/im (-men, -int) – скатерть
pyhk/ta (-ib, -i) – подметать, вытирать
pyhä (-n, -d) – пост; святой
pyhä/päiv (-än, -äd) – воскресенье
pyhä/voi (-n, -d) – растительное масло
pyšttin – дыбом, торчком; вертикально
pyyda/i (-jan, jad) – ловец; рыбак, охотник; тот, кто ловит рыбу, птицу
pyy/ta (-dab, -di) – ловить, промышлять
päč/č (-in, -čid) – печь, печка
päiv (-än, -äd) – день
päiv/kodi – детский сад
päivänmiär/aig – режим дня
päivä/ine (-ižen, -št) – солнце, солнышко; денёк
pöly (-n, -d) – пыль
pöly/imim – пылесос
pöl'gäst/ada (-ab, -ii) – напугать
pöl'gät/ada (-b, -ii) – пугать
pöl'gäst/uda (-ub, -ii) – испугаться
pöl'gästu/dakse (-ze, -iheze) – испугается
pövy (-n, -d) – шуба
pövy/ine (-ižen, -št) – шубка

rahva/z (-han, -st) – народ, люди
raht (-on, -od) – творог
raht/piirg (-an, -ad) – пирог с творогом
rahno/da (-b, -i) – жать (серпом)
rand (-an, -ad) – берег; край
randa/ine (-ižen, -št) – бережок
rašt/av (-van, -vad) – рождество
raud (-an, -ad) – железо
rauda/ine (-ižen, -št) – железный
raved (-an, -ad) – быстрый, шустрый
reboi (-n, -d) –лиса, **rebuu**
redu (-n, -d) –грязь
redusi/ine (-žen, -št) – грязный
redust/ada (-ab, -ii) – пачкать
redust/akse (-aze, -iheze) – пачкаться, запачкаться
reg/i (-en, -ed) –сани
regu/t (-den, -tt) – санки
reguč (-an, -ad) – санки
reun = roin' (-an, -ad) – край
rieht/il (-l'an, -l'ad) – сковорода
riid (-an, -ad) – ссора
riid/el'ta (-lob, -lii) – ссориться, ругаться

riičit/ada (-ab, -ii) – распарывать
riič/ta (-ib, -ii) – распороть
riips (-un, -ud) – ресница
rind (-an, -ad) – грудь
rinda/ine (-ižen, -št) – грудка
rindal – рядом (где?)
rindale – рядом (куда?)
rippuška/ta (-ndob, -ndž ~ ndžii) – зависать
riput/ada (-ab, -ii) – вешать, развешивать
risti/kanz (-an, -ad) – человек
ristin/poig (-an, -ad) – крестник
ristin/tytär (-en, -ed) – крестница
riäd (-un, -ud) – ряд, порядок
riäd/lugu/sana – порядковое числительное
robeh (-en, -t) – корзина
rodi/dakse (-že, -heze) – рождаться, появляться
rodind/päiv (-än, -äd) – день рождения
rohke/d = raved (-dan, -dad) – смелый; уверенный
rok/k (-an, -kad) – суп
rossad (-an, -ad) – рассада
ruad (-on, -od) – работа, труд
ruada/i (-jan, -jad) – работник, труженик
ruadak/az (-kahan, -ast) – работящий
ruadnik (-an, -ad) – работник, труженик
ruad/päiv (-än, -äd) – рабочий день
rua/ta (-dab, -duu) – работать; делать
rube/ta (-dab, -zii) – начинать (что-то), приниматься (за что-то); становиться (кем-то)
rubl' (-an, -ad) – рубль
rugiž/boba/ine (-ižen, -št) – василёк
rundug (-an, -ad) – хозяйственный посудник
rung (-on, -od) – тело; спина; осанка; туловище
runo (-n, -d) – стихотворение
ruod (-an, -ad) – кость (рыбья)
rus/ked (-tan, -tad) – красный; коричневый; рыжий
rusked/rinda/ine (-ižen, -št) – снегирь
rus/ked d'uur' (-tan -en, rustad d'uur't) – свёкла
rygi/da (-b, -i) – кашлять
räč/čin (-nän, -näd) – сорочка
räkištu/dakse (-ze, -iheze) – поджариться, подрумяниться
räk/k (-en, -ed) – жара, жар; жаркий; жарко
räpuu (-n, -d) – ряпушка
röhk/ta (-ab, -ii) – хрюкать

sada (-n,-d) – сто; сотня
saged (-an, -ad) – густой
sambu/da (-b, -i) – гаснуть
sambut/ada (-ab, -ii) – гасить, погасить, потушить
sammal (-en, -t) – мох
samvar (-an, -ad) – самовар
sana (-n, -d) – слово
sana/ine (-ižen, -št) – словечко, словцо
sanan/pouv (-en, -ed) – пословица, поговорка
sananik (-an, -ad) – словарь
sana/ristik (-on, -od) – кроссворд
san/da (-ub, -ui) – сказать
sanel'/ta (-ob, -ii) – сказывать, диктовать
san/ged (-ktan, -ktad) – толстый
saraa (-n, -d) – сарай
sarv (-en, -ed) – рог
sau/bata (-ptab, -psii) – закрыть
sav/i (en, -ed) – глина
se (-sen, sida) – тот; та; то
seba/ta (-dab, -zii) – обнять, обнимать
seguut/ada (-ab, -ii) – смешивать; путать; замесить, замешивать
seičime (-n, -d) – семь
seičime/ndž (-nden, -nt) – седьмой
sein (-an, -ad) – стена
sei/šta (-žub, -žui) – стоять, находиться
sel'g (-an, -ad) – спина; сельга
sep/p (-an, -ad) – кузнец
sepuu (-n, -d) – кузнец (поэтическое)
sidel'/ta (-l'ob, -lii) – связать, завязать
sideg (-en, -ed) – повязка; привязь
sido/da (-b, -ii) – связывать, вязать; завязывать
siebr (-an, -ad) – артель, компания; общество

siegl (-an, -ad) – решето
siem/en (-nen, -ned) – семя
siemnen/voi (-n, -d) – растительное масло
sien' (-en, -t) – гриб (пластинчатый)
siga – там
siib (-en, -ed) – крыло
siid – тогда; потом
siig (-an, -ad) – сиг
siiriči – мимо
sikš – поэтому, потому
sild (-an, -ad) – мост
siled (-an, -ad) – гладкий, ровный
silitim/raud (-an, -ad) – утюг
sil'm (-an, -ad) – глаз
siluu – тогда
sini – до тех пор, тем временем
sini/ine (-ižen, -št) – синий
sinna ~ sinne – туда
sizar (-en, -t) – сестра
siä (sina) (sinun, sindaa) – ты
siä (-n, -d) – погода
siä/ta (-dab, -dii) – делать
soba (-n, -d) – одежда; бельё
soba/škuapp – бельевой шкаф
soged (-an, -ad) – слепой
soit/ta (-an, -ad) – играть на музыкальном инструменте; звонить
somu/z (-sen, -st) – чешуя (рыбья)
sorm (-en, -ed) – палец руки
sorm/sar (-an, -ad) – промежуток между пальцами
sormik (-on, -od) – перчатка
sormu/z (-sen, -st) – кольцо
sorz (-an, -ad) – утка
sor/ta (-dab, -dii) –уронить; валить
sordel'/ta (-ob, ii) – ронять, заваливать
sotk/ta (-ib, -ii) – месить, замесить
sou/ta (-dab, -dii) – грести
spassibo – спасибо
stoik (-an, -ad) – коса
stola (-n, -d) – стол
stroičan- päiv (-an, -ad) – Троица (праздник)
sua/da (-b, -i) – получать; доставать; мочь, иметь позволение
suap/ug (-kan, -kad) – сапог
suar' (-en, -t) – остров
suarn (-an, -ad) – сказка
suat/ta (-ab, -ui) – проводить, провожать
suato/i (-jan, -jad) – провожатый, проводник
substantiv (-an, -ad) – имя существительное
suga (-n, -d) – гребень
suga/z (-han, -st) – щетина; луч
sugi/da (-b, -i) – расчёсывать, расчесать
suk/k (-an, -ad) – чулок
suks' (-en, -ed) – лыжа
sula (-n, -d) – ласковый, добрый
sul/ada (-ab, -ii) – таять
sula/kuu – апрель
sula/ta (-dab, -zii) – растоплять, оттаивать
suo (-n, -d) – болото
suobat (-an, -ad) – суббота
suola/ane (-ažen, -št) – солёный
suola/ta (-dab, -zii) – солить
suol (-an, -ad) – соль
sup/p (keitoz) (-an, -ad) – суп
sused (-an, -ad) – сосед
suu (-n, -d) – рот
suug (-an, -ad) – перо птицы
suur' (-en, -t) – большой
suur/im (-man, -mad) – крупа
suu/t'ta (-dib, -dii) – судить
suv/i (en,-ed) – юг
sveta (-n, -d) – цветок, **änik**
sveta/ine (-ižen, -št) – цветочек
svetiška/ta (-ndob, -ndžii) – зацветать
svet'/ta (-ib, -ii) – цвести
syda/m (-men, -nt) – сердце; внутренняя часть; начинка
sygy/z' (-zen, -st) – осень
sygyz'/kuu – сентябрь
syrd' (-än, -äd) – пришва (в ткацком станке); сторона; Syrd' (Kuudärves) деревня в Кууярви.
syttu/da (-b, -i) – загораться
syvemb – глубже
syvy/z' (-den, -t) – глубина
sy/öda (-öb, -i) – есть, кушать
syö/i (-jan, -jad) – едок
syöm (-än, -äd) – еда, пища
syömi/ine (-ižen, -št) – еда, пища
syöm/laud (-an, -ad) – обеденный стол
syöm/lauda/ine (-ižen, -št) – кормушка для птиц
syöt/ta (-ab, -ii) – кормить, покормить
särg (-en, -ed) – плотва
särää/ta (-dab, -žii) – знобить, лихорадить; дрожать

šabaidu/z (-sen, -st) – шорох
šabai/ta (-dab, -žii) – шуршать
šahlo/d (-n, -id) – жабры
šing (-on, -od) – ковыряние, рытьё
šingot/ada (-tab, -ii) – ковырять, рыть
škola (-n, -d) – школа
škuap/p (-an, -pad) – шкаф
šlipak (-on, -od) – лоскут, кусок; kanghan šlipak кусок ткани
šliäp/p (-an, -pad) – шляпа
šliäpa/ine (-ižen, -št) – шляпка
šluk/ta (-kab, -kii) – икать
šläbää/ta (-dab, -žii) – шататься, качаться; бродить бесцельно, болтаться
šoid (-un, -ud) – полоса, полоска; слой
šoläi/ta (-dab, -žii) – журчать
štipanik (-an, -ad) – калитка
šuap/uk (-kan, -kad) – шапка
šuhai/ta (-dab, -žii) – шептать
šupet/ada (-ab, -ii) – шептать
šuhai/takse (-daze, -žihe) – шептаться; секретничать
šulk (-un, -ud) – шёлк
šulku/ine (-ižen, -št) – шёлковый

zamk (-an, ad) – замок
zapast (-an, -ad) – запас
zapastuut/ta (-ab, -ii) – запасать, запасти
zavodi/da (-b, -ii) – начать, начинать
zavodi/dakse (-že, -heze) – начинаться, начаться
zirkal (-on, -od) – зеркало
zor'a (-n, -d) – заря

žiivat (-an, -ad) – скот, скотина; животное
žiivatan/leka/r' (-rin, -rid) – ветеринар
žiäl' – жалко
žiäl'/dakse (-iše, -ihe) – жаловаться, пожаловаться
žiälleičemat/uu (-oman, -ont) – безжалостный
žiälivuu/ta (-čob, -čii) – жалеть

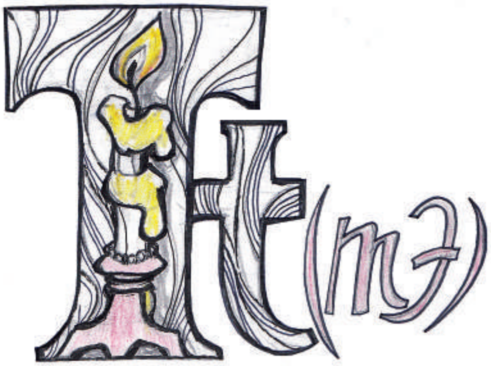

taba (-n,-d) – характер
tabama/toi (-toman, -tont) – бесхарактерный
tabak/az (-kahan, -ast) – характерный, крутой
taba/ta (-dab, -zii) – ловить, поймать, схватить
tabatel'/da (-ob, -ii) – ловить
tagana – за (чем-то); позади

taganaks – за (что-то); назад
taganapiä – из-за (чего-то); сзади
tagazehe – назад, обратно
tago/da (-ob, -i) – ковать; отбивать, заострять
tagotoit/ta= tagota (-ab, -ii) – приковать
tago/i (-jan, -jad) – кователь
taht (-on, -od) – хотение, желание
tahtu/uda (-ub, -ui) – хотеть, желать
taigin (-an, -t) – квашня (посуда); опара, забродившее тесто
taiv/az (-ahan, -ast) – небо
taluu (-n, -d) – дом; дом и двор
tal'v (-en, -ed) – зима, **tauv**
tal'v/kuu – декабрь
tal'v/lind – зимующая птица
tahn (-an, -ad) – хлев; двор (для скота)
tazavald (-an, -ad) – республика
tatoi (-n, -d) – папа
tedr (-en, -ed) – тетерев
tembai/ta (-dab, -žii) – схватить, выдернуть, выхватить
teramba – (по)скорее, (по)быстрее
terav (-an, -ad) – острый
teravas – скоро, быстро
terv (-an, -ad) – смола
terv/eh (-hen, -eht) – здоровый
tervehtada – здороваться
tervheks – здравствуй
tervhu/z (-den, -t) – здоровье
tetrat' (-in, -id) – тетрадь
tie (-n, -d) – дорога, путь
tied (-on, -od) – знание; известие
tieda/i (-jan, -jad) – знахарь; знаток, знающий
tiedust/ada (-ab, -ii) – узнавать, узнать, выяснить
tiedo//mašin (-an, -ad) – компьютер
tiehu/t (-den, -tt) – дорожка
tiesar (-in, -id) – развилка, перекрёсток дорог
tie/ta (-dab, -zii) – знать
tija/ine (-ažen, -št) – синица
tik/k (-an, -ad) – дятел
tikki/da (-b, -i) – тикать
tikkimi/ine (-ižen, -št) – тиканье
tikkund (-an, -ad) – тиканье
tippu/da (-b, -i) – капать
tippu/ine (-ižen,-št) – капля, капелька
tiäht' (-en, -ed) – звезда
tohesii/ne (-žen, -št) – берестяной
tuhuz' (-sen, -st) – свеча
to/ine (-ižen, -št) – второй; другой
toimet/ada (-ab, -i) – понимать; разбираться
toivot/ada (-ab, -ii) – обещать, сулить
tora (-n, -d) – драка
torač (-un, -ud) – драчун, драчливый
tora/ta (-dab, -žii) – драться
tori (-n, -d) – рынок
torp/kala – форель
torv (-un, -ud) – пастуший рожок
tožnarg (-en, -ed) – вторник
to/zi (-den, -tt) – правда
t'otuu (-n, -d) – тётя
traktor (-an, -ad) – трактор
trop/p (-an, -ad) – тропа
tuat (-an, -ad) – отец, папа
tug/i (-en,-ed) – подпорка, запор (дверной); поддержка (друзей)
tuged (-an, -ad) – тесный
tuge/ta (-dab, -zii) – подпирать; помогать, шефствовать; закрывать, запирать
tuhk (-an, -ad) – зола, пепел
tuhu (-n, -d) – метель, вьюга
tuhu/kuu – февраль
tuhušt/ada (-ab,-ii) – метёт
tuk/k (-an, -ad) – волос
tul/da (-ob, -ii) – приходить, приезжать, прибывать
tulend (-an, -ad) – прибытие, приход
tundišt/ada (-ab, -ii) – узнавать
tundmu/z (-sen, -st) – знакомство
tu/oda (-ob, -i) – приносить, доставлять
tuohu/z (-sen, -st) – свеча
tuom' (-en, -ed) – черёмуха
tuomu/t (-den, -tt) – черёмушка
tundust/ada (-ab, -ii) – узнать, признать
tu/ta (-ndob, -ndžii) – знать
tuttab (-an, -ad) – знакомый
tuul' (-en, -t) – ветер
tuul/da (-ob, -ii) – дуть (о ветре)
tyhd' (-än, -äd) – пустой
ty/n' (-nän, -nt) – тихий, спокойный
tyništoit/ta (-ab, -i) – успокаивать
tyttö (-n, -d) – девочка
tyt/är (-ren, -ärt) – дочь
tyvi (-en, -ed) – комель; основа
työ (teiden, teid) – вы
tädi (-n, -d) – тётя
tähk (-an, -ad) – колос
tähte – из-за; ради, для

tämä (-n, -d) – этот, эта, это; tämä aig настоящее время, презенс
tänämbää – сегодня
täst – здесь, тут
täit/ta (-ab, -ii) – наполнять, наполнить; заполнять, заполнить
täi/z' (-den, -t) – полный, наполненный; целый

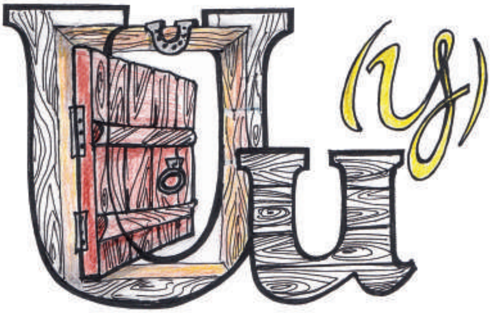

uin/ota (-dab, -zii) – заснуть, заснуть
uinot/ada (-ab, -ii) – усыплять,
uit (-on, -od) – пруд
uju/da (-b, -i) – плавать
uju/i (-jan, -jad) – пловец
ujumi/ine (-žen, -št) – плавание
ujumišt (-on, -oid) – бассейн
uk/k (-on, -od) – муж; дед; мужчина
uk/s' (-sen, -ust) – дверь
umbišt/ada (-ab, -ii) – закрывать, закрыть; прикрыть
ungarila/ane (-ažen, -št) – венгерский; венгр
un/i (-en, -t) – сон
unek/az (-kahan, -ast) – сонный
unet/uu (-toman, -tont) – бессонный
unoht/ada (-ab, -ii) – забыть, забывать
up/ota (-tab, -тii) – утонуть, затонуть
upot/ada (-ab, -ii) – затопить, утопить
urok (-an, -ad) – урок
uru (-n, -d) – нора
uskond (-an, -ad) – вера
usk/ta (-ob, -ii) – верить, поверить
uudi/m (-men, -nt) – штора
uu/z' (-den, -tt) – новый

vaa – или; только, лишь
vaaku – лишь только
vac/c (-an, -cad) – живот
vagarm (-on, -od) – малина
vago (-n, -d) – борозда; грядка
vago/lind – трясогузка
vahn (-an, -ad) – старый
vahnemb (-an, -ad) – старше; старший
vahnembad – родители
vaikastu/da (-b, -i) – замолчать
vajeht/ada (-ab, -ii) – менять; поменять; изменить
vajehtadakse – обмениваться; меняться, измениться
vajehtamat/uu (-oman, -ont) – бессменный, незаменимый
vala/da (-b, -oi) – налить, наливать
valat/ada (-ab, -ii) – обливать; поливать
vald (-an, -ad) – власть, воля
valdkund (-an, -ad) – республика
vali/ta (-ččob, -ččii) – выбирать, выбрать; избирать, избрать
val'l'ast/ada (-ab, -ii) – запрягать, запрячь
varaada/i (-jan, -jad) – трусливый, боязливый
varaa/ta (-dab, -žii) – бояться, трусить
varast/ada (-ab, -ii) – ждать
vardu/t (-den, -tt) – рукояточка, череночек
vard'uu/ta (-čob, -čii) – стеречь, охранять, беречь
var/z' (-den, -t) – рукоятка, черенок
varz (-an, -ad) – жеребёнок
varuu (-n, -d) – ворона
vask (-en, -ed) – медь
vask/vardut – медная рукояточка
vast (-an, -ad) – веник; метёлка
vasta/ta (-b, -zi) – встречать; возражать; отвечать

vast/atakse (-tase, -tihe) – встречаться, встретиться
vaste – напротив; только что
vastha – навстречу; против; в ответ
vastuu/dakse (-že, -he (ze) – париться веником
vaza (-n,-d) – телёнок
vauged (-an, -ad) – белый; светлый
vaugišt/ada (-ab,-ii) – белеть
vaugištu/da (-b,-i) – побелеть, посветлеть; рассветать
vaukta/ine (-ižen, -št) – беленький; светленький
vaumišt/ada (-ab, -ii) – подготавливать; приготовить; готовить
vaum/iž (-hen, -išt) – готовый; приготовленный
vaumi/ta (-čob, -čii) – кончить, закончить
vauva/z (-han, -st) – светлый
ve – ещё; velak häin muštab mindaa? помнит ли он ещё меня?
ved/ada (-ab, -ii) – вести, тянуть, уводить
vedaze – тянется
vedu/t (-den, -tt) – водица, водичка
ve/ič (-ičen, -št) – нож
velg (-an, -ad) – долг
vell' (-en, -ed ~ -t) – брат
ven'ala/ine (-ažen, -št) – русский
veneh (-en, -t) –лодка
veraa (-n, -d) – двор, улица; уличная дверь
verdu/da (-b, -i) – сердиться, рассердиться
verdut/ada (-ab, -ii) – сердить, рассердить
ver/i (-en, -t) – кровь
verb (-in, -id) – глагол
verk (-on, -od) – сеть, сетка
ves/sel' (-l'an, -l'ad) – весёлый
veza (-n, -d) – побег, росток, молодаяветка
ve/zi (-den, -tt) – вода
vezi/lanktuz (-sen, -st) – водопад
vezi/panga/ine (-ižen, -št) – водяная дужка
vi/eda (-eb,-i) – уносить, отвозить, относить
vier/az (-han, -ast) – чужой
vier/da (-ob, -ii) – ложиться
viga (-n, -d) – недостаток; причина; вина; ошибка; брак в работе
viha (-n, -d) – злоба
vihand (-an, -ad) – зелёный
vihandu/da (-b, -i) – зеленеть
vihm (-an, -ad) – дождь
vihma/ine (-ižen, -št) – дождик
vihmasi/ne (-žen, -št) – дождливый
vihm/da (-ub, -ui) – дождить
vihmuška/ta (-ndob, -ndžii) – задождить
viide/ndž (-nden, -nt) – пятый
vii/ž (-den, -tt) – пять
vill (-an, -ad) – шерсть
villa/ine (-ižen, -št) – шерстяной
villako/d (-n, -d) – валенки
vilu (-n, -d) – холодный, прохладный; холод, холодно
viluga/ta= viluguutta (-ndob, -nzi) – остывать, охлаждать, остыть
vilustu/da (-b, -i) – охлаждаться, простудиться
vin/kta (-gub, -gui) – визжать, свистеть, скрипеть
virite/z (-sen, -st) – растопка
virk/ta (-ab, -ii) – молвить, сказать, произнести
viru/da (-b, -i) –лежать, валяться
viänd (-on, -od) – игра
viä/sta (-zub, -zui) – уставать
voi – масло
voi/da (-b) – мочь
voi/leib – бутерброд
voimat/uu (-ttoman, -tont) – немощный, больной
voi/sien' (-en, -t) – маслёнок (гриб)
vokal' (-an, -ad) – гласный
vuarn (-an, -ad) – вешалка
vuit' (-in, -id) – часть, доля
vunuk (-an, -ad) – внук
vuoden/aig (-an, -ad) – время года, сезон
vuo/z' (-den, -tt) – год
vuot/ta (-ab, -ii) – ждать
vyö (-n, -d) – пояс
vägev (-an, -ad) – сильный; крепкий (о чае; о человеке)
vähä/sana/ine (-ižen, -št) – немногословный
väliš/piä – хитрая (о лисе)
värtin (-än, -äd) – веретено
vävy (-n, -d) – зять

yheksa (-n,-d) – девять
yheksa/ndž (-nden, -nt) – девятый
yhte/ndž/tošt (-nden/tošt, -nt/tošt) – одиннадцатый
yhtes – вместе
yhteniiččim (-an, -ad) – одинаковый, подобный
yhtišt/ada (-ab, -ii) – объединять, объединить; соединять
yks' (yhten, yht) – один
yksin – один, в одиночку
ylen – очень
yli/opišto – университет
ylähän – наверху
ymbri – вокруг
ymbrišt (-on, -od) – окрестности
ymbär/ta (-dab, -zii) – обходить; объезжать; окружать
yö (-n, -d) – ночь
yöhy/t (-den, -tt) – ночка

ägeh (-en, -t) – борона
ägest/ada (-an, -ii) – боронить
äi (-jan, -jad) – много
Äi/päiv – Пасха
äijal – сильно, очень

Использованная литература:

1. Carelia № 6 2007 – 159 с.
2. Lyydiläine. Helsinki: Lyydiläinen seura 2008.
3. Minun oma kieli: Verdailii karjalan kielioppi- projektu: kirjutuksii karjalakse / [toim. Martti Penttonen; Karjalan Kielen Kodi]. – 2015. – 62.
4. Pahomov M., Potašova L. ABC-kird'. Kujärven lüüdin kielel. Helsingi: Lyydilaane Siebr, 2003. - 156 s.
5. Pahomov, M. Tervheks! : lugendkird' : Kujärven lüüdin kielel / Pahomovan Miikul, Potašovan Lid'a. - Helsingi: Lyydilaane Siebr, 2007. - 79 s.
6. Ruppijeva, J. Liygii livvikse : livvin algukursu / Jelena Ruppijeva. - Petroskoi: Periodika, 2016. - 175 с.
7. Русско-карельский разговорник (на людиковском наречии карельского языка). Ven'alais-kard'alainepaginsanakniig (lyydikš). Сост. Н. И. Ковальчук, Petroskoi 2017. 108 с.

Учебное издание

Людмила Фёдоровна АЛЕКСЕЕВА
Надежда Ивановна КОВАЛЬЧУК

ЧИТАЕМ ПО-ЛЮДИКОВСКИ

Вводный курс карельского языка
(людиковское наречие)

Редакторы:
А. П. Родионова
Н. А. Синицкая

Иллюстрации
И. А. Полевая

Компьютерная вёрстка
Е. А. Равицкая

Корректор
А. А. Чубурова

Подписано в печать 31.10. 2019. Формат 70x100/16
Усл.печ.л. 10. Тираж 300 экз. Заказ №
АУ РК «Издательство «Периодика»
185035, Республика Карелия, г. Петрозаводск, ул. Германа Титова, д. 3
e-mail: periodika@rkperiodika.ru
www.rkperiodika.ru

Отпечатано в соответствии с качеством представленного
оригинал-макета в типографии «Перфектум»
г. Чебоксары, ул. К. Маркса, д. 52. Тел.: (8352) 32-05-01
www.perfectumbooks.ru
mail@perfectumbooks.ru